

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

București, 29 octombrie 1950
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

PLAN DE MUNCĂ

Pentru perioada 1 octombrie-31 decembrie 1950

În urma directivelor primite și în vederea realizării sarcinilor ce ne stau în față, ne propunem următorul plan de muncă:

A. Organizatoric:

1) Vom da ajutor școlii cu limba de predare armeană, în ce privește continuarea înlocuirii anumitor elemente din personalul didactic ce nu corespund din punct de vedere politic și social, făcând alte recomandări în locul lor.

Până la terminarea completă a reparațiilor ce se efectuează la școala cu limba de predare armeană, le vom pune la dispoziție sala de festivități și alte trei săli pentru continuarea cursurilor.

2) Vom reorganiza colectivul redacțional al ziarului „Nor Ghiank”, avându-se în vedere că în jurul datei de 20 noiembrie va apărea primul număr al unei reviste de popularizare a realizărilor R.S.S. Armene, fapt care necesită mărirea efectivului existent cu încă 2-3 tovarăși pricepuți în chestiuni tehnice.

Termen de executare: 20 octombrie.

3) Vom avea grijă ca pe lângă fiecare Comitet Democrat să fie numit câte un salariat tehnic pe jumătate de zi, care să asigure funcționarea zilnică a bibliotecii și a clubului, precum și executarea diverselor lucrări de birou.

Numirea acestor funcționari se va face după ce vom primi autobiografiile cu avizul fiecărui Comitet Democrat în parte. Excepție face Constanța, unde există activiști salariați.

Termen de execuție: 31 octombrie.

4) Până la 31 decembrie, executiva C.D.A. va ține un număr de cel puțin 14 ședințe, socotite în mod normal câte una pe săptămână.

Pentru organizarea „Săptămânii R.S.S. Armene” se vor ține oricâte ședințe vor fi necesare.

Până la 31 decembrie vor fi convocate trei ședințe ale Comitetului Central al Comitetului Democrat Armean, și anume:

a) la 8 octombrie, ședință lărgită la care vor participa și secretarii Comitetelor Democratice locale, unde se vor trasa planul de muncă și sarcinile în legătură cu sărbătorirea lui 29 noiembrie.

b) Duminică 17 noiembrie, de asemenea ședință al C.C. a C.D.A., la care vor participa secretarii Comitetelor Democratice locale pentru a se urmări mersul pregătirilor făcute și a se da ultimele dispoziții pentru reușita sărbătorii.

c) Duminică 17 decembrie, ședință în care se va prelucra planul de muncă pe primul trimestru al anului 1951.

5) Până la 31 decembrie vor avea loc un număr de trei ședințe cu colectivele din București, și anume:

9 octombrie – expunerea planului de muncă al sărbătoririi datei de 29 noiembrie și trasarea sarcinilor.

18 noiembrie – trasarea ultimelor dispoziții.

18 decembrie – prelucrarea planului de muncă pe trimestrul I al anului 1951.

B. Cultural

1) Se vor continua conferințele săptămânale urmate de proiecții de filme sau programe artistice; conferințele vor avea loc în fiecare joi după-amiaza: 40% vor fi ținute în limba armeană.

Se vor organiza un număr de 14 conferințe.

2) Participarea Comitetului Democrat Armean la luna prieteniei româno-sovietice se va desfășura astfel:

a) Două conferințe de popularizare a prieteniei româno-sovietice, în care se va face legătura și cu congresul A.R.L.U.S.

b) Câte un articol în fiecare număr al ziarului „Nor Ghiank”.

c) Se vor organiza doua fotomontaje cu material obținut prin A.R.L.U.S.
Termen: 15 octombrie.

d) Se vor organiza două expoziții (colecții de fotografii sau planșe înrămate) – una la București și una la Constanța, cu material obținut prin A.R.L.U.S.

e) Popularizarea prieteniei româno-sovietice și a congresului A.R.L.U.S. prin muncă de lămurire din casă în casă.

Până la 25 octombrie.

f) Mobilizarea populației armene la mitingurile ce se vor ține.

3) Se va organiza sărbătorirea zilei Marii Revoluții Socialiste din octombrie – 7 noiembrie - în cadrul populației armene, aplicând directivele ce le vom primi în această privință.

– Doi vorbitori, unul în limba armeană și unul în limba română.

– Program artistic.

– Ziarul în număr festiv.

4) Vom organiza sărbătorirea a 30 ani de la întemeierea R.S.S. Armene și a săptămânii R.S.S. Armene.

Proiectul de organizare al acestei mari sărbători a armenilor cu adevărat patrioți va fi înaintat până la 5 octombrie.

5) Vom organiza sărbătorirea zilei Constituției Staliniste – 5 decembrie – după directivele pe care le vom primi:

- doi vorbitori: în limba armeană și română.
- program artistic.
- articole în ziarul „Nor Ghiank”.

6) Vom organiza sărbătorirea zilei de naștere a tov. Stalin, aplicând directivele ce le vom primi (21 decembrie).

7) Vom organiza sărbătorirea a 3 ani de la proclamarea Republicii Populare Române – 28 decembrie.

8) Popularizarea legii electorale pentru alegerea deputaților în sfaturile populare se va desfășura astfel:

a) Două conferințe de popularizare și prelucrare a legii electorale.

b) În fiecare număr al ziarului „Nor Ghiank” va apărea câte un articol. De asemenea, se vor publica scrisori din partea populației armene cuprinzând felul cum primesc aceste alegeri.

c) Articole în ziarele de perete.

d) Se vor forma echipe a trei persoane fiecare, pentru a duce muncă de lămurire din casă în casă în cadrul populației armene, astfel:

La București și Constanța câte 10 echipe, celelalte comitete democratice locale câte 3 echipe.

Termen de executare: 12-15 octombrie.

Echipele vor primi un instructaj bine pus la punct asupra:

– Prelucrării importanței alegerilor și a sarcinilor populației armene din R.P.R. în legătură cu alegerile.

– Înscrierii în listele electorale.

– Demascarea elementelor nedemne din sânul populației armene care apar pe listele de înscriere.

– Popularizării depunerii candidaturilor și a candidaților.

– Participarea populației armene la votare.

e) Pentru o mai bună popularizare a candidaților se vor expune fotografiile lor în ziarul „Nor Ghiank” și la sediile C.D.A.

f) Vom realiza toate sarcinile ce ni se vor trasa în legătură cu alegerile.

9) Paralel cu popularizarea legii și folosind aceleași mijloace – presa, conferințe, echipe de lămuriri – se va populariza noua împărțire administrativă a R.P.R. În plus, la sediile C.D.A. se vor afișa hărți reprezentând R.P.R. cu noile regionale și raioane.

10) Prin articole publicate în fiecare număr al ziarului „Nor Ghiank” și în cadrul conferințelor săptămânale se va continua popularizarea și prelucrarea rezoluțiilor Congresului Comitetelor de luptă pentru pace.

11) Ansamblurile din București și Constanța își vor desfășura activitatea după cum urmează:

a) Câte 3 repetiții pe săptămână în vederea pregătirii programelor artistice pentru 29 noiembrie – 21 decembrie (aniversarea proclamării R.P.R.).

b) Se vor învăța șapte cântece noi pentru înnoirea programului: două românești, două rusești și trei armenești.

Termen: 25 noiembrie.

c) Ambele ansambluri vor organiza câte cinci reprezentații în cadrul unor sindicate sau al diferitelor manifestări.

12) Colectivul teatral va termina pregătirea piesei de teatru „Iarbă Rea” (care între timp a fost tradusă în limba armeană).

Între 29 noiembrie și 31 decembrie se vor realiza trei reprezentații ale acestei piese în sala de festivități a sediului C.D.A. București.

13) Se va organiza o școală de cadre, curs seral, pentru activiștii C.D.A. București.

Data deschiderii: 18 octombrie.

Programa analitică, programa calendaristică și planul de muncă vor fi înaintate până în 12 octombrie.

14) PRESA. Până în 13 decembrie vor apărea două numere ale revistei „Sevan”, și anume: la 20 noiembrie (cu prilejul aniversării R.S.S. Armene) și la 20 decembrie (cu prilejul zilei de naștere a tov. Stalin). Aceasta conform propunerilor înaintate și aprobate.

În vederea realizării planului de muncă (partea care privește filialele) ne propunem următorul:

PLAN DE RUTĂ

Luna	Comitetele Dem. Armene care vor fi vizitate	Data	Instructorul C.C. al C.D.A.	Observațiuni
Octombrie	Constanța	1 octombrie	D. Marcarian	
	Ploiești	5 octombrie	A. Nazaretian	
	Galați	15 octombrie	Dr. E. Seropian	
	Brăila	22 octombrie	K. Sagatelian	
Decembrie	Constanța	3 decembrie	D. Marcarian	
	Gherla	10 decembrie	H. Baboian	
	Craiova	17 decembrie	Dr. Gr. Pambuccian	
	Focșani	24 decembrie	H. Agopian	

Rugăm ca planul să fie discutat cu noi înainte de 8 oct. a.c., dată la care se va face prelucrarea planului cu activiștii noștri.

(*Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos. 11/1950, f.135-139*)

Comitetul Democrat Armean

Gherla

Proces-Verbal

Dresat în ședința ordinară a Comitetului Democrat Armean Gherla din ziua de 2 noiembrie 1950, orele 17:

Ordinea de zi

1. Prelucrarea alegerilor în Sfaturile Populare, ținută de tov. Miran Iazigian, în limba maghiară de tov. E. Kozanlian.
2. Sarcini în cinstea zilei de 7 noiembrie 1950.
3. Diverse.

Tov. Iazigian Miran și Ervant Kozanlian au arătat importanța alegerilor, felul acestora, deosebirea lor față de trecut, caracterul lor profund democratic. De asemenea, au insistat asupra necesității îndatoririi fiecărui cetățean și patriot conștient de a se prezenta și vota pentru deputații Frontului Democrației Populare.

În cinstea zilei de 7 noiembrie se vor înscrie ziarul de perete, articole (de fond) în limba română [de] tov. Demirgian Ana, în limba armeană [de] Haigazuhi Kozanlian și în limba maghiară [de] tov. Osztian Maria.

Se formează colectivul de împodobire care va funcționa sub conducerea tov. Iazigian Haig, având ca sarcină împodobirea exteriorului sediului organizației. Din colectiv mai fac parte și tov. Bedros Kurusian și tov. Osztian Maria.

La diverse se înscrie tov. Laszloffy Ștefan, care cere lămuriri în legătură cu ședința de la București din 8 octombrie a.c. Îi răspunde tov. Iazigian Miran.

Ședința se ridică la ora 9 (21).

Drept pentru care am dresat prezentul proces verbal.

D.C.M.S.

Secretar

[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.11)

3 noiembrie [1950]

**Către Comitetul Central al
Comitetului Democrat Armean
București**

Ne referim la scrisoarea noastră no. 22 din 14 crt., prin care v-am transmis hotărârea Comitetului nostru din ședința din 14 octombrie 1950, prin care v-am propus ca funcția de secretar al Comitetului să fie îndeplinită de Miran Iazigian, membru al C.C. al C.D.A., iar actualul secretar tov. Ervant Kozanlian să treacă ca secretar adjunct în locul tov. Haig Iazigian, căruia Comitetul nostru urmează să îi încredințeze altă sarcină.

Având în vedere că aprobarea d-voastră nu ne-a parvenit până în momentul de față, dat fiind urgența cazului de față, vă rugăm să binevoiți a ne-o remite cât mai grabnic.

În legătură cu cele de mai sus vă arătăm motivele care au stat la baza propunerii noastre. Tov. Miran Iazigian, pe lângă faptul că este actualmente în producție, este membru de partid și membru al C.C. al C.D.A., este un element cu origine socială muncitorească și cunoaște bine limba română și armeană, având nivel politic și ideologic.

De asemenea, nu ne-a parvenit răspunsul dvs. nici la propunerea noastră ca funcționar tehnic. Prin adresa noastră no. 22 din 14 octombrie, în această funcție am propus pe tovarășul bine cunoscut de dvs., tov. Miran Iazigian.

Având în vedere că propunerile de mai sus vor contribui în mod efectiv la îmbunătățirea situației și muncii organizației locale, așteptăm răspunsul dvs.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.3/1949-1952, f.40)

**Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Proces-verbal

Dresat în ziua de 5 noiembrie 1950 la ședința festivă a Comitetului Democrat Armean din Gherla:

În ordinea de zi:

1. Însemnătatea zilei de 7 noiembrie.

Conferința cu titlul de mai sus a fost ținută în limba română și armeană de tov. secretar Erv. Kozanlian, care a arătat însemnătatea zilei de 7 noiembrie, când proletariatul din lumea întreagă serbează aniversarea Marii Revoluții Socialiste din octombrie.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democrat Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.12)

7 noiembrie [1950]

**Către Comitetul Central al
Comitetului Democrat Armean din R.P.R.
București**

În telegrama dvs. din 7 decembrie a.c., privitor la contribuția noastră în campania electorală din 3 decembrie, raportăm următoarele:

– În cursul lunii noiembrie a.c. am ținut o conferință despre Sfaturile Populare și importanța campaniei electorale pentru alegerile de deputați în Sfaturile Populare.

– Am dus muncă de lămurire în sânul populației armene.

– Am mobilizat populația armeană pentru a-și da votul deputaților oamenilor muncii.

– Am pavoazat sediul organizației noastre cu lozinci potrivite. De asemenea, am făcut pavoazare exterioară.

– Am popularizat această campanie electorală prin 2 articole la gazeta de perete.

– Am contribuit prin faptul că tov. Iazigian Miran din organizația noastră a fost președintele secției de votare no. 167 din raionul Cluj.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.3/1949-1952, f.47)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.600

București, 23 noiembrie 1950
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

Comitetul Democrat Armean
Gherla

În vederea organizării celei de-a 30-a aniversări a R.S.S. Armene, vi se trimite un fond special de Lei 15.000 (cinsprezece mii), din care veți acoperi cheltuielile necesitate de această manifestație.

Actele justificative pentru aceste cheltuieli ne vor fi înaintate separat de bugetul obișnuit, cel mai târziu până la 3 decembrie a.c.

Totodată vă facem cunoscut că din partea Comitetului Central va conferenția tov. Dr. Hraut Hagopian.

Trăiască a 30-a aniversare a Armeniei Sovietice!

Secretar
D. Marcarian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.3/1949-1952, f.57)

**Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Proces-Verbal

Dresat în ședința festivă din ziua de 20 decembrie [1950]

Cu ocazia aniversării a 71 de ani a tov. Stalin s-a ținut la sediul organizației noastre ședința festivă la care a participat masa armenilor care fac parte din organizația noastră. Ședința a decurs într-un cadru solemn și într-o sală bogat împodobită.

Ordinea de zi:

1. Aniversarea împlinirii a 71 ani a tov. Stalin, [conferință] în limba română ținută de tov. secretar Ervant Kozanlian.

2. Aceași ca la punctul unu, ținută de tov. Harutium Martaian în limba armeană.

Ședința s-a ridicat la ora 7.40 seara.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.17)

Comitetul Democrat Armean Gherla

Proces-Verbal

Dresat în ședința festivă cu ocazia aniversării a 30 de ani a Republicii Socialiste Sovietice Armene.

Ordinea de zi:

1. Se alege prezidiul activ.
2. Se alege prezidiul de onoare.
3. Cuvântul comitetului local a fost ținut de tov. secretar al organizației, tov. Erv. Kozanlian, care a arătat însemnătatea zilei.
4. Cuvântul delegatului Comitetului Central al Comitetului Democrat al Populației Armene din R.P.R. a fost ținut de tov. Hrant Hagopian, delegatul Comitetului Central, care a arătat însemnătatea zilei și a expus pe larg victoriile cucerite de poporul armean în decursul celor 30 de ani de existență.
5. Cuvântul delegatului P.M.R., Costan Mircea, din partea organizației raionale de partid, a luat cuvântul și a arătat însemnătatea acestei aniversări iar în încheiere a urat pentru binele Armeniei Sovietice.

Ședința festivă a fost urmată de un ceai.

Secretar
[indescifrabil]

[ANEXĂ]

Tovarăși și tovarășe,

Deschid ședința festivă pentru aniversarea a 30 de ani a Republicii Socialiste Sovietice Armene.

Propun următorul prezidiu activ:

1. Tov. Mircea Costan, P.M.R.
2. Tov. Bucea Vasile, Comitet Provizoriu Raion
3. A.R.L.U.S.
4. Tov. Boiti Vilhelm, F.D.P raion Gherla
5. Tov. Hrant Hagopian, membru în Comitetul Central al Comitetului Democrat al Populației Armene din Republica Populară Armeană.

Propun următorul prezidiu de onoare:

1. Biroul Politic al Comitetului Central al Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice în frunte cu genialul conducător al popoarelor sovietice, tovarășul Iosif Visarionovici Stalin.

2. Biroul Politic al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român în frunte cu tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej.

3. Tovarășul Mațac Papian, președintele Prezidiului Sovietului Suprem al Republicii Socialiste Sovietice Armene.

4. Tovarășul Grigor Harutiunian, secretar general al Comitetului Central al Partidului bolșevic din Armenia Sovietică.

Tovarăși, tovarășe,

Sărbătorim astăzi a 30-a aniversare a Republicii Socialiste Sovietice Armene. Poporul armean sărbătorește această măreață zi cu un entuziasm și cu o hotărâre deosebită.

Sărbătorirea de astăzi înseamnă pentru noi manifestarea solidarității cu lupta hotărâtoare a oamenilor muncii din întreaga lume pentru pace, luptă în fruntea căreia se găsește Marea Uniune Sovietică, condusă de cel mai mare prieten al popoarelor, cel mai dârz apărător al păcii și al fericirii popoarelor, Iosif Visarionovici STALIN.

Această sărbătorire constituie totodată expresia solidarității noastre cu clasa muncitoare din Republica Populară Română, sub conducerea Partidului ei, Partidul Muncitoresc Român, care construiește socialismul. Alegerile care vor avea loc în ziua de 3 decembrie vor deschide noi perspective pe drumul construirii socialismului armenilor din R.P.R., alături de celelalte naționalități conlocuitoare care iau parte activă la aceasta^[1].

Această sărbătorire este însă și o manifestare a solidarității noastre din Armenia Sovietică, care în marea familie a popoarelor sovietice construiește comunismul.

Dau cuvântul tovarășului Hrant Hagopian din Comitetul Central al Comitetului Democrat al Populației Armene din R.P.R., care ne va arăta însemnătatea evenimentului pe care îl sărbătorim și victoriile cucerite de poporul armean în decursul celor 30 ani de existență a Armeniei Sovietice.

Cuvântul Tov. Hrant Hagopian

Cuvântul tov. Mircea Costan din partea P.M.R.

Cuvânt de închidere

Declar ședința festivă închisă. Tovarășii prezenți sunt rugați să rămână și pe mai departe pentru a petrece câteva clipe împreună, când se va servi și un ceai.

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.14-16)

[1] Însemnare marginală: „Bătălia alegerilor pe care o dă clasa muncitoare din R.P.R. în alianță cu țărănimea muncitoare”.

23 decembrie [1950]

**Către C.C. al Comitetului Dem. Armean
București**

Vă comunicăm bugetul organizației locale întocmit pentru anul 1951, defalcat pe luni.

Luna	Salarii	Chirii	Întreținere	Festivitate	Diverse	Total
Ianuarie	3.000	1.000	3.000	-	1.000	8.000
Februarie	3.000	1.000	3.000	-	1.000	8.000
Martie	3.000	1.000	3.000	-	1.000	8.000
Aprilie	3.000	1.000	2.000	-	1.000	7.000
Mai	3.000	1.000	2.000	1.000	1.000	8.000
Iunie	3.000	1.000	2.000	-	1.000	7.000
Iulie	3.000	1.000	2.000	-	1.000	7.000
August	3.000	1.000	2.000	1.000	1.000	8.000
Septembrie	3.000	1.000	2.000	-	1.000	7.000
Octombrie	3.000	1.000	2.000	-	1.000	7.000
Noiembrie	3.000	1.000	3.000	2.000	1.000	10.000
Decembrie	3.000	1.000	3.000	1.000	1.000	9.000
Total	36.000	12.000	29.000	5.000	12.000	94.000

Secretar
[indescifrabil]

Resp. Admin. Financiar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.3/1949-1952, f.49)

23 decembrie [1950]

**Către C.C. al Comitetului Democrat Armean
București**

Vă comunicăm mai jos planul nostru de muncă întocmit pentru intervalul 1 ianuarie-31 martie 1951.

ORGANIZATORICE:

- Vom ține cel puțin 6 ședințe de lucru, adică 2 ședințe pe lună, unde se vor lua sarcini pentru activitatea trimestrului I.
- Vom pregăti un număr de 6 conferințe legate de evenimentele trimestrului.
- Vom mobiliza masa armenilor ca să participe în număr cât mai mare la aceste manifestări culturale, precum și în acțiunile partidului și guvernului.
- Vom trimite cel puțin 2 corespondențe la ziarul „Nor Ghiank” asupra activității și vieții populației armenice din Gherla.

CULTURALE:

- Vom populariza și vom antrena populația armeană arătând însemnătatea planului cincinal, astfel contribuind la îndeplinirea și depășirea planului de stat.
- Vom lua parte la viața culturală a organizațiilor de masă locale, participând la manifestările culturale.
- Vom scrie articole la gazeta de perete legate de evenimentele acestui trimestru, în număr de 12.
- Vom ține o legătură strânsă de colaborare cu organizațiile de masă și în special cu A.R.L.U.S..
- Vom antrena populația ca să citească un număr mai mare de cărți din bibliotecă.

ADMINISTRATIVE:

- Vom procura din timp materialele și furniturile de birou necesare pentru durata trimestrului.
- Vom efectua și ține la zi evidențele financiare, precum și diverse altele.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.3/1949-1952, f.50)

23 decembrie [1950]

**Către C.C. al Com. Democrat Armean
București**

În legătură cu aniversarea de 71 ani a tov. Stalin comunicăm următoarele:

Am ținut o ședință festivă în ziua de 20 decembrie 1950, la ora 19, unde a luat parte un număr frumos de cetățeni armeni. S-a citit o teză în limba română de tov. Ervant Kozanlian, secretarul organizației locale, și în limba armeană de tov. Haruțiun Martaian.

Sala a fost pavoazată cu portretul tov. I. Stalin, C.C. al P.M.R. și cu lozinci. A fost o atmosferă înălțătoare, publicul aplaudând și urând mulți ani Marelui Conducător și stegar al păcii din întreaga lume.

În ziua de 21 decembrie lumea armeană a fost mobilizată pentru a lua parte la ședința festivă organizată de partid, ce s-a ținut în oraș la Ateneul Popular. Tot cu această ocazie s-au scris articole la gazeta de perete.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.3/1949-1952, f.51)

RAPORT DE ACTIVITATE

Pe trimestrul IV 1950

ORGANIZATORIC:

Comitetul a ținut 6 ședințe de lucru unde s-au întocmit planuri de muncă pe luni și s-au dat sarcini concrete colectivelor din planul de muncă și din sarcinile ivite între timp.

Am organizat 2 conferințe, ședințe festive pentru aniversarea zilei de 7 noiembrie și 21 decembrie, și am organizat a 30-a aniversare a R.S. Armene.

Am mobilizat populația armeană la mitingurile organizate de partid cu ocazia zilei de 7 noiembrie și 21 decembrie, precum și la alegerile din 3 decembrie.

CULTURALE:

Am ținut o conferință despre S. Spandarian din teza primită de la C.C. și în același timp l-am tradus în limba maghiară pentru armenii vechi din localitate.

Am popularizat alegerile pentru Sfaturile Populare, ținând o conferință unde s-a prelucrat importanța lor în mod amănunțit.

Am pregătit aniversarea zilei R.S.S. Armene cu un fast deosebit, la care a participat și delegatul C.C. în persoana tov. Hrant Hagopian. De asemenea, a luat parte delegatul partidului, al A.R.L.U.S. și al organizațiilor de masă.

Am aniversat ziua Marii Revoluții din Octombrie, de asemenea într-un cadru festiv, cu participarea efectivă a populației armene.

Am aniversat ziua de 21 decembrie, a 71 aniversare a nașterii tov. I.V. Stalin, tot printr-o ședință festivă, unde de asemenea a luat parte un număr frumos de armeni. Cu ocazia acestor serbări și manifestări atât în interiorul, cât și exteriorul sediului organizației noastre a fost pavoazat și ornamentat cu portrete și lozinci potrivite.

Am mai popularizat aceste manifestări prin gazeta de perete C.D.A.

Cu ocazia săptămânii Armeniei Sovietice, în colaborare cu A.R.L.U.S. comitetul raional Gherla, am organizat o vitrină unde au fost puse fotografiile primite din R.S.S. Armenia.

Am citit un număr de 41 cărți și broșuri. Am citit regulat organul C.C., ziarul „Nor-Ghiank”.

ADMINISTRATIVE:

Am procurat combustibilul necesar sediului. Am lărgit sediul cu încă o încăpere și cu mobilierul necesar.

GREUTĂȚI ȘI LIPSURI:

Numărul populației este foarte restrâns, adică în total suntem 31 cu mic cu mare. Pe lângă acești armeni avem un număr oarecare de armeni vechi, dintre care unii se alătură la viața și cultura armeană, dar pe care nu prea putem conta în ceea ce privește antrenarea și atragerea lor în problemele populației armenice, numai în problemele generale. Tocmai din această cauză activitatea noastră culturală, și în general activitatea noastră, este în raport cu numărul populației. Tocmai din acest motiv, numărul mic al armenilor, nu putem desfășura evenimente cu amploare mai mare.

O altă greutate este aceea că nu am reușit să punem un activist în fruntea organizației noastre, care ar fi putut intensifica în mare măsură activitatea de zi cu zi a Comitetului.

Din cauză că membrii comitetului sunt prea aglomerați cu munca în funcțiile lor profesionale și nici nu au experiență în muncile politico-culturale am întâmpinat greutăți.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.18; dos.3/1949-1952, f.35)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.11

București, 11 ianuarie 1951

Strada Armenească, 13

Telefon 3.49.96

TOVARĂȘE MINISTRU^[1],

Vă supunem spre rezolvare următoarele:

Începând cu ziua de 20 decembrie 1950 și până astăzi, au fost puși în disponibilitate un număr de aproape 100 de muncitori de naționalitate armeană, din diferite întreprinderi din capitală și provincie.

Motivul pentru care au fost puși în disponibilitate este că nu au cetățenia R.P.R.

În urma acestor măsuri s-a creat în sânul populației muncitoare armene o stare de spirit de mare îngrijorare, deoarece marea majoritate a populației armene sunt apatrizi și deci cad în prevederile acestor dispozițiuni.

- Credem că în aplicarea acestor dispozițiuni trebuie avut în vedere situația specifică a acestor categorii de armeni, pentru următoarele motive:

a) Majoritatea armenilor stabiliți în țară sunt supraviețuitori ai masacrelor organizate de guvernul Turciei imperialiste, în vederea desființării națiunii armene.

b) Aceștia au intrat în România în cea mai mare parte fără nici un fel de cetățenie, deoarece din Turcia au fugit în mod ilegal. Certificatele de apatrizi (fost pașapoarte Nansen) le-au fost date de către autoritățile existente pe atunci.

c) Simțămintele și năzuințele majorității covârșitoare a acestor oameni sunt îndreptate către Uniunea Sovietică, și fiind în același timp atașați regimului de democrație populară din R.P.R. în care trăiesc, simțindu-se legați de munca și lupta oamenilor muncii din R.P.R.

La această situație se adaugă faptul că în general armenii sunt repatriabili în Armenia Sovietică.

d) În ultimii ani, cu toată dorința majorității populației armene, nu au putut obține cetățenia română, pentru că cele două legi de încetățenire apărute după 6 martie 1945 nu oferă această posibilitate pentru armeni, prima din cauza datei care nu îngloba majoritatea lor, iar a doua, din cauza actelor care se cereau și pe care nu le puteau procura din cauza situației de refugiat.

Față de cele arătate mai sus, vă rugăm să binevoiți a dispune ca armenii din categoria celor menționați mai sus să nu intre în prevederile dispozițiilor privind unele categorii de cetățeni străini.

Totodată vă rugăm să binevoiți, pentru a veni cu amănunte necesare, să ne acordați o audiență.

Înainte pentru îndeplinirea planului cincinal!

Resp. Organizatoric și cu
Evidența Cadrelor
[indescifrabil]

(Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos. 15/1951, f.10-11)

[1] Scrisoare adresată ministrului de Interne.

[no.] 48

19 ianuarie [1951]

**Către Comitetul Central al
Comitetului Democrat Armean din R. P. R.
București**

Prin prezenta revenim asupra hotărârii Comitetului local din ziua de 14 octombrie 1950, când s-a hotărât reorganizarea Comitetului nostru. Vă rugăm a rezolva propunerea noastră, îmbunătățirea muncii și activității Comitetului local.

Vă redăm mai jos noua formă de reorganizare conform hotărârii de mai sus:

Secretar: Miran Iazigian
Secretar adjunct: Ervant Kozanlian
Organizatoric: Florian Anton
Cultural: Demirgian Ana
Administrativ Fin.: Harutiun Martaian

Deci în locul actualului secretar propunem pe tov. Miran Iazigian, iar ca secretar adjunct pe tov. Ervant Kozanlian. Tov. Haig Iazigian, actualul secretar adj., urmează să-i fixăm alte sarcini în cadrul activității noastre locale.

De asemenea vă rugăm să binevoiți a rezolva problemele activistului pentru comitetul nostru în persoana tov. Iazigian Miran tot în baza hotărârii amintite mai sus.

Avându-se în vedere motivele serioase pentru care am adus hotărârea de reorganizare a Comitetului nostru binevoiți a ne remite urgent rezolvarea.

Trăiască Lupta pentru Pace!

Secretar
[indescifrabil]

Resp. organizatoric
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.7)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
GHERLA**

No. 47

Gherla, 19 ianuarie 1951

Delegație

Se delegă prin prezenta tov. Miran Iazigian, în conformitate cu telegrama Comitetului Central al Comit. Dem. Armean, de a participa în ziua de 21 ianuarie 1951 la București la ședința Comitetului Central al Comitetului Democrat Armean al populației armene din R.P.R.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.6)

Proces-Verbal

Astăzi 25 ianuarie 1951

Dresat în ședința extraordinară a Comitetului Democrat Armean din Gherla. Prezenți tovarășii: Miran Iazigian, membru în C. Central; Ervant Kozanlian, secretar; Haig Iazigian, secretar adj.; Florian Anton, resp. org.; Demirgian Ana, resp. cultural; Martaian Harutiun, resp. adm. financiar. Absenți: nimeni.

Ordinea de zi:

1. Expunerea tov. Miran Iazigian, membru în C. C., despre ședința C. C. din ziua de 21 ianuarie 1951.
2. Întrebări și discuții.
3. Hotărâri pentru aplicarea directivelor.

Tov. Miran Iazigian a arătat ordinea de zi și felul cum a decurs ședința Comitetului Central, a arătat problemele ridicate, discuțiile în jurul acestora, noile directive date filialelor, precum și sarcinile trasate pentru activitatea viitoare a acestora.

Arată că în urma noilor directive primite, noua formă a comitetului de conducere a filialelor este următoarea:

1. Secretar (are ca atribuțiuni inclusiv și evidența cadrelor).
2. Resp. cu educația politică (va duce și munca de propagandă).
3. Resp. organizatoric (va duce și munca de îndrumare).
4. Resp. adm. financiar (va da ajutor și resortului organizatoric).
5. Membru (va da ajutor la educația politică).

În continuare arată că filialele în planul lor de muncă pentru trimestrul curent vor include, în limita posibilului, respectiv vor ține conferințe despre:

1. Planul cincinal al R.P.R.
2. Planul de electrificare.
3. Îndrumarea populației armenе către cooperativele de producție.
4. Organizarea agitației pentru ajutorarea pop. corean.
5. Îndrumarea tineretului la școli tehnice.
6. Sărbătorirea zilei de 23 februarie, Ziua Armatei Sovietice.
7. Sărbătorirea zilei de 6 martie.
8. 8 martie, ziua internațională a femeii.
9. Aniversarea lui Chanes Tumanian.

- De asemenea, arată că în urma noilor directive, conferințele ce se vor ține vor fi anunțate prin ziarul „Nor Ghiank” sau presa locală.
- Se va duce muncă de abonare la ziarele și revistele armene și române ca: „Armenia Sovietică”, „Arta și Literatura” și „Veac Nou”.
- Vor fi create echipe culturale.
- Conferințele vor fi urmate de programe artistice sau filme documentare.
- Se proiectează să se trimită ansamblul cultural al C.D.A., deci noi urmează să analizăm posibilitățile și acestea să le comunicăm Comitetului Central.
- De asemenea, arată că raportul de activitate și situația financiară trebuie remisă C.C. cel mai târziu în ziua de 1 a fiecărei luni.

2. La întrebări și discuții se înscriu tov. Florian Anton, H. Martaian și Miran Iazigian.

Tov. Florian ridică problema reorganizării comitetului, arătând că această problemă nu mai poate fi amânată. Felul în care funcționează acest comitet nu este satisfăcător. Arată că actualul secretar, tov. E. Kozanlian, fiind supraaglomerat cu activitatea profesională, trebuie înlocuit și propune ca secretar pe tov. Miran Iazigian. De asemenea, arată că în calitate de funcționar tehnic, salarizat pe jumătate de zi, ar fi de dorit să fie tot tov. Miran Iazigian, dat fiind condițiunile adecvate pe care le întrunește. Accentuează că dacă tov. Miran Iazigian va prelua conducerea comitetului local, activitatea acestuia se va îmbunătăți simțitor.

Tov. Harutiun Martaian se arată de acord cu tov. Florian și pune aceleași probleme.

Tov. Demirgian Ana se arată de acord cu reorganizarea Comitetului în condițiunile propuse de tov. Florian, și în continuare propune să găsim mijloace de educare a maselor, să facem cerc de politică curentă și programe culturale după posibilități.

Ia cuvântul tov. secretar E. Kozanlian, care arată că problema reorganizării Comitetului nu se mai poate amâna. Această problemă a fost amânată și s-a adus hotărâre și s-au făcut propuneri încă în ședința din 14 octombrie 1950. Avându-se în vedere că soluționarea a întârziat, a recurs înaintând un memoriu C. Central și cerând reorganizarea Comitetului. Avându-se în vedere condițiunile speciale în care se găsește, fiind supraaglomerat cu activitatea profesională, a declarat că este de acord ca și pe mai departe să activeze în munci de mai mică răspundere în limita timpului și posibilităților sale. Propune ca conducerea Comitetului să fie preluată de persoana cea mai indicată și aceasta fiind tov. Miran Iazigian.

Ia cuvântul tov. Miran Iazigian, care arată că ar fi de dorit ca tov. Kozanlian Ervant să rămână și pe mai departe secretar, urmând ca dânsul să dea tot ajutorul. Recunoaște că tov. Kozanlian Ervant este foarte aglomerat cu activitatea profesională, dar crede că aducând unele eforturi în plus ar putea

să se mențină și pe mai departe. Dacă tov. Kozanlian Ervant nu este de acord și crede că nu poate să asume răspunderea politică ce-i incumbă este gata să primească această sarcină. În continuare arată că nu poate să accepte funcțiunea de salariat tehnic al Comitetului, deoarece dânsul este membru în C. Central.

Ia din nou cuvântul tov. secretar E. Kozanlian, care propune ca salariat tehnic al comitetului local pe tov. Haig Iazigian.

În urma discuțiilor avute, comitetul local în unanimitate hotărăște să fie format astfel:

1. Secretar tov. Miran Iazigian
2. Resp.organizatoric Florian Anton
3. Resp. cu educația politică tov. Demirgian Ana
4. Resp. adm. financiar Harutiun Martaian
5. Membru Kozanlian Ervant.

De asemenea, cu unanimitate de voturi acceptă ca funcționar tehnic al comitetului local pe tov. Haig Iazigian, care să fie salarizat cu jumătate salariu, adică Lei 3.000 lunar, începând cu ziua de astăzi.

Tov. Miran Iazigian, noul secretar al Comitetului, propune ca Comitetul, într-o ședință de lucru, să fixeze orele de lucru ale funcționarului tehnic și orele când va fi deschis localul Comitetului.

În urma analizării directivelor C.C. se hotărăște să se includă în programul de conferințe următoarele:

1. Planul de electrificare al R.P.R.
2. Pt. aniversarea zilei de 6 martie să se îndrumeze populația armeană să participe la serbările oficiale.
3. Pentru sărbătorirea zilei de 6 martie să se ducă muncă de lămurire pentru femeile armenice, iar populația armeană să fie îndrumată la serbările oficiale.
4. Să se formeze echipa culturală din tineretul armean.
5. Să se difuzeze revista ilustrată „Sevan”.
6. Să se ducă mai departe munca intensă de lămurire pentru ajutorarea poporului corean, ca duminică 28 ianuarie crt. populația armeană să contribuie prin efecte echipelor ce se vor prezenta.

Ordinea de zi fiind epuizată, ședința se ridică la orele 23.30.

Secretar
[indescifrabil]

Resp. organizatoric
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.20-21)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.46

București, 31 ianuarie 1950
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

Comitetului Democrat Armean
Gherla

Vi se face cunoscut că Comitetul Central, în ședința sa din 26 ian. a.c., a acceptat propunerile dvs. și a hotărât numirea tov. Iazigian Miran ca secretar general al Comitetului local, iar tov. Kozanlian Ervant, actualul secretar, ca secretar adjunct.

Înainte pentru îndeplinirea planului cincinal!

Secretar
D. Marcarian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.52)

**Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Plan de Muncă

De la 1 ian. la 31 martie 1951

ORGANIZATORICE:

- Vom ține cel puțin 6 ședințe de lucru, adică câte 2 ședințe pe lună, unde se vor lua sarcini pentru activitatea trimestrului.
- Vom pregăti un număr de 4 conferințe legate de evenimentele trimestrului.
- Vom mobiliza masa armenilor ca să participe în număr cât mai mare la aceste manifestațiuni culturale, precum și în acțiunile partidului și guvernului.
- Vom trimite cel puțin 2 corespondențe la ziarul „Norg Ghiank” asupra activității și vieții populației armenice din Gherla.

CULTURALE:

Vom populariza și vom antrena populația armeană arătând însemnătatea planului cincinal, astfel contribuind la îndeplinirea și depășirea planului de stat.

Vom lua parte la viața culturală a organizațiilor de masă locale, participând la manifestările culturale.

Vom scrie articole la gazeta de perete legate de evenimentele acestui trimestru, în număr de 8.

Vom ține legătură strânsă de colaborare cu organizațiile de masă și în special cu A.R.L.U.S..

Vom antrena populația ca să citească un număr mai mare de cărți din bibliotecă.

ADMINISTRATIVE:

Vom procura din timp materialele și furniturile de birou necesare pentru durata trimestrului.

Vom efectua și ține la curent evidențele financiare, precum și diverse altele.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democrat al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.1)

**Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Plan de Muncă

De la 1 la 31 ianuarie 1951

ORGANIZATORICE:

- Vom ține 2 ședințe de lucru unde se vor lua sarcini pentru activitatea lunii curente.
- Vom pregăti o conferință legată de evenimentele lunii curente.
- Vom mobiliza masa armenilor ca să participe în număr cât mai mare la manifestațiile culturale, precum și la acțiunile partidului și guvernului.
- Vom trimite cel puțin 1 corespondență la ziarul „Nor Ghiank” din București asupra activității și vieții populației armenilor din localitate.

CULTURALE:

- Vom populariza și vom antrena populația armeană arătând însemnătatea planului cincinal, astfel contribuind la îndeplinirea planului cincinal.
- Vom lua parte la viața culturală a organizațiilor locale, participând la manifestările culturale.
- Vom scrie 3 articole la gazeta de perete.

ADMINISTRATIVE:

- Vom procura din timp materialele și furniturile de birou necesare organizației.
- Vom efectua în timp plățile aferente lunii curente.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.5)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.11

București, 17 februarie 1951
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

Raportăm următoarele:

1) Înjghebarea C.D.A. a avut loc la 7 mai 1950, în urma unei conferințe pe țară a fostei organizații Frontul Armeniei, conferință care a avut drept scop transformarea organizației în C.D.A.

Imediat după conferință se punea problema organizării Comitetelor Democratice în provincie, sarcină care a fost trecută în primul plan de muncă al nostru.

În scopul realizării acestei sarcini s-au luat următoarele măsuri:

– În ziua de 21 mai 1950 s-a trimis câte un delegat din partea noastră la fiecare filială. Delegații, împreună cu câte un membru de Partid din fostul comitet, au alcătuit câte o listă de propuneri (5 sau 7 nume) pe care le-au prezentat împreună la organele de Partid, cu propunerea de a fi verificați și fixați membrii viitorului Comitet Democrat Armean.

– La Ploiești deplasarea s-a făcut în ziua de 31 mai, iar la Gherla s-a trimis o scrisoare amânunțită.

– Delegații au pregătit și ședințele de transformare a filialelor fostei organizații în filiale ale C.D.A.

– În ziua de 4 iunie 1950 au avut loc ședințele de transformare la filialele: Constanța, Galați, Brăila, Focșani și Craiova.

– La Gherla această ședință a avut loc la 11 iunie, iar la Ploiești la 20 iunie. Toate aceste ședințe au avut loc după ce organele de Partid și-au dat aprobarea pentru propunerile făcute.

La ședințe au participat delegați din partea Comitetului Central al C.D.A., care au făcut și instalarea comitetelor numite.

2) La început toate filialele erau denumite comitete locale. Mai târziu, în luna august, pentru că C.D.A. Constanța – în urma directivelor primite - a organizat trei Comitete Democratice locale la Medgidia, Babadag și Tulcea, comitetul local Constanța s-a transformat în comitetul regional Constanța.

În prezent situația organizatorică se prezintă astfel:

– Comitetul Central (are și atribuțiuni de comitet al capitalei București).

– Comitetul regional Constanța (cu comitete locale Megidia și Tulcea, Babadagul între timp fiind dizolvat pentru că toți armenii de acolo au devenit muncitori pe șantierele Canalului Dunăre-Marea Neagră).

– Comitetele locale la Galați, Brăila, Focșani, Ploiești, Craiova și Gherla. În prezent comitetele sunt înghebate după cum se arată în tabelul anexat.

3) În general comitetele cuprind munca lor, deși cea mai mare parte a membrilor sunt în câmpul muncii și activează în mod voluntar.

Singurul comitet unde s-a petrecut o schimbare a fost C.D.A. Gherla, unde fostul secretar – Kozanlian Ervant – a devenit secretar adjunct (din cauza sarcinilor profesionale care îl țin pe drumuri tot timpul), iar ca secretar a fost numit tov. Iazigian Miran (membru al Comitetului Central al C.D.A.).

O schimbare în comitet poate va fi necesar să se facă la C.D.A. Brăila, unde pare că există neînțelegeri în sânul membrilor comitetului (se vor propune măsuri după ce vom cunoaște situația reală).

În orice caz, noua împărțire administrativă a țării noastre nu a produs greutate, deoarece așa cum am arătat s-a făcut o singură transformare a Comitetului Local Constanța în Comitetul Regional Constanța. (Trebuie menționat că C.D.A. Tulcea a fost legat de Regionala Constanța, pentru că tovarășii de la Constanța pot cuprinde mai ușor munca.)

Toate comitetele sunt complete.

4) În ceea ce privește schema de salariați, este completă la toate comitetele, afară de Comitetul Central, după cum urmează:

– Toate comitetele locale au câte un salariat tehnic, plătit cu un salariu de 3.000 lei pe lună pentru jumătate de zi.

– Comitetul Reg. Constanța, de asemenea, schema este completată cu: doi activiști salariați, un dirijor al ansamblului și un îngrijitor.

– Comitetul Central nu are completate după schemă următoarele posturi:

a) un activist principal

b) un administrator

c) un îngrijitor

Ca o apreciere asupra salariaților se poate afirma că o parte din personal nu corespunde sarcinilor ce le au, din cauza nivelului ideologic scăzut, iar vreo 3-4 (din personalul ziarului) nu corespund din punct de vedere al trecutului lor, însă suntem nevoiți să-i menținem deocamdată pentru că nu avem alte elemente cu care să-i înlocuim.

Salariații Comitetului Central sunt cursanți ai cursului seral de cunoștințe marxist-leninist-staliniste.

De asemenea, pentru a le veni în ajutor, Executiva C.D.A. a hotărât să participe la ședințele grupului sindical.

5) Ca o apreciere asupra muncii Comitetelor, se poate constata:

a) Comitetul Reg. Constanța, în general, cuprinde munca. Au avut unele lipsuri în toamna anului trecut, în sensul că unele conferințe fixate pentru termene diferite au trebuit amânate, tocmai pentru că s-au fixat în zile în care erau organizate și alte manifestări. Sau, la un moment dat, au dat prea multă atenție ansamblului „Sevan”, neglijând celelalte munci.

Aceste lipsuri au fost îndepărtate în urma prelucrărilor făcute și a unei critici serioase în cadrul unei ședințe la care au participat toți secretarii C.D.A.

Din comitetul reg., format din 7 membri, activează în mod continuu patru tovi, în timp ce ceilalți nu participă la 50% din ședințele comitetului, fiind angrenați în munci profesionale. Activitatea întregului comitet se bazează pe munca celor doi activiști scoși din producție.

b) Comitetul local Galați a avut unele inițiative frumoase, între altele a organizat chiar și o echipă de dansuri populare armenesi.

Se lovește de faptul însă că populația armeană este formată din elemente vârstnice sau copii, nu există decât 3-4 persoane până la 30 ani.

Secretarul C.D.A. Galați, Margos Cealâchian, cade în extreme, uneori se entuziasmează, muncește cu elan, alteori se descurajează.

Trebuie susținut în permanent.

c) C.D.A. Brăila, pare că în sânul comitetului s-au ivit unele neînțelegeri. Nu știm încă precis despre ce este vorba, vom face o verificare prin trimiterea unui instructor la fața locului și vom depune un raport. Păreră noastră că s-ar fi ivit neînțelegeri are la bază faptul că doi membri ai comitetului nu participă la ședințele comitetului.

d) C.D.A. Focșani, Ploiești, Craiova și Gherla nu au conferențieri în limba armeană.

La C.D.A. Gherla se lovesc de faptul că o mare parte din armeni sunt maghiarizați, însă cea mai mare parte a acestora sunt încadrați în U.P.M.

Toate filialele au strâns legături cu organele de Partid regionale sau raionale.

În privința aceasta cel mai bine stau C.D.A. Constanța, C.D.A. Ploiești și C.D.A. Gherla.

6) Comitetul Central a avut grijă ca să îndrume și să ajute îndeaproape activitatea comitetului regional Constanța și a comitetelor locale, astfel:

– Toate directivele primite de noi le sunt transmise prin circulare scrise în limba română și limba armeană.

– Materialul primit din R.S.S. Armeană (cărți ideologice, literare, manuale școlare, articole și conferințe scrise, colecții de fotografii, ziare, reviste, expoziții, note muzicale, plăci de patefon) se împart la toate filialele, iar în cazul când materialele nu ajung, ele se dau pe timp limitat la fiecare filială, prin rotație.

– Cel puțin o dată pe trimestru secretarii C.D.A. sunt chemați la sediul central, în ședințe de lucru, unde se dau îndrumări și se fac prelucrări asupra muncii. De obicei, ei sunt chemați la începutul trimestrului și se face în primul rând prelucrarea planului de muncă trimestrial.

- Filialele ne trimit rapoarte de activitate lunare și proiecte pentru planurile de muncă trimestriale, care sunt văzute de noi și li se restituie în formă definitivă.

- Planurile noastre de muncă sunt însoțite întotdeauna de câte un plan de rută pentru vizitarea filialelor. O atenție deosebită acordăm în această privință C.D.A Reg. Constanța, unde se face cel puțin o deplasare pe lună. Celelalte filiale sunt vizitate în general o dată pe trimestru.

O greutate în această privință o constituie faptul că toți tovarășii fiind în producție, aceste deplasări nu se pot face decât duminicile când suntem liberi. Or, în repetate rânduri am fost puși în situația de a nu putea lua contact cu organele de Partid respective, pentru că erau plecate pe teren.

În orice caz însă, legăturile cu filialele se adâncesc din ce în ce și capătă forme din ce în ce mai diverse. Astfel, cu începere din acest an, am început să trimitem conferențieri în limba armeană la filialele unde aceștia lipsesc, iar peste 2-3 săptămâni vom trimite echipa teatrală pe la toate filialele.

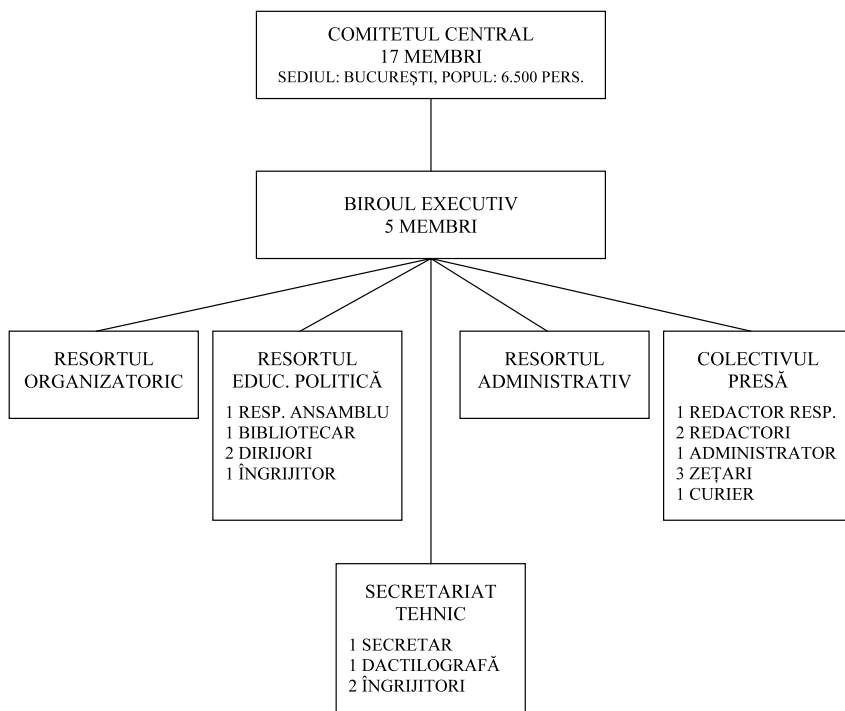
Subiectele acestor conferințe sunt alese cu grijă, în așa fel ca să se potrivească atât specificului armean, cât și realităților din R.P.R. Astfel, de exemplu: s-a trimis un conferențiar cu o expunere asupra romanului „Hațavan” (Orașul pâinii), în care este vorba de colectivizarea agricolă și lupta împotriva chiaburilor în R.S.S. Armeană, legându-se aceasta de lupta de clasă în momentul actual la sate, în R.P.R.

Străduința noastră este ca, în limita posibilităților, legăturile cu filialele să se adâncească și mai mult.

Secretar
[indescifrabil]

[ANEXĂ]

COMITETUL DEMOCRAT ARMEAN
SCHEMA DE ORGANIZARE A COMITETULUI CENTRAL

SALARIAȚI

1 Secretar tehnic
1 Dactilografă
1 Resp. ansamblu
1 Redactor resp.
2 Redactori
1 Administrator
1 Curier
3 Zețari
1 Bibliotecar
2 Dirijori
3 Îngrijitori

17

(Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos. 15/1951, f.19-24)

No. 61/1951

4 martie 1951

**Către Biroul de Repartizare a Brațelor de Muncă
Dej**

Comitetul Democrat Armean, voind să angajeze un îngrijitor, cunoscător al limbii armenе, prin prezenta vă rugăm să binevoiți a aproba angajarea tov. Bedros Kurușian, care este considerat de noi cel mai potrivit element pentru sarcina de mai sus.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.13)

No. 62/1951

4 martie 1951

Către Direcțiunea Operei de Stat Cluj

Prin prezenta, Comitetul Democrat Armean vă roagă să binevoiți a aproba participarea tov. D. Ohanesian la programul nostru artistic cultural, cu ocazia sărbătoririi a 1500 ani de la „Luptele de la Avarair”, care se va ține în ziua de 10 III la sediul nostru din Gherla.

Prezența tov. D. Ohanesian o considerăm de mare folos deoarece va îmbogăți programul nostru cultural-artistic.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.14)

**Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Proces-Verbal

Dresat astăzi 10 martie 1951

Cu ocazia aniversării a 1500 ani de la Lupta de la Avarair ședința este deschisă de tov. secretar adjunct E. Kozanlian, care arată importanța prezentei aniversări. Se dă cuvântul tov. Harutian Maratian, care citește teza în limba armeană.

Aniversarea este urmată de un mic program artistic-cultural.

1. La masa verde, recitare de tov. Ana Demirgian
2. Melodie populară armeană, corul tineretului C.D.A.
3. Omagiu Armeniei, recitare de Dicran Martaian
4. Steagul roșu, recitare de Dicran Martaian
5. Cântece populare române și armene cântate de tov. Ohanesian, membru al Operei Române din Cluj, acompaniat de T. Niculașcu.

După cuvântul de închidere al tov. secretar adj. aniversarea ia sfârșit la ora 9.30 (21.30).

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.22)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
GHERLA**

No. 65/1951

Gherla 27 martie 1951

RAPORT DE ACTIVITATE

Pe trimestrul I, 1951

ATMOSFERA POLITICĂ:

În cursul trimestrului I al anului curent, populația armeană și-a adus contribuția la consolidarea punerii bazelor socialismului în R.P.R., fiecare membru al micii populații armene muncind productiv în câmpul lui de muncă.

În ceea ce privește atmosfera politică, în sânul populației fiecare este conștient de lupta pe care o duce clasa muncitoare pentru primul nostru plan cincinal și lupta pentru pace condusă de marea Uniune Sovietică, în frunte cu tov. Stalin.

ORGANIZATORIC:

În acest trimestru, Comitetul a ținut un număr de 8 ședințe. Astfel, în 2 ianuarie, 3 februarie și 3 martie s-au discutat problemele din planul de muncă, rezolvând sarcinile din plan și cele ivite între timp.

În cursul lunii ianuarie, așa cum am arătat la timp, nu am ținut ședințe plenare din cauza aglomerării sarcinilor profesionale ale membrilor Comitetului, apoi fiind Comitetul în reorganizare, și trebuie să recunoaștem că a fost și o oarecare lipsă de efort, prin care am fi putut realiza măcar o plenară.

În luna februarie am organizat 2 ședințe plenare, iar în luna martie tot 2 ședințe.

Tot în cursul acestui trimestru am rezolvat reorganizarea Comitetului prin însărcinarea tov. Miran Iazigian ca secretar și trecerea tov. Ervant Kozanlian ca secretar adjunct, care a fost aprobată de Comitetul Central. Iar tov. Haig Iazigian, care a fost membru în Comitet, a devenit funcționarul tehnic al Comitetului nostru, conform instrucțiunilor Comitetului Central, cu jumătate de salariu, adică suma de Lei 3.000 lunar. De asemenea, pentru buna îngrijire și funcționare a sediului nostru și pentru a ușura mobilizarea etc. am angajat un îngrijitor în persoana tov. Bedros Kurusian, salarizat cu Lei 3.120, conform indicațiilor și cu aprobarea Biroului de Plasare.

CULTURAL:

În cursul lunii ianuarie nu am avut activitate și viață culturală pentru motivele arătate la capitolul organizatoric.

În luna februarie anul curent am aniversat a 33-a aniversare a Glorioasei Armate Sovietice, teza fiind primită de la Partid și A.R.L.U.S. De asemenea, în ședința plenară am citit și am prelucrat „Declarațiile tov. Stalin făcute corespondentului ziarului Pravda”. S-au scris 2 articole la ziarul de perete. Am difuzat revista „Sevan” în 50 exemplare, atât în sânul populației armenice, cât și în sânul naționalităților conlocuitoare. Din aceste reviste, 25 au fost difuzate în orașul Cluj. S-au citit un număr de 12 cărți și broșuri din bibliotecă.

În luna martie am ținut 2 ședințe plenare. Am sărbătorit în cadru festiv Ziua Internațională a Femeii, teza a fost primită de la UFDR.

Ziua Vartanienilor a fost sărbătorită în cadru festiv și a fost dinainte pregătită atât în ceea ce privește mobilizarea populației armenice, cât și partea artistică și culturală, astfel a fost prima dată când am reușit să dăm și un program cultural.

Corul tinerilor pionieri organizat de Comitet a cântat un cântec popular armean și mai multe cântece sovietice, române și maghiare. Am avut 3 recitări, 2 în limba armeană și 1 în limba română. La acest program și-a adus contribuția tov. David Ohanesian, prim-solist de la Opera de Stat din Cluj, care a cântat cântece populare armenesti și clasice.

Am trimis o corespondență la ziarul „Nor Ghiank”, s-au scris 3 articole la gazeta de perete, s-au citit un număr de 13 cărți și broșuri. S-au difuzat 25 de exemplare din revista „Sevan”.

În afară de citirea ziarelor de mai sus s-au citit ziarele „Nor Ghiank” și „Sovedagan Haiasdan”.

În ceea ce privește revista ilustrată „Sevan”, a făcut foarte bună impresie în sânul maselor, care urmăresc cu viu interes.

Afară de manifestările organizate de C.D.A., populația armeană a fost mobilizată și îndrumată la manifestările politico-culturale organizate de Partid și de organizațiile de masă.

AD-TIV FINANCIAR:

Soldul de numerar la data de 1 ianuarie	Lei	16.697
Suma primită în trimestrul I	<u>Lei</u>	<u>12.390</u>
Total sold + sumă primită	Lei	29.087
Sume cheltuite în trimestrul I	Lei	23.463
Sold la sfârșitul trimestrului I	Lei	5.624

LIPSURI:

În luna ianuarie nu am avut activitate pentru motivele arătate la capitolele anterioare.

Nu am reușit să implicăm mai mulți tov. la gazeta de perete și la citirea cărților și broșurilor din bibliotecă.

Nu am trimis corespondență la „Nor Ghiank”, decât una.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.23-24)

Proces Verbal

Astăzi 8 aprilie 1951 s-a ținut ședința plenară a C.D.A. Gherla, unde s-a prelucrat de către tov. secretar M. Iazigian „Însemnătatea și importanța semnării Apelului Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii”, pentru încheierea unui pact între cele cinci mari puteri.

Totodată a fost prelucrată în limba armeană teza: „Contribuția poporului armean pentru pace” de către tov. H. Martaian.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.25)

Plan de Muncă
Trim. II 1951: aprilie, mai, iunie

Comitetul Dem. Armean din Gherla și-a fixat următoarele obiective pe trimestrul II:

1. Intensificarea muncii de lămurire în sânul populației armenice pentru întărirea păcii prin semnarea apelului pentru semnarea unui pact al păcii între cele cinci mari puteri. În acest scop se va ține o ședință plenară, unde se va prelucra importanța apelului, totodată se va arăta și contribuția poporului armean pentru cauza păcii.

2. Pentru întâmpinarea zilei de 1 Mai se va ține o ședință plenară și o conferință despre 1 Mai, dându-se sarcini totodată tuturor armenilor cinstiți de a întâmpina ziua muncii cu succese în câmpul muncii.

3. Vom aniversa ziua de 8 Mai, a 30-a aniversare a Partidului, cu fastul și importanța cuvenită, conform instrucțiunilor ce vom primi ulterior din partea organelor competente.

4. Pentru comemorarea a 36 ani de la masacrele armenilor din Turcia, vom mobiliza populația armeană din Gherla și vom proceda la comemorarea conform instrucțiunilor ce vom primi de la C.C. al Com. Dem. Armean.

5. Vom mobiliza populația armeană din Gherla la toate acțiunile Partidului și Guvernului în cursul acestui trimestru.

6. Vom populariza în sânul populației armenice victoriile cucerite de Marea Țară Socialistă Uniunea Sovietică, și în special cele din Armenia Sovietică, prin conferințele ce le vom ține, fie prin tezele primite de la C.C. al Com. Dem. Armean, fie din reviste, broșuri sau ziarele primite din Armenia Sovietică.

7. Vom da importanță deosebită pentru ca cărțile și broșurile din bibliotecă să fie citite în număr mare.

8. În cursul trimestrului vom trimite 3 corespondențe la ziarul „Nor Ghiank”.

Gherla, 28 martie 1951

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.16-18)

Gherla, la 22 aprilie 1951
Trimis prin tov. A. Vartanian

Ședința festivă din ziua de 22 aprilie 1951

Comemorarea a 36 ani de la masacrele săvârșite de turci asupra populației armene

Ședința a fost deschisă la ora 12 de tov. secretar al Comitetului, Iazigian, întâi în limba armeană, pe urmă în limba română, invocând pe scurt însemnătatea și scopul sărbătoririi.

A dat cuvântul tov. Antranig Vartanian, delegatul C.C. al C.D.A., care a făcut o expunere despre această comemorare.

La această adunare festivă a participat populația armeană în mare majoritate.

Au luat parte la această adunare: secretarul Comitetului orășenesc, tov. Pinteia Ioan, delegații Uniunii Populare Maghiare, tov. Maroși Iosif și Kovács Árpád.

Atmosfera a fost vie, înălțătoare, asistența laudând victoriile cucerite de poporul armean în cadrul mării familii din U.R.S.S., conduse de Partidul bolșevic al U.R.S.S.-ului în frunte cu genialul său conducător, marele Stalin.

După terminarea conferinței, s-a dat citire în aplauzele asistenței telegramei trimise către Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R. P.R., în care s-a arătat hotărârea populației armene din Gherla pentru îndeplinirea și depășirea primului plan cincinal și apărarea păcii.

Secretar
M. Iazigian

[ANEXĂ]
Telegramă

Către Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R.
București

Populația muncitoare armeană din orașul Gherla, comemorând azi, 22 aprilie 1951, în adunare festivă, 36 ani de la masacrele barbarilor turci asupra populației armenice, își exprimă hotărârea de a lupta pentru împiedicarea dezlănțuirii unui nou măcel mondial. Stop.

Ne vom înzeca eforturile pentru îndeplinirea și depășirea primului nostru plan cincinal, cheazășie sigură a construirii socialismului în țara noastră. Stop.

Încadrați ferm în marele front al păcii în frunte cu invincibila Uniune Sovietică, condusă de marele învățător al popoarelor Iosif Vissarionovici Stalin, vom lupta pentru pace.

Comitetul Democrat Armean
Secretar
Iazigian Miran

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.26-27)

Proces-verbal

Astăzi, 29 aprilie 1951, s-a ținut ședința plenară pentru a arăta însemnătatea zilei de 1 Mai, ziua solidarității internaționale a oamenilor muncii din lumea întreagă.

În acest scop tov. Iazigian, secretarul C.D.A., a citit articolul de fond al numărului festiv de 1 Mai al ziarului „Nor Ghiank“ și a prelucrat arătând importanța zilei, totodată dând sarcini membrilor Populației Armene de a întâmpina ziua de 1 Mai cu cinste, realizând și depășind sarcinile din planul muncii lor acolo unde lucrează.

Totodată a făcut apel ca toți armenii să ia parte la meetingul care va avea loc în ziua de 1 Mai.

Ședința deschisă la ora 19 s-a încheiat la ora 20.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.28)

R. P. R.

Sfatul Popular al Oraşului de Subordonare Raională Gherla

Secţia Secretariat

Nr. 981/1951

Către Frontul Armeniei

În urma Ord. nr. 4334/1951, a Sfatului Popular al Raionului Gherla, şi în urma sesizării Comisariatului Militar Gherla, că tinerii nu se prezintă în termen la încorporare, şi pentru înlăturarea acestei defecţiuni cu onoare Vă rugăm să binevoiţi a prelucra în şedinţele ocazionale ţinute cu membrii Organizaţiei Dvs., art. nr. 516 din Codul Justiţiei Militare, care spune „Neprezentarea în termen de 3 zile de la încunoştiinţarea celor chemaţi la Autoritatea Militară la încorporare, concentrare etc. se pedepseşte cu închisoare corecţională de la 1-5 ani”.

Gherla, la 4 mai 1951

Secretar
[indescifrabil]

Şef Sect. Secret.
[indescifrabil]

(Direcţia Judeţeană a Arhivelor Naţionale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.52)

Proces-verbal

Astăzi, 6 mai 1951, s-a ținut ședință plenară a Comitetului Dem. Armean Gherla, unde s-a prelucrat teza primită de la București, de la Com. C. Democrat Armean, cu privire la „A 30-a aniversare a Partidului”.

Ședința a fost deschisă la ora 11 de tov. secretar M. Iazigian și totodată a fost citit și prelucrat subiectul arătat mai sus.

Ședința a fost închisă la ora 12.15.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.29)

Proces-verbal

Încheiat azi, 12 mai 1951, în ședința extraordinară a C.D.A. din Gherla cu un singur punct la ordinea de zi:

1. Discutarea problemei lui Bedros Kurușian, îngrijitorul sediului nostru, în urma arestării lui.

Sunt prezenți tovarășii: Miran Iazigian, secretar; Ervant Kozanlian, secretar adj.; Harutin Martaian, resp. adm. financiar; Demirgian Ana, resp. cultural; Florian Antan, resp. organizatoric.

Tov. Miran Iazigian, secretar, arată scopul ședinței și expune situația lui Bedros Kurușian, care în ziua de 12 mai dimineața a fost arestat de Miliția din Gherla, în urma unei percheziții domiciliare, unde s-a găsit o oarecare cantitate de carne de vițel pentru a vinde în mod clandestin populației și mai multe piei în prelucrare. Toate aceste obiecte au fost ridicate de către Miliție, iar Bedros Kurușian arestat.

Având în vedere că acest fapt contravine legilor din R.P.R., având în vedere că prin aceasta Bedros Kurușian devine infractor [conform] legilor din R.P.R, propunem ca începând de azi să fie concediat din serviciul de îngrijitor ce-l deține.

După tov. Iazigian ia cuvântul tov. secretar adj. Ervant Kozanlian, care se arată de acord cu propunerea tov. secretar M. Iazigian și spune că în urma celor săvârșite Bedros Kurușian nu mai poate fi menținut ca îngrijitor.

În continuare iau pe rând cuvântul tov. membri din Comitet Harutiun Martaian, Demirgian Ana și Florian Anton, care nu au nimic de obiectat și se declară de acord cu propunerea tov. secretar.

Hotărâre

În urma celor discutate mai sus, Comitetul hotărăște în unanimitate concedierea lui Bedros Kurușian începând cu data de 12 mai 1951.

Secretar
M. Iazigian

Secretar adj.
[indescifrabil]

Membrii comitetului
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.30-31)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

București, 1 iunie 1951
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

RAPORT

Asupra situației populației armenice din R.P.R.
și asupra activității C.D.A.

**I. SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A POPULAȚIEI ARMENE
DIN R.P.R.**

Armenii din R.P.R., în marea lor majoritate, au venit în țară fiind refugiați din cauza masacrelor organizate de guvernele turcești între anii 1895-96 și 1915-1921.

Din punct de vedere social aceștia se împărțeau în: țărani săraci (în număr mare), mici meseriași (îndeosebi cizmari), intelectuali și burghezi.

Din cauza condițiilor economico-politice existente în România, compoziția socială a armenilor veniți în România a suferit schimbări radicale, în sensul că cei mai mulți au luat-o pe drumul comerțului (la început ambulant și apoi stabil) și al meseriei, creându-se în felul acesta o pătură mic-burgheză majoritară (raportat la numărul întregii populații armenesti din R.P.R.). Aceasta s-a întâmplat din cauză că legile existente în România nu permiteau locuitorilor de altă naționalitate să intre ca muncitori în fabrici sau ca salariați în instituții și nici ca să se stabilească la sate, astfel că țărani armeni nu se găsesc decât maxim 10 capi de familie (în toată țara), iar elemente muncitorești propriu-zise erau puține la număr, putându-se cita din acest punct de vedere doar muncitorii de port din Constanța, Galați, Brăila, Giurgiu și muncitorii din diferite fabrici de textile și de zahăr din București și din alte orașe (astăzi numărul acestora atinge circa 550-600 capi de familie).

Urmarea acestor situațiuni a fost că s-a produs o nouă împărțire pe clase sociale a armenilor, care se prezenta astfel:

Un număr restrâns de muncitori, o pătură majoritară mic burgheză (meseriași și mici comercianți) și un număr mic de mari comercianți și fabricanți.

Pe de altă parte, din punct de vedere politic o parte din populația armeană era grupată în partidele armenesti (care deși nu erau legalizate, activau cu

aprobarea guvernelor reacționare de pe atunci și aveau sediile lor proprii), o infimă parte se încadraseră în partidele românești, iar o mare parte se abțineau de la orice manifestare a simțămintelor politice.

Partidele armenesti existente erau: Partidul Deșnaghist (naționalist, anti-sovietic), Partidul Ramgavar (liberal-democrat), Partidul Hânceaghist (social democrat).

În 1929 a luat ființă organizația de masă pro-sovietică H.O.G. (Comitetul pentru ajutorarea Armeniei sovietice) ca o filială a centralei H.O.G. din Erevan (R.S.S. Armeană).

În jurul acestei organizații s-au grupat un număr mare de simpatizanți atât dintre armenii care nu își manifestaseră părerile politice, cât și un însemnat număr dintre ramgavari și hânceaghiști. Astfel s-a format un bloc de armeni pro-sovietici care au dus o luptă intensă împotriva deșnaghiștilor, reușind să spargă baza de mase pe care căutau să și-o creeze deșnaghiștii.

H.O.G.-ul a dus acțiuni de lămurire a populației armenice în legătură cu realizările din Armenia sovietică în special și ale regimului sovietic în general.

Lupta dintre armenii progresiști și deșnaghiști lua forme concrete cu prilejul ședințelor ce aveau loc pentru alegerea comunităților, comitetelor eparhiale și comitetelor școlare armenesti.

Menționăm în mod deosebit organizația H.O.G. Constanța, care a stabilit și a ținut un contact permanent cu organizația ilegală a Partidului și a U. T.C.-ului, fapt care explică de altfel și realizările mai însemnate ale H.O.G.-ului la Constanța.

După dizolvarea H.O.G.-ului în 1938, curentul progresist a continuat să existe, căpătând forme organizatorice după 23 august 1944, la început sub forma organizației Uniunii Patrioților Armeni, în ianuarie-februarie 1945 s-a înjghebat organizația de masă „Frontul Armeniei”.

După 23 august 1944 două evenimentele mai importante provoacă schimbări structurale în viața populației armenice din R.P.R., și anume:

1) Cele două repatrieri care au avut loc în anii 1946 și 1948, când au plecat în R.S.S. Armeană circa 3.000 suflete.

2) Strâns legată de succesele poporului muncitor român pe drumul construirii socialismului, a avut loc o nouă restructurare socială a populației armenice, în sensul că cea mai mare parte a foștilor mici negustori și mici meseriași s-au încadrat în câmpul muncii.

În această direcție C.D.A. a adus contribuția sa prin muncă de lămurire dusă cu populația armeană.

Partea negativă a acestei munci constă în faptul că nu am reușit să îndrumăm pe majoritatea armenilor amintiți mai sus înspre munci productive în întreprinderi industriale, ci o mare parte din ei au fost încadrați în cooperative și ca salariați în diferite întreprinderi de stat.

Exprimată în cifre, această situație se prezintă astfel:

- circa 400 de persoane în cooperative de producție (Veac Nou, Voința, cooperativa de covorari, și în curs de realizare o cooperativă de lenjerie, una de crescători de viermi de mătase, una de ceasornicărie la C[onstan]ța)
- circa 250 persoane îndrumate înspre întreprinderi de stat
- circa 80-100 armeni îndrumați spre munci productive ca salariați în diverse întreprinderi.

Am putea adăuga aici între 30-40 tineri îndrumați spre școlile medii tehnice, din care 10 la școala tehnică a Canalului Dunăre-Marea Neagră.

Dacă se ține seama de faptul că foștii mari comercianți și industriași – elemente dușmănoase – au fugit din țară, iar cea mai mare parte a muncitorilor armeni s-au repatriat în R.S.S. Armeană, populația armeană din R.P.R. în momentul de față rămâne mai departe formată din 5-600 de muncitori și o masă majoritară mic-burgheză, formată însă din salariați.

Ca orientare politică, în marea lor majoritate sunt atașați sincer Republicii Populare Române și Armeniei Sovietice.

În ultimele luni în sânul populației armenice din R.P.R. s-a născut un curent pronunțat pentru o repatriere în R.S.S. Armeană (mai accentuat la Constanța) datorită în special nemulțumirilor ivite în legătură cu greutățile de care se izbesc în îndeplinirea formalităților pentru obținerea cetățeniei R.P.R. și în legătură cu unele măsuri luate de organele de Miliție pentru trimiterea peste graniță a unor cetățeni străini, în care se cuprind circa 200 armeni cetățeni iranieni. Demn de menționat este faptul că din cei circa 180 armeni cetățeni iranieni cărora organele de Miliție le-au pus în vedere să părăsească țara, peste 100 au aruncat pașapoartele, spunând că ei vor să rămână în R.P.R. sau să fie trimiși în R.S.S. Armeană.

În prezent, populația armeană din R.P.R. numără (după cele două repatrieri care au avut loc) circa 10.500-11.000 suflete, stabilite astfel:

București – 6.500, Constanța – 1.800; Galați, Brăila, Focșani, Ploiești, Craiova, Pitești, Gherla, Roman-Bacău etc. – între 50-300 de suflete.

Lupta de clasă în sânul populației armenice din R.P.R. se manifestă în primul rând sub forme concrete de demascare a acțiunilor trădătoare ale deșnaghiștilor.

În conferințe, articole în presă, cu orice manifestație, se arată acțiunile mârșave și anti-patriotice ale deșnaghiștilor, care vroiau să doboare puterea sovietică, apoi conducătorii deșnaghiștilor din România deveniți colaboratori ai fasciștilor hitleriști, deșnaghiștii de azi provocatori și unelte servile ale spionajului american (întotdeauna cu fapte și date concrete, din care o bună parte le primim din R.S.S. Armeană).

Deșnaghiștilor li se spune lisânmanii poporului armean.

De asemenea sunt demascați toți aceia care manifestă atitudine dușmănoasă față de Republica Populară Română și de R.S.S. Armeană. Astfel, au fost demascați prin conferințe publice: Cazazian, fost proprietar al

întreprinderilor de textile Dâmbovița; Șeferian – mare industriaș –, care plecând cu o delegație în 1947, a rămas afară; Mesrobian, mare industriaș și conducător deșnaghist fugit din țară; apoi un grup de 5-6 tineri, fii ai unor familii înstărite care frecventau biroul de informații de pe lângă Ambasada engleză, preotul armean catolic Khoren Clemens, care a eliberat niște certificate false pentru „a ajuta” unor bandiți să fugă din țară etc, etc.

Trebuiește menționat faptul că cu prilejul alegerilor din 3 decembrie 1950 au fost propuși ca candidați și erau să fie aleși deputați două elemente cunoscute ca dușmănoase regimului și numai demascarea lor la timp și materialul pe care l-am prezentat la Partid au împiedicat alegerea acestora ca deputați.

C.D.A. Constanța a mers și mai departe cu aceste acțiuni, interzicând pur și simplu anumitor elemente dușmănoase de a călca prin sediu.

În prezent, atențiunea activiștilor este îndreptată înspre descoperirea elementelor care nu vor semna Apelul pentru un Pact al Păcii.

II. ACTIVITATEA COMITETULUI DEMOCRAT ARMEAN

În urma directivelor primite de la C.C. al P.M.R. la 7 mai 1950, a avut loc o conferință pe țară a organizației „Frontul Armeniei”, care a avut ca scop transformarea acestei organizații în Comitetul Democrat al Populației Armeene din R.P.R. (C.D.A.).

Ședința fiind pregătită cu minuțiozitate, s-a desfășurat în bune condițiuni, și sarcinile trasate de Partid în această direcție au putut fi aplicate întocmai.

Problema principală care se punea în fața Comitetului Democrat Armean era să desfășoare o activitate intensă, în așa fel încât populația armeană să simtă această transformare care a avut loc, în adevăr, ca o schimbare înspre bine.

Activitatea Comitetul Democrat Armean de la 7 mai 1950 și până astăzi s-a desfășurat astfel:

a) ACTIVITATEA ORGANIZATORICĂ

1) O grijă deosebită am depus-o în organizarea colectivelor de muncă pentru București și a ședințelor de înjghebare a Comitetelor Democratice Armeenești la provincie, în locul filialelor Frontului Armeniei.

Între 7-31 mai au fost înjghebate la București 5 colective totalizând un mănunchi de 60-80 activiști voluntari – marea lor majoritate din câmpul muncii –, a căror activitate se desfășoară în jurul executivei de fiecare seară de la orele 20 în sus.

Numai al 6-lea colectiv (redacțional) s-a înjghebat la sfârșitul lunii iunie, deoarece cu greu s-au putut găsi elementele corespunzătoare (să cunoască bine limba armeană, să aibă cât mai puține sarcini).

În cursul lunii iunie 1950 au fost organizate Comitete Democratice Armenești în toate centrele unde existau filiale ale Frontului Armeniei, cu excepția orașului Pitești, unde avându-se în vedere numărul mic al populației armene și faptul că nu am găsit un singur element corespunzător, nu s-a mai organizat C.D.A.

La 4 și 11 iunie s-au înjghebat C.D.A. la Constanța, Galați, Brăila, Focșani, Craiova și Gherla, iar la 20 iunie 1950 la Ploiești.

În cursul lunii august, C.D.A. Constanța a organizat comitete la Medgidia, Babadag și Tulcea. Datorită faptului că o mare parte a populației armene din Babadag a trecut să muncească pe șantierele Canalului Dunăre-Marea Neagră (în Babadag nu au mai rămas decât 3 familii), Comitetul Democrat Armean din această localitate nu mai funcționează din oct.-noiembrie 1950.

În ce privește membrii acestor comitete, au fost numiți numai după ce organizațiile de Partid respective au aprobat propunerile făcute de noi.

Forma organizatorică a C.D.A. se prezintă astfel:

– un comitet regional (C.D.A. Constanța) la care sunt legate C.D.A. Medgidia și C.D.A. Tulcea.

– șase comitete locale la: Brăila, Galați, Focșani, Ploiești, Craiova și Gherla.

În ce privește C.D.A. București și C.D.A. Constanța, au fiecare un număr de 5 colective, și anume: îndrumători, educație politică, cultural, evidențe și administrativ, iar celelalte comitete democratice, dat fiind numărul mic al populației armene din localitatea respectivă, au numai câte două colective: îndrumători și cultural.

Aici trebuie menționat faptul că de la început fiecare comitet mai înjghebase și câte un colectiv organizatoric, căruia însă nu am reușit să-i stabilim sarcini precise, și în urma directivelor primite de la Partid aceste colective organizatorice au fost desființate.

Întreaga activitate de îndrumare și control a C.D.A. este dusă de comitetul executiv, format din 5 membri ai comitetului Central C.D.A.

Ședințele executivei, ale comitetelor și ale colectivelor se țin în mod regulat, după planul stabilit.

Legăturile cu filialele se țin prin corespondență, prin trimitere de instructori și prin chemarea secretarilor Comitetele Democratice.

În ce privește deplasările noastre pe teren, deși alături de planul de muncă ne fixăm întotdeauna și un plan de rută, acesta nu poate fi respectat datorită faptului că cei care vizitează filialele sunt toți în câmpul muncii și nu au liber decât duminicile.

Tot datorită acestui fapt, căutând să luăm contact cu organizațiile de Partid, de cele mai multe ori nu găsim pe nimeni, tovarășii fiind plecați din localitate cu diferite sarcini.

În general C.D.A. Constanța este văzut de cel puțin două ori într-un trimestru, celelalte comitete o dată la 3 luni, iar Gherla de două ori pe an.

Secretarii C.D.A. sunt chemați în general la fiecare început de trimestru, când se prelucrează planul de muncă trimestrial.

În orice caz, legăturile cu filialele C.D.A. sunt slabe și controlul efectuat pe teren este cu totul insuficient față de extinderea pe care a luat-o activitatea.

2) C.D.A., în urma directivelor primite, are un număr de 20 activiști salariați (15 politici, 5 administrativi), în care sunt cuprinși și personalul redacțional.

3) C.D.A. a sprijinit cele două școli elementare cu limbă de predare armeană, care funcționează una în București și una în Constanța.

Astfel:

– A fost purificat personalul didactic, înlăturându-se fostul director al școlii (un om incapabil, fără nivel și orientare politică, cetățean iranian) și unul din învățători care în trecut a fost simpatizant legionar și se dădea drept membru de Partid, deși nu avea nici un fel de legătură cu Partidul.

– A fost susținută conducerea școlii în ce privește deschiderea de noi grădinițe de copii și a unui internat cu 45-50 locuri, fapt care a adus o creștere simțitoare a numărului elevilor.

– Neputându-se tipări manuale didactice în limba armeană, am procurat manuale școlare respective din R.S.S. Armeană.

– În cursul lunii februarie 1951 s-au ținut o serie de ședințe cu întregul personal didactic al școlii din București, în care s-au luat hotărâri concrete cu privire la îmbunătățirea metodelor de predare a limbii armenice (dialectul vorbit în R.S.S. Armeană).

– În tot timpul cât școala s-a găsit în reparații, pentru ca elevii să nu rămână în urmă cu învățătura le-am pus la dispoziție o parte din încăperile sediului nostru, unde au făcut săli de clasă.

Toate măsurile de sprijinire a școlilor le-am luat numai după ce au fost aduse la cunoștința Ministerului Învățământului Public și cu aprobarea acestuia.

4) Întreaga activitate a C.D.A. se desfășoară după planuri de muncă trimestriale. Acestea se depun din timp la Partid și suferă modificări în raport cu directivele pe care le primim între timp.

Planurile de muncă alcătuite se realizează aproape întotdeauna în întregime, însă îndeplinirea unor sarcini suferă întârzieri sau apar deficiențe organizatorice care ar putea fi evitate. Aceasta se datorește faptului că lipsește o bună coordonare și un control permanent din partea noastră asupra muncii desfășurate de colective.

b) ACTIVITATEA CULTURAL-EDUCATIVĂ

Pe plan cultural educativ, C.D. Armean a avut o serie întregă de manifestări în scopul de a contribui la educarea populației armenice din R. P. R., în spiritul atașamentului și dragostei adânci față de lupta oamenilor cinstiți din lumea întreagă pentru o pace justă, față de invincibila Uniune Sovietică și Marele Stalin. În același timp s-a contribuit la adâncirea simțămintelor patriotice față de R.S.S. Armeană, precum și la educarea lor în spiritul contribuirii la lupta oamenilor muncii din R.P.R., pentru construirea socialismului.

S-au realizat următoarele:

1) Conferințele săptămânale.

În mod planificat s-au ținut în fiecare săptămână câte o conferință urmată de un program artistic sau proiecțiunea vreunui film. Conferințele au fost organizate pe cicluri, după cum urmează:

- ciclul să cunoaștem U.R.S.S.
- ciclul să cunoaștem R.P.R.
- ciclul să cunoaștem R.S.S. Armeană
- lupta pentru pace.

50% din aceste conferințe s-a ținut în limba armeană.

Programele artistice au fost organizate cu posibilitățile noastre sau alte ansambluri la care am făcut apel pe baza legăturilor ce le avem, cum au fost: ansamblul Ikuf, ansamblul sindicatului C.F.R., al artiștilor instrumentiști etc.

Filmele le-am obținut prin Sovrom film, căutând pe cât posibil să aibă legătură cu cuprinsul conferințelor.

În cadrul acestor conferințe trebuiesc menționate unele cu specific propriu armenesc, cum au fost: prezentarea unor poeți și compozitori sovietici (R.S.S. Armeană), comemorarea morții unor conducători din timpul Revoluției Socialiste (Șuren Spandarian, Stepan Sahumian, Malighian etc.).

Numai în București au avut loc peste 60 de astfel de manifestațiuni, participarea publicului armean fiind: iarna de 120–300 persoane (din cauza sălilor neîncăpătoare), iar vara, când manifestațiunile au loc în aer liber (în grădină), numărul lor se cuprinde între 300–700.

Ca o lipsă în această privință trebuie menționat faptul că întotdeauna aceste conferințe au început cu 30 și chiar 45 minute mai târziu. De asemenea, trebuie arătat că în repetate rânduri organizarea desfășurării acestor conferințe a avut lipsuri, fie în ce privește deschiderea și anunțarea lor, fie în legătură cu programul care se alcătua în pripă, sau funcționarea amplificatorului.

Cu începere din luna februarie 1951 am început să trimitem la filialele noastre conferențieri în limba armeană.

Începutul s-a făcut cu prezentarea romanului „Hațavan” („Orașul Pâinii”) de scriitorul sovietic armean Nairi Zarian, socotind-o ca o lucrare actuală în legătură cu transformarea socialistă a agriculturii în R.P.R.

De asemenea, s-au trimis filialelor noastre un număr de opt conferințe scrise, care s-au ținut în București.

Tot aici trebuie menționate două evenimente cu un caracter specific deosebit pentru populația armeană, și anume:

- comemorarea victimelor de pe urma masacrelor organizate de guvernele turcești împotriva populației armenice (în fiecare an la 25 aprilie) și
- aniversarea întemeierii R.S.S. Armene, care are loc la 29 noiembrie.

Pentru ambele manifestațiuni s-au depus din timp planuri detaliate, la a căror realizare s-a trecut după aprobarea lor.

Cu prilejul celei de a 30-a aniversări a R.S.S. Armene – cu sprijinul A. R.L.U.S.-ului – am reușit pentru prima dată să organizăm „Săptămâna Armeniei Sovietice” (22-29 noiembrie 1950), toate manifestațiunile care au avut loc desfășurându-se în bune condițiuni și cu o participare mare din partea publicului armean.

2) Activitatea ansamblului.

În prezent C.D.A. are două ansambluri mari, formate fiecare din cor, orchestră și echipă de dansuri (110-120 persoane), unul la București (Komitas) și unul la Constanța (Sevan).

Repetițiile acestor ansambluri s-au desfășurat cu regularitate, de două ori pe săptămână, fapt care a făcut posibilă reînnoirea și îmbogățirea permanentă a repertoriului, astăzi fiecare având peste 130 numere pregătite.

Ansamblul „Komitas” (Buc.) a participat în total la 41 manifestări ale altor organizații (A.R.L.U.S., C.D.E., diferite sindicate, întreprinderi etc.), iar ansamblul „Sevan” (C-ța) 23 de participări.

Menționăm în mod deosebit participarea echipei de dansuri la cea de a IX-a ediție a Jocurilor Mondiale Universitare de la Poiana Stalin [Brașov].

În afară de acestea, ambele ansambluri au dat șase concerte pentru populația armeană, la care au participat peste 7.000 persoane.

S-au organizat de asemenea 3 concerte la radio.

În vederea organizării celei de a 30-a aniversări a R.S.S. Armene s-au mai înjghebat o echipă de dansuri la C.D.A. Galați și un cor mic (format din 20 persoane) la Craiova.

În prezent ne-am fixat organizarea unei orchestre și cor specific armenesc, folosind chiar instrumente populare specifice și fiind îmbrăcați toți în costume armenesci.

În activitatea ansamblelor întâmpinăm greutăți materiale, în sensul că nu dispunem de fondurile necesare pentru confecționarea unor uniforme sau costume pentru dans. De asemenea, cea mai mare parte a coriștilor fiind sindicalişti, sunt împiedicați de sindicatele respective de la a participa la

manifestațiunile noastre. Suntem pe cale de a rezolva aceasta prin C.G.M. cu care am luat legătura.

3) Activitatea teatrală.

Deocamdată C.D.A. dispune de un singur colectiv de actori-amatori, numai în București, și prin el reușim să satisfacem una din dorințele mari ale populației armenice, aceea de a asculta piese de teatru în limba armeană. De la 7 mai 1950 și până astăzi au fost pregătite 4 piese de teatru, fiecare fiind reprezentată de două ori. Menționăm: „Iarbă rea” în traducere armeană, „Să fie precum ziceți” în limba română, „Fericirii”, piesă ce reprezintă aspecte din viața repatriaților în Armenia Sovietică, și „O confuzie mică” (piesă sovietică în limba armeană).

Prezentarea acestor piese s-a bucurat de un succes mare și, în cursul acestei veri, ele vor fi repetate în București, organizându-se reprezentații și la filialele C.D.A.

Nu a dat rezultatele dorite „Iarbă Rea” din cauza traducerii, care în unele locuri a fost greoaie și cu greșeli care s-au făcut simțite de public. Aceasta pentru că nu am încredințat traducerea unui colectiv, ci a rămas pe o singură persoană, și nici la terminare textul nu a fost controlat.

În prezent colectivul teatral pregătește piesa în patru acte *Batvo Hamar* („Pentru Onoare”), care va fi prezentată la 24 iunie a.c.

4) Expoziții.

C.D.A. a organizat 3 expoziții în legătură cu R.S.S. Armeană, două la București și una la Constanța. Expozițiile s-au bucurat de un frumos succes, fiind vizitate de peste 30.000 persoane.

Prima expoziție însă deschisă cu prilejul începerii „Săptămânii Armeniei Sovietice” (la 22 decembrie 1950) a prezentat lipsuri în ce privește pregătirea materialului care trebuia expus.

Astfel, cu ½ oră înainte de deschiderea expoziției, încă se aduceau fotografiile, iar expoziția a fost completată abia a doua zi. La aceasta au contribuit pe de o parte lipsa noastră de experiență în organizarea expozițiilor, iar pe de altă parte lipsa unui control asupra tovarășului care primise acea însărcinare (controlul nu s-a efectuat decât târziu – în ultimele 2-3 zile).

5) Curs seral de cunoștințe marxist-leniniste.

S-a deschis în București la 9 ianuarie 1951 și a continuat în mod regulat până astăzi după programul prezentat la partid și aprobat. La început cursul se desfășura prin ședințe săptămânale și în fiecare ședință ținându-se un seminar și predându-se o lecție înainte (studiul individual se făcea acasă). Din luna martie, însușindu-ne directiva trasată de Partid în această direcție, am început să ținem într-o săptămână prelegerea și în alta seminarul, rezultatele în ceea ce privește materialul predat îmbunătățindu-se în mod simțitor.

Cursul s-a deschis cu un număr de 54 participanți, din care au fost scoși 9 ca elemente slabe care îi țineau în loc și pe ceilalți (au fost trecuți la cercul

de politică curentă) și unul care a părăsit cursul deoarece urmează cursurile unui alt institut de specializare profesională, fiind trimis de întreprinderea unde lucrează.

Cei 44 de cursanți sunt prezenți cu regularitate și depun interes în însușirea cunoștințelor ce li se predau. La curs participă: activiștii salariați ai C.D.A., personalul didactic al școlii și activiști de bază ai C.D.A.

Până astăzi s-au predat un număr de 13 lecțiuni, adică s-a realizat ½ din programul cursului.

În general, rezultatele sunt modeste, participanții au reușit să-și însușească cunoștințele de bază.

Tot în București a luat ființă, paralel cu cursul seral de cunoștințe marxist-leniniste, un cerc de politică curentă, format din 32 activiști (îndrumători), care ține ședințe săptămânale.

Un cerc de politică curentă se va organiza de asemenea în cursul lunii iunie cu îndrumătorii din Constanța.

6) Presa și publicațiunile în limba armeană.

Organul C.D.A. este „Nor Ghiank” (Viața Nouă), care apare săptămânal în 4 pagini. În linii generale fiecare număr conține: o pagină pentru popularizarea realizărilor din U.R.S.S. și R.S.S. Armeană (menționăm în special rubrica Radio-Erevan), apoi rubrica R.P.R. pe drumul construirii socialismului, viața armenilor în R.P.R. (unde se oglindește activitatea comitetelor democratice armene), rubrica pentru probleme de politică internațională etc. Apoi ziarul a fost și este folosit în Lupta pentru Pace, campania pentru ajutorarea Coreei, campania electorală etc. Foarte rar se trec scurte știri în legătură cu viața unor colonii armenesti din statele imperialiste, știri ce se iau din ziarele care ne sunt trimise de acolo.

„Nor Ghiank” este continuarea ziarului „Haiasdanian Geagad” („Frontul Armeniei”), care apărea în aceleași condițiuni.

Personalul redacțional și zețarii corespund din punct de vedere profesional, însă nu corespund din punct de vedere politic și al trecutului. De altfel și pregătirea politică a lor este slabă, astfel că și în „Nor Ghiank”, ca și în „Haiasdanian Geagad”, s-au putut strecura unele greșeli politice, care au dat naștere la discuții și comentarii în sânul populației armenesti. („Nor Ghiank”, nr.9 de duminică 13 iulie 1950 etc.).

„Nor Ghiank” a apărut până acum într-un tiraj de 1.000 exemplare, însă începând din luna iunie va apărea în 1.500 exemplare. Până acum ne-am bazat numai pe numărul și așa destul de mic de abonați. Circa 80-100 exemplare pleacă în străinătate pe adresa unor ziare sau organizații armenesti progresiste și pe adresa câtorva abonați care ei singuri au cerut ziarul.

Numărul mic de abonați se datorează executivei C.D.A., care nu a depus suficiente eforturi în această direcție.

Trebuie menționat că în ceea ce privește conținutul ziarului, executiva duce o muncă de pompier, în sensul că sesizează anumite lipsuri numai

după ce acestea apar. Situația aceasta a fost mult îmbunătățită abia în ultimele luni, când executiva nu mai permite apariția anumitor materiale fără a fi mai întâi văzute și aprobate. Executiva fixează de asemenea și articolul de fond pentru fiecare în parte.

În ce privește colectivul redacțional, de când a fost înjghebat (iunie 1950) a suferit două modificări, până am reușit să-i dăm forma de azi (este format din 5 tovarăși), care pare că face față situației.

O altă publicație periodică care apare sub îngrijirea C.D.A. este „Sevan” – revistă ilustrată pentru popularizarea realizărilor din R.S.S. Armeană.

Primul număr al acestei reviste a apărut la 26 noiembrie 1950, cu prilejul celei de a 30-a aniversări a R.S.S. Armene. Până astăzi au apărut în mod regulat – lunar – 7 numere, executate în bune condițiuni tehnice.

Revista este primită de populația armeană cu multă satisfacție.

Fiecare număr a apărut în 1500 exemplare, însă din cauza cererilor mari – în special din partea armenilor care locuiesc în țările imperialiste – cu începere din luna iunie tirajul se va mări la 2.000 exemplare.

Ca o lipsă a noastră în privința editării revistei, trebuie menționat faptul că în paginile revistei nu am rezervat un număr de pagini realizărilor poporului muncitor român în frunte cu Partidul său de avangardă pe drumul luminos al construirii socialismului. Această lipsă însă va fi înlăturată începând cu nr. 7, când la fiecare număr două pagini vor fi rezervate pentru popularizarea realizărilor din R.P.R.

Tot sub îngrijirea Executiviei C.D.A. s-au editat următoarele broșuri:

a) Poeții armeni cântă lupta pentru pace.

b) O broșură de cântece populare armenesti.

Acestea la un loc cu o broșură intitulată „Noua ortografie a limbii armene” au însumat la un loc 3.500 exemplare.

Trebuie menționat de asemenea și un calendar în limba armeană (pe anul 1951) tipărit în condițiuni modeste, folosindu-se ca material un calendar zilnic primit din R.S.S. Armeană.

În general, publicațiile în limba armeană care au apărut prin îngrijirea C. D.A. sunt puține, insuficiente față de cerințele populației armene, însă au fost primite bine, pe de o parte datorită materialului atrăgător pe care l-au conținut, iar pe de altă parte datorită faptului că au fost difuzate la prețuri scăzute (10 lei buc. fiecare broșură sau revistă și 60 lei calendarul).

Lipsa materialului tipărit de noi în limba armeană a fost acoperită cu cantități mari de tipărituri pe care le-am primit din Armenia Sovietică prin A.O.K.S.

În orice caz, datorită celor 720 kg. litere armenesti noi pe care le-am primit prin E.P.D., atât cantitatea, cât și calitatea tipăriturilor noastre vor înregistra salturi mari.

7) Participarea în alegeri.

Activitatea C.D.A. în timpul campaniei electorale s-a desfășurat după un plan de muncă detaliat, întocmit din timp.

Astfel:

– S-au făcut câte două prelucrări la București și Constanța și câte o prelucrare la celelalte filiale, a legii electorale, arătându-se care va fi contribuția populației armene.

– S-au organizat echipe de îndrumători (30 în Buc., 15 în C-ța. și câte 5 la celelalte filiale), echipe care au fost puse la dispoziția F.D.P. sau a organizațiilor raionale de Partid.

– S-a realizat traducerea și tipărirea în limba armeană a manifestului F. D.P. și Chemarea Partidului.

– La toate sediile Comitetului Democrat Armean s-au organizat colțuri ale alegătorului.

– Organul nostru de presă „Nor Ghiank” a fost folosit pentru publicarea materialelor în legătură cu alegerile.

– În timpul campaniei electorale o serie de activiști ai Comitetului Democrat Armean au primit însărcinări importante ca: responsabili la casele alegătorului, membri în comitetele de votare etc.

– În ziua alegerilor (3 decembrie) ansamblul din București a organizat programe artistice la 4 secții de votare (la secția de votare I.T.B. dansatoarele noastre au fost felicitate) iar ansamblul „Sevan” din C-ța a organizat programe artistice la două centre de votare și într-o piața publică.

În urma alegerilor din 3 decembrie au rămas ca deputați: unul în București, unul în Constanța și unul în Focșani, propus de întreprinderea unde lucrează.

În timpul campaniei electorale am avut de luptat cu anumite stări de spirit de nemulțumire care s-au ivit între armenii apatrizi (în special în București și C-ța.), pentru că au fost opriți de la a vota, nefiind cetățeni ai R.P.R.

În ceea ce privește desfășurarea muncii noastre în cadrul campaniei electorale, trebuie arătat că ea a fost copleșită de munca desfășurată pentru organizarea săptămânii Armeniei Sovietice. De asemenea, nu am reușit să avem evidențe numerice ale celor ce s-au înscris în listele electorale, au ridicat certificatele de alegător și au participat la vot, deși lucrul acesta – cu un mic efort în plus – ar fi fost posibil.

8) Popularizarea luptei pentru Pace.

În această direcție am avut următoarele realizări:

– O bună parte a conferințelor săptămânale au conținut subiecte în legătură cu campania pentru pace, ele fiind urmate de filme sovietice adecvate, cum sunt: „Întâlnirea pe Elba”, „Bătălia Stalingradului”, „Jurământul”, „Judecata popoarelor” etc. Astfel de conferințe s-au ținut și la filialele C.D.A. S-au ținut câte două conferințe la Buc. și C-ța. și câte una la celelalte filiale pentru popularizarea Rezoluției celui de al doilea Congres Mondial al Partizanilor Păcii.

– Am tradus și tipărit în limba armeană interviul tov. Stalin acordat corespondentului ziarului „Pravda” și Apelul Consiliului Mondial al Păcii pentru începerea unui Pact al Păcii. Citate din interviul tov. Stalin și Apelul pentru un Pact al Păcii au fost afișate în limba română și armeană la toate sediile C.D.A.

– În „Nor Ghiank” apare la fiecare număr câte un articol cel puțin în legătură cu lupta pentru pace.

– Am editat în limba armeană broșura „Poeții armeni cântă luptându-se pentru Pace”, care conține o serie de poezii scrise de poeții din R.S.S. Armeană pentru Pace.

– S-au organizat un număr de șase manifestațiuni artistice, venitul total în sumă de lei 230.000 vârsându-se „Frontului Mondial al Păcii”.

– Pentru buna desfășurare a muncii de lămurire am creat echipe speciale de îndrumători care au vizitat: peste 800 case în Buc., 450 în C-ța., iar la celelalte filiale au fost vizitate toate casele, dat fiind numărul mic al populației armenice. Tot cu ajutorul acestor îndrumători s-au realizat peste 1000 abonamente pe câte șase luni la revista „Pacea” („Partizanii Păcii”), din care 580 în București.

– La cel de al doilea Congres al Comitetelor de luptă pentru Pace din R. P.R., C.D.A. a desemnat: 8 delegați la conferințele județene și 2 delegați la conferința pe țară.

Trebuie menționat faptul că în Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., populația armeană nu are nici un reprezentant și aceasta dă naștere la diferite discuții în sânul populației.

III. LEGĂTURILE CU A.O.K.S.- EREVAN

Legăturile noastre cu A.O.K.S.-ul se bazează pe schimbul de corespondență care de la 7 mai 1950 a fost mult adâncit.

De la A.O.K.S. am primit și primim direct cantități mari de cărți cu caracter ideologic și literar în limba armeană, apoi cărți școlare, teze, conferințe scrise în întregime, articole pentru ziar, reviste și ziare, un număr mare de fotografii, plus două exemplare „Expoziția 30 ani de Putere Sovietică în R.S.S.Armeană” compusă din planșe cu fotografii și texte explicative.

Materialul primit a fost folosit în întregime în cadrul manifestațiunilor noastre și pentru tipărituri.

În schimbul materialelor primite, C.D.A. se străduiește să strângă de la populația armeană diferite obiecte de valoare pe care să le trimită R.S.S. Armene prin A.O.K.S. Au fost trimise astfel: prin Ambasada Sovietică sau prin I. Maximovski (reprezentantul A.O.K.S.-ului în R.P.R.) următoarele: trei picturi de valoare, manuscrisele și câteva obiecte ale unui poet armean, un lexicon complet în limba germană, două instrumente muzicale.

De asemenea, trimitem în mod permanent fotografii și materiale care oglindesc activitatea noastră.

Faptul că A.O.K.S.-ul a manifestat grijă față de noi, ne-a făcut să trecem chiar la formularea unor cereri directe, cum ar fi: să ni se trimită filme (documentare de scurt metraj), să se aprobe plecarea în excursie a unui grup de activiști C.D.A., trimiterea unui număr de 3-4 tineri armeni, pentru a urma acolo cursurile institutului de pedagogie și apoi să se întoarcă aici ca profesori de limba armeană pentru cele două școli[1].

În baza acestor relațiuni A.O.K.S.-ul a făcut aprecieri scrise asupra muncii desfășurate de C.D.A. Astfel:

– prin scrisoarea din 17 aprilie 1951 face o frumoasă apreciere asupra revistei „Sevan”.

– prin scrisoarea nr. 1174 din 24 ianuarie face o apreciere asupra întregii munci a C.D.A. și a ziarului „Nor Ghiank”.

– În revista „Sovietagan Haiasdan” (Armenia Sovietică) nr. 2 din februarie 1951, la pag. 36-37, face o largă apreciere asupra felului cum a fost organizată Săptămâna Armeniei Sovietice.

În scurt se poate afirma că A.O.K.S.-ul ne dă un sprijin prețios pe care îl apreciem la o justă valoare.

IV. GREUTĂȚI ȘI LIPSURI.

PROPUNERI PENTRU ÎNLĂTURAREA ACESTORA

Între greutățile pe care le-am întâmpinat în activitatea noastră menționăm:

1) Problema cetățeniei. Așa cum s-a arătat la început, este una din problemele cele mai importante pentru populația armeană.

Cele două legi apărute după 23 August 1944 (162 și 125), așa cum erau alcătuite, nu dădeau posibilitatea armenilor apatrizi să devină cetățeni români, pentru că se cereau unele acte pe care dânșii nu le aveau și nu le puteau procura din Turcia.

Nerezolvarea acestei probleme a adus scoaterea unui număr de peste 100 muncitori armeni din diferite fabrici. La intervențiile C.D.A. (făcute cu știința Partidului) s-au rezolvat circa 100 de cazuri până în prezent, prin acordarea cetățeniei R.P.R., însă lucrările merg foarte încet.

Aceasta dă naștere la o stare de spirit de nemulțumire.

C.D.A., în urma legăturilor luate cu M.A.I. și Ministerul de Justiție, sprijină de la caz la caz aceste cereri.

2) În legătură cu ziarul. Problema literelor a fost rezolvată definitiv prin cele 720 kgr. litere armenesti diferite pe care le-am primit prin E.P.D.

Avem greutate în ce privește transportul zațurilor (care se culeg în zețăria noastră) la tipografie, care se face cu mașina, fapt care în repetate rânduri a provocat răsturnarea zațurilor și deci întârzierea apariției ziarului deoarece a trebuit să se facă o nouă culegere a materialului de tipărit.

Acest inconvenient ar putea fi înlăturat prin procurarea unei mașini baston (tiparniță de mână).

De asemenea, pentru scoaterea primului exemplar necesar corecturii este nevoie de o presă pentru corecturi. Demersurile noastre la centrala grafică nu au dat rezultatul așteptat.

3) În privința școlilor cu limba de predare armeană. O greutate o constituie faptul că personalul didactic este în mare parte format din elemente vârstnice care fac față cu greu sarcinilor. Singura posibilitate de rezolvare a acestei situațiuni o vedem prin trimiterea în R.S.R. Armeană a 3-4 tineri armeni, care să studieze la Institutul Pedagogic din Everan și să se întoarcă ca învățători.

Ca lipsuri mai principale, menționăm următoarele:

1) Colaborarea dintre membrii executivei C.D.A., deși s-a îmbunătățit simțitor, nu se poate spune că se desfășoară în bune condițiuni.

În urma înjghebării C.D.A., înțelegând în mod greșit sarcinile trasate de Partid în această direcție am mers timp de câteva luni pe panta neprincipială, injustă, a cocoloșirii unor fapte care nu corespundeau cu linia ce ne-a fost trasată, manifestând astfel o lipsă de combatere a greșelilor noastre proprii. Această situație a fost remediată întrucâtva prin ședințele de analiză a activității depuse, pe care le ținem din timp în timp.

Pentru înlăturarea completă a acestei lipse propunem ca la una din ședințele de analiză ținută de executiva C.D.A. să participe un tovarăș din partea Sectorului sau să ni se ceară o copie de pe procesul verbal detaliat al ședinței.

2) Am neglijat complet problema educării îndeaproape a membrilor ansamblelor când am fi avut posibilități, dat fiind că sunt grupuri organizate (atât la Buc., cât și la Constanța).

Deocamdată am luat măsuri pentru ca o dată pe săptămână – la una din repetiții – să li se facă scurte expuneri asupra diferitelor probleme de actualitate.

3) Cu tot interesul pe care îl depunem, nu am reușit să cuprindem toate problemele, astfel că anumite sarcini sunt pregătite cu superficialitate sau sunt realizate în ultimul moment, iar controlul pe teren al activității filialelor se face sporadic și este cu totul insuficient.

Pentru înlăturarea acestor lipsuri propunem scoaterea din câmpul muncii a unui membru al executivei C.D.A., căruia să i se încredințeze coordonarea întregii activități a C.D.A.

4) În ce privește campania pentru Pace, noi am stabilit legături cu Comitetul de luptă pentru Pace al Capitalei, considerăm însă și propunem ca, pentru realizarea în cât mai bune condițiuni a acestei sarcini, un membru al executivei C.D.A să fie cooptat în Comitetul permanent pentru apărarea Păcii din R.P.R.

V. LEGĂTURILE CU PARTIDUL

După cum s-a menționat de la început, Comitetele Democrate au fost constituite peste tot numai după ce Comitetul Regional sau Raional de Partid și-a dat asentimentul pentru propunerile făcute de noi.

Toate Comitetele Democratice Armene au legături permanente cu Partidul, responsabilii C.D.A. fiind chemați o dată pe lună la ședințele ținute de responsabilul resortului respectiv.

Mai mult chiar, la anumite ședințe ale C.D.A. participă instructorii din partea Partidului.

Executiva C.D.A. Buc., în afară de legăturile sale cu Sectorul, a mai stabilit legături pentru operativitatea în muncă cu organizația P.M.R. a Capitalei și cu Raionul 1 Mai, cărora le înaintăm în fiecare luni un tabel cu ședințele și manifestațiunile din cursul săptămânii respective.

Din partea Sectorului primim un sprijin permanent prin recomandările și îndrumările ce ni se dau asupra anumitor probleme cu caracter specific.

Cerem însă să fim mai mult sprijiniți în ce privește rezolvarea problemei armenilor apatrizi și în ce privește mai ales criticarea lipsurilor noastre, aceasta cu atât mai mult cu cât la ședințele și manifestațiunile noastre în general nu a participat nimeni din partea Partidului (cu excepția lui 29 noiembrie).

Menționăm îndeosebi sprijinul primit de C.D.A. Ploiești, care a fost ajutat din toate punctele de vedere (chiar și în înjgheburile unui sediu) de către Regionala P.M.R. Prahova.

În schimb, C.D.A. Galați menține cu Partidul legături sporadice, rare, neorganizate, aceasta datorită faptului că secretarul C.D.A. nu este membru de Partid.

În general, putem afirma că cu sprijinul permanent pe care ni-l dă Partidul, cu toate lipsurile pe care le avem, activitatea depusă de C.D.A. își atinge într-o bună măsură scopul. În fața populației armenilor din R.P.R., C. D.A. se bucură de prestigiu și de autoritate.

Secretar
D. Marcariu

(Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos. 15/1951, f.47-58; un text identic, în același fond, dos. 18/1952, f. 80-91)

[1] Pentru aspectul din urmă vezi scrisoarea din 12 aprilie 1950 adresată președintelui A.O.K.S. (Asociația Armeană pentru Strângerea Legăturilor Culturale cu Străinătatea) din Erevan de către H. Baboian, președintele Comitetului Democrat Armean de la noi, în *Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos. 11/1950, f.11-12.*

Proces-verbal

Astăzi, 10 iunie 1951, s-a ținut ședința Comitetului, fiind prezenți tov. Iazigian Miran, secretar, E. Kozanlian, secretar adj., și Harutiun Martaian, resp. adm. financiar.

S-au luat următoarele hotărâri:

1. S-a fixat pentru ziua de 14 iunie a.c. prelucrarea articolului din ziarul „Sovetagan Haiastan”, despre Marea Victorie a poporului sovietic (Planul cincinal după război), no.90/1951.

2. Pentru ziua de 26 iunie 1951 se va prelucra rezumatul „Congresului al 15-lea al P.C. (b.) Armean”.

3. Se vor scrie 3 articole la gazeta de perete cu subiecte legate de evenimentele zilei:

a) Intensificarea întrecerii socialiste, E. Kozanlian.

b) Despre Congresul al 15-lea al P.C. (b.) Armean, M. Iazigian.

c) Despre bătălia examenelor de fine de an, Demirgian Ana.
D.M.C.I.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.32)

Nr. 76/1951

PLAN DE MUNCĂ
Pe trim. III 1951

Comitetul Democrat Armean își fixează următorul plan de muncă:

1. Vom duce mai departe în sânul populației armenice muncă de lămurire în problema luptei pentru pace. În acest sens:

a) Vom ține strânsă legătură cu Comitetele de luptă pentru Pace, cel al Raionului și cele 2 de cartier din oraș.

b) Vom ține 2 conferințe în legătură cu lupta pentru pace.

c) Vom instrui în mod temeinic îndrumătorii în această problemă.

2. Vom duce muncă de lămurire în sânul armenilor apatrizi cu privire la încetățenirea lor, sprijinindu-i în această problemă. Vom ține o evidență despre armenii apatrizi.

3. Vom duce muncă de lămurire în sânul populației armenice pentru restructurarea în muncă. În acest sens vom îndrepta pe foștii mici comercianți și mici meseriași, și în special pe casnice, spre cooperativele de producție și alte munci productive.

4. Vom îndrepta tineretul să activeze în cadrul G.M.A. și vom activa corul tineretului pentru intensificarea vieții culturale armenice și a participa la manifestările culturale ale celorlalte echipe culturale din orașul Gherla.

Tineretul școlar va fi îndreptat înspre școlile tehnice ale Ministerelor.

5. Pentru ridicarea nivelului cultural și ideologic al membrilor Comitetului Dem. Armean și al îndrumătorilor vom forma un cerc de politică curentă.

– Populația armeană va fi îndrumată la conferințele organizațiilor de masă și în special la A.R.L.U.S..

– Pentru combaterea superstițiilor vom ține 2 conferințe, în acest sens vom lua legătura cu Asociația pentru Răspândirea Culturii și a Științei, cerându-i material potrivit și conferențiar.

– Vom trimite 3 corespondențe la ziarul „Nor Ghiank” și vom scrie 6 articole la gazeta de perete.

6. Vom demasca elementele dușmănoase care calcă legile R.P.R.

7. Vom organiza munci voluntare pentru folos obștească.

Gherla la 3 iulie 1951

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.27)

Proces-verbal

Astăzi, 17 august 1951, s-a ținut în sediul Comitetului Democrat Armean conferința în limba armeană de către tov. Miran Iazigian, „Popoarele din lumea întreagă semnează apelul pentru încheierea unui pact al Păcii”.

Au luat parte un număr de cetățeni ai populației armene din Gherla, reprezentând majoritatea populației armene.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.33)

Proces-verbal

Încheiat azi, 20 august 1951

În ședința plenară a Comitetului Democrat Armean, la care a participat majoritatea populației armenice din Gherla, s-a prelucrat de către tov. secretar Miran Iazigian „Însemnătatea zilei de 23 August”.

Tov. Iazigian a arătat că această aniversare a eliberării poporului român de către Glorioasa Armată Sovietică a însemnat eliberarea de sub jugul fascist, de subjugarea națională și a celorlalte popoare din România. Mai departe arată că aceasta totodată a însemnat crearea forțelor populare și instaurarea regimului de democrație populară care este baza construirii Socialismului în R.P.R.

Mai departe s-a arătat că fiecare om al muncii trebuie să-și închine toate forțele pentru apărarea păcii, pentru îndeplinirea și depășirea planului de stat, care este cheazășia unui viitor fericit al oamenilor muncii din țara noastră.

Totodată, tov. Iazigian a făcut apel la populația armeană ca să participe cu toții la meetingul ce se va desfășura în ziua de 23 August și în orașul nostru.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.34)

No. 80

24 august 1951

**Către C.C. al C.D.A.
București**

În ziua de 20 august 1951, pe baza materialului indicat de Partid, s-a ținut un meeting la sediul C.D.A., unde a luat parte majoritatea populației armene din Gherla.

Tov. secretar M. Iazigian a arătat însemnătatea zilei de 23 August, invitând totodată ca toți armenii să participe în mod organizat în cadrul instituției sau întreprinderii din care fac parte la meetingul care va avea loc în ziua de 23 August și în orașul nostru.

La sărbătorirea celei de a 7-a aniversări a eliberării patriei noastre a luat parte și populația armeană în mod organizat din ziua de 23 August în cadrul meetingului desfășurat în orașul nostru.

Secretar
M. Iazigian

Secretar Adj.
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.29)

[no.] 84

20 septembrie [1951]

**Către C.C. al Comit. Dem. Armean
București**

Referitor la telegrama dvs. din 16 sept. a.c., semnată de tov. D. Marcarian, în ce privește să facem propuneri de activiști pentru a studia în Armenia Sovietică, Com. Dem. Armean din Gherla propune pe tov. Ana Demirgian, membră în Com. Dem. Armean din Gherla, cu funcția de responsabil cu educația politică.

Datele personale

Anua Demirgian, născută în anul 1931, ziua 3 aug., în Gherla; ocupația: studentă în anul I la Facultatea Pedagogică Superioară, Secția Naturale, Cluj.

Originea socială: muncitorească, averi nu are, necăsătorită, cetățeană română, face parte din U.T.M.

Caracterizare

Tov. Ana Demirgian este o tovarășă cinstită, sânguincioasă, are perspectivă de dezvoltare. Are mare dorință de învățatură, ca activistă a Com. Dem. Armean se achită de sarcinile primite cu conștiinciozitate. Ca membră a U.T.M.-ului este foarte apreciată.

Nu cunoaște limba armeană, vorbește perfect româna și mai puțin maghiara și limba turcă.

Nu are tată, are numai mamă săracă, muncitoare, bolnăvicioasă, care va fi greu să o lase singură.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.30)

Proces-Verbal

Încheiat astăzi, în ziua de 23 septembrie 1951, cu ocazia ședinței festive pentru comemorarea luptătorilor revoluționari Suren Spandarian și Sahumian.

Ședința este deschisă de tov. Miran Iazigian, care arată scopul ședinței și citește teza primită de la C. Central al C.D.A. București.

Din partea C.D. Armean din Gherla au fost prezenți tov. secretar Miran Iazigian, Ana Demirgian, Harutiun Martaian și Kozanlian Ervant, precum și un număr însemnat al populației armene din Gherla.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.35)

25 septembrie [1951]

**PLAN DE MUNCĂ
PENTRU PARTICIPAREA COMITETULUI DEMOCRAT ARMEAN
LA LUNA PRIETENIEI ROMÂNNO-SOVIETICE**

1. CONFERINȚE

a) Duminică 7 octombrie – Deschiderea Lunii Prieteniei Româno-Sovietice. Conferință urmată de un festival artistic sau de un film sovietic.

b) Joi 11 octombrie – Conferință: „Orânduirea sovietică, izvorul fericirii popoarelor sovietice”. Urmează un film sovietic.

c) Joi 18 octombrie – Conferință: „Ajutorul frățesc al Uniunii Sovietice, cheazășie a construirii Socialismului în R.P.R.”. Urmează un festival artistic sau un film sovietic.

d) Joi 25 octombrie – Conferință: „Marele democrat revoluționar din Caucaz: Micael Naloandian”. Urmează un film sovietic.

e) Duminică 28 octombrie – a 33-a aniversare a gloriosului comsomol leninist-stalinist. Urmează un festival artistic și o „Reuniune pentru tineret”.

f) Joi 1 noiembrie – Mari compozitori ai Armeniei Sovietice. Urmează o audiție muzicală și un program muzical special.

Unele din aceste conferințe vor fi ținute și la filialele C.D.A.

Se vor trimite conferențieri de la caz la caz.

2. Ansamblul artistic al Comitetului Democrat Armean va fi pus la dispoziția A.R.L.U.S.-ului de două ori în cadrul Lunii Prieteniei Româno-Sovietice. De asemenea, ansamblul va susține programele artistice ale manifestărilor C.D.A. Ansamblul „Sevan” din Constanța va organiza două concerte la dispoziția Reg. Constanța A.R.L.U.S..

3. Cel puțin câte două articole în fiecare număr al organului nostru „Nor Ghiank” (Viață Nouă). Număr festiv la 4 noiembrie – 6 pagini. Revista „Sevan”, nr. 12 – 4 pagini închinată U.R.S.S.

4. Organizarea unui concurs de poezii în cadrul C.D.A. pentru poezii armeni: versuri închinată prieteniei Româno-Sovietice.

5. Organizarea de fotoexpoziții care oglindesc mărețele realizări ale U. R.S.S. pe drumul construirii Comunismului (la toate sediile C.D.A. cu materiale obținute prin A.R.L.U.S., panouri cu caricaturi antiimperialiste la toate sediile).

6. Îndrumarea populației muncitoare armene pentru a se încadra în A. R.L.U.S. (acțiune ce o vom organiza prin colectivele de îndrumători C.D.A.)

7. În cadrul săptămânii Cărții Sovietice se vor organiza standuri cu cărți la București și Constanța (obținute prin Cartea Rusă).

8. Concursuri de șah și ping-pong (între Buc. – C-ța C.D.A.)

9. Duminică 4 noiembrie – Aniversarea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Urmează un festival artistic.

10. Pentru ziua de 7 noiembrie mobilizarea și pregătirea coloanei de manifestații C.D.A. după directivele ce le vom primi între timp.

Secretar
D. Marcarian

Resp. Agit. Propagandă
T. Ter. Grigorian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.31-32)

COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.**Gherla**

No. 85

Gherla, 28 septembrie 1951

Către C.C. al Comitetului Democrat Armean,

București

RAPORT DE ACTIVITATE

Pe trimestrul III/951

SITUAȚIA POLITICĂ:

În această perioadă, populația armeană a fost îndrumată de către Comitetul nostru în a-și aduce contribuția la lupta pentru pace prin munca lor la locurile lor de producție. Totodată și pentru întâmpinarea zilei de 23 August, ziua eliberării României de către Glorioasa Armată Sovietică.

Atmosfera în sânul populației armenice este înaltă prin faptul că Marea Uniune Sovietică și țările de democrație populară cuceresc zi de zi noi victorii pe drumul construirii socialismului în țările de democrație populară și a comunismului în Marea Uniune Sovietică. Aceste succese sunt chezașia păcii în lumea întreagă și totodată lovituri de moarte date imperialismului americano-englez.

ORGANIZATORIC:

În perioada trimestrului III, Comitetul a ținut 5 ședințe, în care s-au întocmit planuri de muncă lunare, în vederea acțiunilor și problemelor actuale și rezolvarea sarcinilor ivite între timp.

S-au ținut 3 ședințe plenare cu caracter de conferință și de ședință festivă.

CULTURAL:

Deși în această perioadă viața culturală a fost relativ redusă din cauza aglomerării cu munci profesionale și politice a activiștilor Comitetului nostru, totuși am reușit să realizăm următoarele:

O conferință în limba armeană cu titlul „Popoarele din lumea întreagă semnează apelul pentru încheierea unui pact al păcii”. Despre acest fapt am trimis și o corespondență la „NorGhiank”.

În ședință festivă s-a arătat după teza indicată de Partid „Însemnătatea zilei de 23 August”.

Tot într-o ședință festivă au fost comemorați, după teza primită, în limba armeană, luptătorii revoluționari Suren Spandarian și Sahumian.

La aceste conferințe a participat marea majoritate a populației armene din orașul nostru.

Cu ocazia ținerii Conferinței „Partizanilor păcii din Armenia Sovietică”, Comitetul nostru a trimis o telegramă din partea populației armene, prin care trimite un salut fierbinte și frățesc acestei conferințe, care a apărut în ziarul „Nor Ghiank”,

- S-au scris articole la gazeta de perete în număr de șapte.
- S-au citit din bibliotecă un număr de 22 de broșuri și reviste.
- Am difuzat un număr de 80 de buc. reviste „Sevan”.

GREUTĂȚI:

Din cauza aglomerării cu sarcini profesionale și politice a întregului Comitet nu am reușit să depunem o activitate mai mare, în special pe linie culturală.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.36-37)

**Comitetul Democrat Armean
Gherla, Reg. Cluj**

**Plan de muncă
Pe trimestrul IV/1951**

OBIECTIVELE:

1. Participarea la luna prieteniei româno-sovietice
2. Organizarea săptămânii Armeniei Sovietice
3. Aniversarea nașterii tov. Stalin
4. Sărbătorirea zilei de 30 Decembrie

Toate obiectivele de mai sus fiind axate pe lupta pentru pace.

1. Pentru prietenia româno-sovietică, organizarea unui număr de 3 conferințe.

- a. Orânduirea sovietică, izvorul fericirii popoarelor sovietice.
- b. Ajutorul frățesc al U.R.S.S. – cheazășia construirii socialismului în R.P.R.
- c. Mari compozitori ai Armeniei Sovietice, urmat de muzică armeană (conferențiar de la C.C. al C.D.A.).
– Trimiterea a 2 articole la ziarul „Nor Ghiank”.

d. Organizarea de fotoexpoziție cu sprijinul A.R.L.U.S.-ului cu panouri antiimperialiste.

e. Îndrumarea populației armene în A.R.L.U.S.

f. Duminică 4 noiembrie ședință festivă la sediul C.D.A. urmată de program artistic.

g. La 7 noiembrie populația va participa la manifestațiile organizate de Partid.

2. La 8 noiembrie nașterea tov. Gh. Gheorghiu-Dej.

- Se va ține o conferință în legătură cu biografia tov. Gh. Gheorghiu-Dej. În acest sens se va trimite și o corespondență la „Nor Ghiank” referitoare la tov. Gh. Gheorghiu-Dej. Scrisoarea va fi concepută în ședință publică.

3. Organizarea aniversării Armeniei Sovietice.

a. Se va organiza expoziția: 30 de ani de existență.

b. În ziua de 24 noiembrie: o petrecere urmată de program cultural.

c. În ziua de 25 noiembrie: miting festiv urmat de program cultural, unde va fi convocat publicul din oraș. Va conferenția un delegat din partea C.C. al C.D.A.

d. În intervalul 22-28 se va organiza săptămâna Armeniei Sovietice.

4. Aniversarea nașterii tov. Stalin în ziua de 21 decembrie: se va sărbători după îndrumările C.C.

5. Aniversarea zilei de 30 decembrie: proclamarea R.P.R. se va sărbători după îndrumările primite.

Gherla, 1 octombrie 1951

Secretar
M. Iazigian

Resp. Organizatoric
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.33)

PROIECT DE PLAN DE MUNCĂ

5 octombrie [1951]

Pentru cea de-a 50-a aniversare a zilei de naștere a

Tov. Gh. Gheorghiu-Dej

Secretar General al Comitetului Central al

Partidului Muncitoresc Român

În vederea acestei mari sărbători a oamenilor muncii din țara noastră ne propunem realizarea următoarelor:

1) Conferințe de popularizare a biografiei tov. Gh. Gheorghiu-Dej.

Astfel de conferințe se vor ține câte una la fiecare filială, până cel mai târziu la 15 octombrie, folosindu-se ca material fie tezele de la Partid, fie broșura apărută la Editura P.M.R.

2) Se vor înființa grupe de activiști pentru citirea în comun a broșurii *Gh. Gheorghiu-Dej*, apărută la Editura P.M.R., și a „Raportului asupra proiectului de constituție” făcut în fața Marii Adunări Naționale (Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, pag. 160-176, Editura P.M.R.), aici făcându-se legătura cu drepturile și libertățile acordate naționalităților conlocuitoare.

Vor fi înființate câte o grupă la fiecare filială și două în București, cu o durată de 3 ședințe (o dată pe săptămână) fiecare.

Termen de executare: 10 noiembrie.

3) Popularizarea prin publicații.

În fiecare număr al organului nostru „Nor Ghiank” (Viață Nouă) va apărea câte un articol și fotografii.

Aceasta se va realiza din momentul în care vor apărea astfel de materiale și în presa de Partid.

În revista „Sevan”, nr. 12 (luna octombrie), vor apărea două pagini cu fotografii și texte explicative, arătând aspecte din viața și lupta celui mai iubit fiu al poporului român.

4) Vom porni o acțiune de trimitere de scrisori către tov. Gh. Gheorghiu-Dej, din partea populației armene, astfel:

– Până la 20 octombrie la fiecare filială va avea loc o ședință publică în care, după scurte expuneri, se vor alcătui scrisori pe care le vor compune cei prezenți în sală.

Scrisorile vor fi centralizate la București cel târziu la 22 octombrie.

– Între 22-28 octombrie, după aceste scrisori, se vor compune versuri închinat tov. Gh. Gheorghiu-Dej (în limba armeană).

– Între 28 octombrie-1 noiembrie atât versurile, cât și scrisorile vor fi date la legat (pe cât posibil legătura va fi ornată cu motive armenesti).

5) Până la 31 octombrie vor fi pregătite și strânse la sediul nostru din București darurile ce vor veni din partea populației armene din Republica Populară Română.

6) Numele tovarășilor care vor face parte din delegația care va prezenta felicitările îl vom raporta imediat ce ni se va spune numărul tovarășilor care vor face parte din delegație.

Secretar
D. Marcarian

Resp. Agit. Propagandă
T. Ter Grigorian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic al Armenilor din România”, dos.4/1951, f.34-35)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.43

București, 24 ianuarie 1952
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96**Către Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Vi se face cunoscut:

Conform noilor dispozițiuni primite de la forurile superioare, privind bugetul care a fost redus cu 30%, vă rugăm să echilibrați cheltuielile dvs. conform noului buget.

Subvenția fixă Lei 7.000

Salariul activistului Lei 3.000

Total Lei 10.000

Nu v-am trimis subvenția pentru că mai dispuneți de un sold care trebuie consumat.

Luptăm pentru Pace

Secretar
D. MarcarianResp. Adm. Financiar
K. Sagatelian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.123)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.62

București, 31 ianuarie 1952
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

**Către Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Vă rugăm a ne comunica:

a) Soldul casei la 28 ianuarie 1952, în lei vechi, specificându-se proveniența încasărilor (subvenție, calendare, abonamente ziar etc.).

b) Soldul transformat în lei în urma aplicării reformei monetare, sold cu care veți începe operațiunile de la 29 ianuarie a.c.

Totodată vă comunicăm că prețul calendarului în lei noi este de lei 5.

Ne veți trimite o copie de pe procesul verbal încheiat.

Luptăm pentru Pace

Secretar
D. Marcarian

Resp. Adm. Financiar
K. Sagatelian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.124)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.117

București, 20 februarie 1952
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96**Către Comitetul Democrat Armean
Gherla**

V-am trimis prin mandat telegrafic suma de lei 100 (una sută), care se repartizează astfel:

- Lei 63, pentru cheltuieli pe luna februarie a.c. necesare în munca dvs.
- Lei 37, accont II pe luna februarie a.c. pentru activistul salarizat.

Vă atragem atențiunea că în conformitate cu directivele primite și politica de economii pe care trebuie să o aplicăm în cadrul disciplinei financiare, cu începere de astăzi nu vă vom mai trimite subvenția pe luna respectivă dacă nu vom primi decontările respective la fiecare 5 ale lunii.

Luptăm pentru Pace

Secretar
D. MarcarianResp. Adm. Financiar
K. Sagatelian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.121)

**Comitetul Democrat al Populației Armene din R.P.R.
Gherla**

No. 12

Gherla, 31 martie 1952

**Plan de muncă
pe trimestrul II 1952**

Comitetul Democrat Armean din Gherla își ia următoarele obiective pentru trim. II 1952.

- Vom ține cel puțin trei ședințe de Comitet și trei ședințe Plenare.
- Vom sprijini Comitetul de Luptă pentru Pace din orașul Gherla în activitățile sale.
- Vom îndruma populația armeană în acțiunile de munci voluntare ale Sfatului Popular Orășenesc.
- Vom întâmpina ziua de 1 Mai și 9 Mai luând parte activă la locul de muncă în eforturile și întrecerile socialiste alături de toți oamenii muncii.
- Vom prelucra și pune în viață toate hotărârile partidului și ale guvernului.
- Vom pune în aplicare toate îndrumările și conferințele trimise de către Com. Centr. [al] Comit. Dem. Armean.
- Vom ține strânse legăturile cu partidul, A.R.L.U.S. și toate celelalte organizații de masă din oraș.

Secretar
M. Iazigian

Resp. org.
[semnătură]
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.129; dos.2/1950-1952, f.40)

**Comitetul Democrat al Populației Armene din R.P.R.
Gherla**

No. 11

Gherla, 31 martie 1952

**Raport de activitate
pe trimestrul I 1952**

În această perioadă mica populație armeană din orașul Gherla a fost antrenată de către Com. Dem. Armean în acțiunile partidului și guvernului.

Astfel, fiecare armean cinstit din câmpul muncii și-a adus contribuția sa la realizarea planului de Stat și lupta pentru Pace, prin eforturile depuse. Reamintim că peste 90 procente ale populației armene din Gherla sunt încadrați în câmpul muncii productive.

Atmosfera politică în sânul populației armene este bună.

Organizatoric

În perioada trimestrului I, Comitetul nostru a reușit să muncească pe un plan de muncă concret, totuși a ținut trei ședințe de Comitet, unde a discutat și rezolvat probleme curente, îndrumând și antrenând populația armeană în acțiunile partidului și guvernului, ca: întărirea reformei bănești prin eforturile depuse în câmpul muncii, participând la viața culturală în oraș etc.

Cultural

În perioada trimestrului nu am avut activitate culturală, decât populația a fost îndrumată la conferințele organizate de către organizațiile de masă din orașul nostru și viața culturală în cadrul celor sus amintite.

Din biblioteca comitetului s-au citit un număr de 14 cărți și broșuri. Au fost difuzate 30 reviste „Sevan”. Au fost citite de către unii armeni ziarul și revista „Sovetagan Haiastan”.

Greutăți

Am avut greutăți în perioada aceasta prin faptul că tov. Kozanlian Ervant, secretarul adjunct, a fost mutat cu serviciul la Cluj încă înainte de anul nou, deci n-a putut depune nici o activitate. Altă greutate a fost că tov. Haig Iazigian, activist salarizat, zace grav bolnav de mai bine de 2 luni de zile. Iar restul membrilor Comitetului fiind prea aglomerați în muncile profesionale nu au reușit a depune o activitate mai intensă decât cele arătate mai sus. Pe

de altă parte, populația noastră fiind mică la număr nu avem elemente necesare corespunzătoare pentru o activitate mai dezvoltată.

Raportul cerut pentru 30 martie nu am reușit să-l trimitem la timp din motive de forță majoră. Promitem în viitor să fim mai punctuali.

Secretar
M. Iazigian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.2/1950-1952, f.38-39)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

București, 11 aprilie 1952
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

PROIECT DE PLAN**În vederea comemorării victimelor
masacrelor din 1915 împotriva populației armenice din Turcia**

În vederea comemorării victimelor masacrelor organizate de guvernul turc împotriva armenilor din Turcia, la 24 aprilie 1915, în urma cărora au pierit circa 1.500.000 de armeni pașnici, Comitetul Democrat Armean propune următorul proiect de plan:

1. Se vor organiza la București, precum și în centrele locuite de armeni: Constanța, Galați, Brăila, Focșani, Ploiești, Craiova și Gherla, ședințe comemorative pentru populația armeană. Manifestațiile vor avea loc în ziua de 24 aprilie, seara.

Conferința va fi ținută în limba armeană și în limba română.

2. Se vor trimite ziarelor cotidiene material documentar spre publicare, se vor publica prin presă dări de seamă asupra ședințelor ținute cu acest prilej. Se va scoate în relief grija deosebită arătată de tovarășul Stalin personal și de către guvernul sovietic față de problema armeană și supraviețuitorii masacrelor; de asemenea se vor accentua libertățile și drepturile de care se bucură populația muncitoare armeană alături de celelalte naționalități conlocuitoare în R.P.R.

3. La sfârșitul ședințelor comemorative se vor citi telegrame adresate Comitetului Permanent pentru Apărarea Păcii din R.P.R., prin care populația armeană înfierează barbariile imperialiștilor americani și englezi împotriva poporului coreean și a poporului chinez, aderarea Turciei la blocul agresiv al Atlanticului de Nord.

4. Textul expunerii și al telegramii se vor prezenta Secției de Agitație și Propagandă, până la 20 aprilie a.c.

Secretar
D. Marcarian

[ANEXĂ]

**Către
Comitetul Permanent pentru Apărarea Păcii din
Republica Populară Română**
Loco

Cu prilejul comemorării victimelor groaznicelor masacre săvârșite în 1915, împotriva pașnicei populații armenice din Turcia, de către regimul sângeros burghezo-moșieresc turc, populația armeană își manifestă voința fermă de a lupta pentru pace, alături de poporul român și celelalte minorități naționale din Republica Populară Română.

Prea grele și de neuitate jertfe a dat poporul armean – sute de mii de armeni au căzut însângerați datorită perfidelor manevre ale imperialiștilor – pentru ca acum fiecare armean cinstit să nu urască cu întreaga sa conștiință pe monștrii imperialiști americani și englezi, stăpânii și inspiratorii de ieri ai criminelor guverne turcești, în mârșava lor acțiune de exterminare a populației armenice din Turcia, canibalii de azi care prin puterea criminalului război bacterologic încearcă să extermine eroicul popor coreean și care, ca cei mai josnici gangsteri, au răpus viața minunatului luptător pentru pace, fiul eroic al poporului grec, Nikos Beloiannis.

Populația armeană din R.P.R. își ia angajamentul, cu prilejul acestei comemorări, să lupte cu toată hotărârea pentru îndeplinirea și depășirea sarcinilor de plan ale celui de-al doilea an al cincinalului, pentru construirea unei vieți fericite și îmbelșugate în scumpa noastră Republica Populară Română, pentru pace și bunăstare în întreaga lume.

**TRĂIASCĂ LUPTA PENTRU PACE!
TRĂIASCĂ FRONTUL PĂCII ÎN FRUNTE CU INVINCIBILA UNIUNE
SOVIETICĂ CONDUSĂ DE MARELE STALIN!**

În numele populației muncitoare armenice din R.P.R., Comitetul Central al Comitetului Democrat al Populației Armenice din Republica Populară Română.

Secretar
D. Marcarian

(Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos.18/1952, f.10-11)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.271

București, 12 aprilie 1952
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96**Către Comitetul Democrat Armean
Gherla**

V-am trimis prin coletăria C.F.R. expoziția fotografică Armenia Sovietică, pe care o veți expune împreună cu filiala A.R.L.U.S., fie la sediul C.D.A., fie într-un alt local potrivit.

Luați măsuri de popularizare pentru a fi vizitată cât mai mult de oamenii muncii din localitatea dvs.

Luptăm pentru Pace!

Secretar
D. Marcarian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.130)

Telegramă

Copie

**Către
Comitetul Permanent Pentru Apărarea Păcii din R.P.R.
București**

Populația muncitoare armeană din orașul Gherla, comemorând azi, 24 aprilie 1952, în ședință festivă, 37 ani de la masacrele canibalilor imperialiști turci asupra populației pașnice armene, își exprimă hotărârea de a lupta pentru împiedicarea unui nou măcel mondial, fiind ferm încadrați în marele front al păcii în frunte cu invincibila Uniune Sovietică, condusă de marele învățător al popoarelor Iosif Vissarionovici Stalin.

Comitetul Democrat Armean

Secretar
Iazigian Miran

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democrat Armenesc”, dos.1/1949, f.137)

**Către Comitetul Democrat Armean
Comitetul Central
București**

21 iulie [1952]

Confirmăm adresa dvs. no. 69 din 6 iulie a.c., prin care ne dați lămuriri în legătură cu întocmirea unui plan de muncă trimestrial.

În legătură cu aceasta vă comunic că comitetul organizației noastre, în planul de muncă întocmit în ședința din 16 iulie a.c. în conformitate cu directivele dvs., a prevăzut conferințe cu subiectele de mai jos în perioada 1 iul.- 30 sept. 1952.

1. Codul muncii
2. Marxism în lingvistică
3. Agresiunea imperialistă din Coreea
4. Întărirea lagărului păcii
5. Lupta poporului corean
6. Comemorarea de personalități proeminente ale vieții culturale și politice armene, ca Spantarion, Gomidas, Sandukian etc.
7. Înființarea gospodăriilor agricole în R.P.R.

Conferințele de mai sus vor fi întregite cu cronica evenimentelor de actualitate.

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.280)

**Comitetul Democrat Armean
Gherla-Someș R.P.R.**

[iulie-august 1952]

TELEGRAMĂ

**Către
Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite
Lak Success, USA**

În numele Comitetului Democrat Armean din R.P.R., orașul Gherla, județul Someș, cerem ca să se oprească imediat bombardarea orașelor cu populație civilă, pașnică și dornică de pace din Coreea.

Cerem retragerea imediată a trupelor americane din Coreea.

Cerem libertate populației din Coreea pentru a-și putea hotărî singură soarta.

În numele Comitetului Democrat Armean din Gherla-Someș, R.P.R.

Secretar
E. Konzalian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.281)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
GHERLA**

No. 36

Gherla, 1 aug. 1952

**Către
C.C. al C.D.A.
București**

Conform adresei dvs. no. 484 din 25 iulie 1952 am fost convocat la ședința care trebuie să aibă loc în zilele 3 și 4 august a.c. în sediul C.C. al C.D.A. București, str. Armenească no. 13.

Pe baza notei telefonice comunicate de tov. Papazian din ziua 1 aug. 1952, orele 13, prin care mi s-a făcut cunoscut să nu mai plec la ședință până la noi dispoziții, ședința fiind amânată. Deci, conformându-mă notei telefonice mai sus amintite, nu am mai plecat la ședință.

Aștept noi dispoziții.

Cu salutări tovărășești,
M. Iazigian

P.S. Adaug că comunicarea mi s-a adus la gara Gherla de un salariat al Intrepr. „Someșul”. No. telefonului Intrepr. „Someșul” este 72, Gherla.

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.138)

TELEGRAMĂ

Comitetul Democrat Armean
Str. Armenească 13
București

[august 1952]

Noi, populația muncitoare armeană din orașul Gherla, trimitem salutul nostru frățesc Conferinței din Erevan a Partizanilor Păcii din Armenia Sovietică și totodată sentimentul nostru de recunoștință pentru eforturile depuse de Marea Uniune Sovietică în frunte cu stegarul păcii Marele Stalin pentru apărarea și menținerea păcii în lumea întreagă. Stop.

Secretar CDA
Miran Iazigian

Exp.
Comitetul Democrat Armean
Gherla – Reg. Cluj

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.139)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.271

București, 12 august 1952
Raionul 1 Mai
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

**Către Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Deși știm că realizând economii străngeți fonduri pentru cumpărarea unui aparat de radio pentru sediu, ne-am permis ca luna aceasta să nu vă trimitem subvenția fixă.

V-am trimis deci prin mandat telegrafic suma de lei 150 (una sută cincizeci) reprezentând salariul activistului.

Luptăm pentru Pace

Secretar
[indescifrabil]

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.140)

Ședința nr. 35 din 16 octombrie 1952

Sunt prezenți:

D. Marcarian
T. Ter Grigorian
Dr. Gr. Pambuccian
K. Sagatelian
A. Nazaretian

Ședința este deschisă la orele 21, având pe ordinea de zi următoarele probleme:

1. Informarea asupra ședinței C.C. al P.M.R.
2. Ședința cu activul C.D.A.
3. Diverse

Tovarășul Secretar face o expunere asupra problemelor discutate la Sector cu responsabilități în problemele minorităților naționale. Se pune accentul asupra următoarelor probleme de linie:

Campania electorală – Partidul a constatat că organizațiile de masă și comitetele duc o slabă activitate în această direcție. Planurile de muncă sunt insuficiente, slabă agitație pe teren, în unele cazuri a slăbit chiar și activitatea F.D.P. (unele organizații de masă și-au retras activiștii pe care îi dăduseră). Presa a dezbătut foarte puțin problemele în legătură cu campania electorală.

Problema economiei – În problema însămânțării, a vechilor colective de tip TOZ care s-au transformat în gospodării colective, Partidul cere să se organizeze un control prin activiștii care să meargă pe teren; cazul se prezintă pentru C.D.A. Constanța. În problema impunerilor și a asigurărilor de stat (A.D.A.S.), partidul a constatat că există devieri în ce privește problema aplicării impunerilor (impus prea mult – devieri de stângă); unii nu-și plătesc impozitele. Rolul Comitetelor va fi de a sesiza comisiile și a duce o acțiune temeinică de îndrumare printre cei impuși.

Pentru populația armeană, această muncă va consta în muncă de lămurire de la om la om, printre micii meseriași necooperativizați, foștii mici comercianți și meseriași încadrați în câmpul muncii, care au restanțe de impuneri, locatari care nu și-au plătit impozitele etc.

În privința asigurărilor de stat, populația trebuie să privească cu încredere această instituție și să se asigure împotriva incendiilor, transporturi, păstrării de bunuri etc.

Congresul pentru Apărarea Păcii – trebuie desfășurată o largă mișcare de masă în dezbaterile documentelor ce vor apărea.

În legătură cu lipsurile arătate mai sus, Partidul pune accentul asupra rolului organizațiilor de masă, care vor face prelucrarea activiștilor în acest sens.

Departamentul naționalităților – s-a reorganizat, va deveni un organism viu, comitetele minorităților vor pune în fața departamentului problemele legate de activitatea lor (probleme privind școala, ansamblurile etc.). Până la 20 a lunii curente, comitetele vor desemna un delegat la acest departament.

Se aprobă propunerea lui Kevorkian Kevork ca delegat al C.D.A. pe lângă Departamentul naționalităților.

Se hotărăște ca la 29 octombrie să aibă loc la orele 21 ședință cu activul. Se va prezenta planul de muncă pe trimestrul IV 1952.

Se ia în discuție unele probleme privind resortul cultural prezentat de tovarășul Ter Grigorean.

De asemenea, se discută unele propuneri pentru restructurarea C.C. al C. D.A., fără a se lua nici o hotărâre.

Ședința se ridică la orele 23,30.
[semnături]

(Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos.22/1952, f.35v-36)

22 octombrie [1952]

REFERAT**Asupra situației populației armenice din R.P.R.**

Populația armeană din R.P.R. numără, conform statisticii efectuate de Frontul Armeniei în 1949, 8.500 suflete. Aceștia sunt armeni veniți în cea mai mare majoritate din Turcia, ca refugiați, începând de la sfârșitul secolului al XIX-lea, care mai păstrează limba maternă și conștiința lor națională. Afară de această categorie de armeni mai există alte două categorii de imigranți armeni veniți în țările românești cu multe secole înainte, astfel:

a) Armenii stabiliți în Moldova și Muntenia încă din evul mediu, care și-au pierdut limba maternă, și-au schimbat numele armeneste, dar mai păstrează încă legătura cu Biserica armeano-gregoriană.

b) Armenii stabiliți în Transilvania cu câteva secole în urmă, care s-au maghiarizat complet și au trecut la Biserica catolică. Centrul religios al acestor armeni maghiarizați este orașul Gherla (regiunea Cluj) unde se găsește o Episcopie armeano-catolică.

Ultimele două categorii de armeni sunt aproape complet rupți de viața politico-culturală a populației armenice în R.P.R.

În ceea ce privește armenii refugiați din Turcia în urma masacrelor, din punct de vedere social, aceștia se împărțeau în țărani, mici meseriași, câțiva burghezi și o slabă pătură intelectuală. După Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și victoria regimului sovietic în Armenia, un număr restrâns de dașnaci din Caucaz s-au refugiat de asemenea în România.

Din cauza condițiilor economico-politice existente în România, compoziția socială a armenilor veniți în România a suferit schimbări radicale, în sensul că cei mai mulți au luat-o pe drumul comerțului (la început ambulant și apoi stabil) și al meseriei, creându-se în felul acesta o pătură mic-burgheză majoritară (raportat la numărul întregii populației armeneste din R.P.R.). Aceasta s-a întâmplat din cauză că legile existente în România nu permiteau locuitorilor de altă naționalitate să intre ca muncitori în fabrici sau ca salariați în instituții și nici ca să se stabilească la sate, astfel că țărani armeni nu se găsesc decât maxim 10 capi de familie (în toată țara), iar elemente muncitorești propriu-zise erau puține la număr, putându-se cita din acest punct de vedere doar muncitorii de port din Constanța, Galați, Brăila, Giurgiu și muncitorii din diferite fabrici de textile și de zahăr din București și alte orașe (astăzi numărul acestora atinge 550-600 capi de familie).

Urmarea acestor situațiuni a fost că s-a produs o nouă împărțire pe clase sociale a armenilor, care se prezenta astfel:

Un număr restrâns de muncitori, o pătură majoritară mic burgheză (meseriași și mici comercianți) și un număr mic de mari comercianți și fabricanți.

Pe de altă parte, din punct de vedere politic, o parte din populația armeană era grupată în partidele armenesti (care deși nu erau legalizate, activau cu aprobarea guvernelor reacționare de pe atunci și aveau sediile lor proprii), o infimă parte se încadraseră în partidele românești, iar o mare parte se abțineau de la orice manifestare politică.

Partidele armenesti existente erau: partidul dașnaghist (naționalist, anti-sovietic), partidul ramgavar (liberal-democrat), partidul hânceaghist (social democrat).

În 1929 a luat ființă organizația de masă pro-sovietică H.O.G. (Comitetul pentru Ajutorarea Armeniei Sovietice), ca o filială a centralei H.O.G. din Erevan (R.S.S. Armeană).

În jurul acestei organizații s-au grupat un număr mare de simpatizanți atât dintre armenii care nu își manifestau părerile politice, cât și un însemnat număr dintre ramgavari și hânceaghiști. Astfel, s-a format un bloc de armeni pro-sovietici care au dus o luptă intensă împotriva dașnaghiștilor, reușind să spargă baza de mase pe care căutau să și-o creeze dașnaghiștii.

H.O.G.-ul a dus acțiuni de lămurire a populației armenesti în legătură cu realizările din Armenia Sovietică în special și a regimului sovietic în general.

După dizolvarea H.O.G.-ului în 1938, curentul progresist a continuat să existe, căpătând forme organizatorice după 23 august 1944, la început sub forma organizației Uniunii Patrioților Armeni; în ianuarie-februarie 1945 s-a înjghebat organizația de masă „Frontul Armeniei”.

După 23 august 1944, două evenimente mai importante provoacă schimbări structurale în viața populației armenesti din R.P.R., și anume:

1) Cele două repatrieri care au avut loc în anii 1946 și 1948, când au plecat în R.S.S. Armeană circa 3000 suflete.

2) Strâns legată de succesele poporului muncitor român pe drumul construirii socialismului, a avut loc o nouă restructurare socială a populației armenesti în sensul că cea mai mare parte a foștilor negustori și mici meseriași s-au încadrat în câmpul muncii.

În această direcție, C.D.A. a adus contribuția sa prin muncă de lămurire dusă cu populația armeană.

În urma inițiativei Comitetului Democrat Armean au mai fost înființate și 6 cooperative (2 cizmărești, 2 alimentare, 1 produse chimice, 1 covorari și 1 de lenjerie) în care au intrat un mare număr de meseriași și mici comercianți armeni.

În ceea ce privește răspândirea teritorială a populației armenesti trebuie spus că majoritatea (cca 5-6.000) trăiesc în București și cca 1.600 în Constanța. În orașele Ploiești, Galați, Brăila, Focșani, Roman, Bacău, Pitești, Craiova, Gherla trăiesc câte 50-200 de oameni, în alte orașe ale țării trăiesc numai grupuri răslețe.

Activitatea Comitetului Democrat Armean

În urma directivelor primite de la Partid, fosta organizație de masă „Frontul Armeniei” a fost transformată în Comitetul Democrat al Populației Armene din R.P.R. la 7 mai 1950.

Comitetul are ca scop îndrumarea populației mic-burgeze armene spre câmpul muncii, lămurirea armenilor apatrizi sau cetățeni străini în sensul ca să ceară cetățenia R.P.R., întărirea dragostei față de Uniunea Sovietică și Armenia Sovietică, mobilizarea populației muncitoare armene la construirea socialismului în R.P.R., demascarea și lupta împotriva elementelor dașnakiste, mobilizarea la lupta pentru pace.

Activitatea Comitetului este condusă de un Comitet Central compus din 17 persoane, din sânul cărora a fost ales un Comitet Executiv compus din 5 tovarăși.

La Constanța există un Comitet regional de care sunt legate C.D.A. Medgidia și C.D.A. Tulcea.

La Ploiești, Galați, Brăila, Focșani, Craiova, Gherla există Comitete locale.

Comitetul Central al C.D.A. lucrează prin resoartele sale de propagandă și agitație, cadre și îndrumători, presă, administrativ. Resortul de propagandă și agitație din București are 9 colective care conduc școala serală de cunoștințe politice, documentarea și organizarea conferințelor, ziarul de perete și agitația vizuală, munca de traduceri și editură, corul „Komitas”, echipa de teatru, Ansamblul de cântece și dansuri „Saiat Nova”, orchestra de estradă, cercul de cititori ai Bibliotecii Casei Culturale Armene.

În filialele C.D.A. activitatea se duce cu un număr mai redus de colective, concentrându-se asupra muncii îndrumătorilor și echipelor artistice, acolo unde există. La Constanța, C.D.A. dispune de un ansamblu de cântece și dansuri, care dă concerte nu numai în fața populației armene, ci și a populației române și a muncitorilor veniți la odihnă în stațiunile de pe malul Mării Negre. La Constanța există de asemenea o echipă de artiști amatori, care dă reprezentații cu piese în limba armeană. Atât la Constanța, cât și la București au fost reprezentate în ultimii ani o serie de piese din literatura clasică armeană și piese scrise de autori din Armenia Sovietică.

C.D.A. organizează cu regularitate conferințe publice, cel puțin o dată pe săptămână la București și o dată la 2-3 săptămâni în filiale. În ultimul timp, la unele filiale activitatea a slăbit din cauza lipsei de control pe teren din partea membrilor Comitetului Central, care nu s-au putut deplasa din motive de economie bugetară.

C.D.A. controlează de asemenea desfășurarea muncii la Școlile armenesti din București și Constanța.

Presa

Ziarul „Nor Ghiank” (Viața Nouă), organul C.C. al C.D.A., apare săptămânal în 4 pagini redactat în întregime în limba armeană. Tirajul actual al ziarului

este de 1.450 exemplare, din care un număr de 300 exemplare sunt expediate în străinătate. Ziarul este condus de un colectiv de redacție, din care numai Baboian Haratian și Aslanian Aghas (Horion) sunt redactori salariați. Ziarul este redactat efectiv de Horion, care scrie de asemenea articolele de fond. În ziar sunt publicate știri din R.P.R., știri internaționale, articole primite de la A.O.C.S. din Erevan, articole de popularizare a realizărilor din U.R.S.S. și din Armenia Sovietică, poezii ale poeților armeni din Armenia și din R.P.R., știrile transmise de Radio Erevan, precum și reportajii despre viața coloniei armene din R.P.R. și activitatea Comitetului Democrat în București și provincie. Articolele sunt controlate înainte de publicare atât de către colectivul ziarului, cât și de membrii Comitetului Executiv.

Revista ilustrată „Sevan” al Comitetului Democrat apare în fiecare lună în mod regulat, folosindu-se în special materialul documentar primit din R. S.S. Armeană. În prezent revista are un tiraj de 2.000 exemplare (numerele festive au apărut într-un tiraj de 2.500 exemplare), din care 350 exemplare sunt trimise în străinătate. Revista este apreciată foarte mult atât de publicul din R.P.R., cât și de armenii din străinătate.

Problema cetățeniei

În urma publicării noilor legi de încetățenire, marea majoritate a armenilor apatrizi au depus cereri pentru dobândirea cetățeniei R.P.R. Mai există însă unele categorii care șovăie. Astfel, există unele familii care având un venit foarte mic nu reușesc să plătească cheltuielile relativ mari legate de procurarea și legalizarea actelor de încetățenire (cca. 150 lei de persoană). Pe de altă parte, mai sunt unele rămășițe ale burgheziei sau oameni cu rude apropiate în străinătate, care nefiind mulțumiți de situația lor materială prezentă sau având sentimente dușmănoase regimului de democrație populară, intenționează să plece în țări capitaliste. În ultimii ani un număr de circa 300 armeni cetățeni străini sau apatrizi au plecat în țări capitaliste. În prezent mai trăiesc în țară un număr de aproximativ 350 armeni cetățeni iranieni, greci, turci, francezi, libanezi etc. Dintre aceștia o parte au renunțat sau intenționează să renunțe la cetățenia străină, cerând cetățenia R.P.R. Trebuie menționat că printre armenii care își păstrează până în prezent cetățenia turcă sunt o serie de elemente suspecte.

În sânul populației armene continuă să se manifeste un curent de repatriere în Armenia Sovietică. Persoanele care doresc să se repatrieze sunt în special oameni care au rude repatriate în ultimii ani în Armenia Sovietică sau sunt foști meseriași și mici comercianți nemulțumiți de situația lor materială de aici. La aceasta contribuie și neîncrederea micii burghezii armene în autoritățile locale. Din cauza originii lor sociale, mulți armeni întâmpină dificultăți la încadrarea lor în câmpul muncii sau la înscrierea copiilor lor la diferite școli.

Problema intelectualității

După cum s-a arătat mai sus, foarte puțini intelectuali armeni s-au refugiat în România. Pe de altă parte, neexistând în țară școli armenesti medii sau superioare, nu s-a putut forma din sânul tinerei generații intelectuali care să stăpânească bine limba armeană. Astfel, acei care cunosc bine limba armeană sunt numai oameni bătrâni.

În această situație, populația armeană în R.P.R. riscă să rămână în curând fără o intelectualitate de limbă armeană. Singura posibilitate de a remedia situația creată este de a trimite tineri armeni să-și continue studiile superioare în Armenia Sovietică. C.D.A. a luat în acest sens primele măsuri, propunând 3 eleve și o învățătoare de la Școala armeană pentru a studia pedagogia în Armenia Sovietică. Trebuie spus aici că rezolvarea acestei probleme întârzie încă la C.C. al Partidului.

Situația materială a C.D.A.

Comitetul Democrat Armean, nefiind o organizație de masă cu [numeroși] membri, își procură foarte puține fonduri prin mijloace proprii. Cea mai mare parte a cheltuielilor sunt acoperite de subvenția primită de la Partid. Această subvenție a fost redusă în cursul ultimului an, ceea ce a dus la o oarecare restrângere a activității Comitetului. În prezent, Comitetul ar putea de exemplu să editeze într-un număr mai mare broșuri și cărți în limba armeană, însă acest lucru nu este posibil din lipsa de fonduri. Partidul a promis o mică majorare a subvenției, dar această majorare tot nu ar putea acoperi nevoile de propagandă a C.D.A.

În concluzie se poate spune că în ultimul timp populația armeană din R.P.R. s-a încadrat în număr din ce în ce mai mare în câmpul muncii, se întărește voința de a contribui în construirea socialismului în R.P.R., lucru dovedit și prin numărul mare de cereri pentru încetățenire, crește și se întărește atașamentul și dragostea majorității populației armene față de patria de origine, Armenia Sovietică, și față de Uniunea Sovietică.

Secretar
[indescifrabil]

Secretar adjunct
și resp. cu agit. propagandă
[indescifrabil]

(Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos.18/1952, f.52-57)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
GHERLA**

No. 54

Gherla 17 nov. 1952

**Către
Consiliul Raional F.D.P.
Gherla**

Ca delegați din partea Comitetului Democrat Armean din Gherla pentru Secțiunile de votare No. I și II din Gherla propunem pe următorii tovarăși:

1. Harib Emanuil, membru de partid, îngrijitor la Școala tehnică de Cooperație Gherla.

2. Tarisnyas Ștefan, membru de partid, decorat cu medalia Muncii, maestru crescător la G.A.S. Gherla.

Secretar
Iazigian Miran

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.134)

**COMITETUL DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.
COMITETUL CENTRAL**

No.825

București, 26 noiembrie 1952
Strada Armenească, 13
Telefon 3.49.96

**Către Comitetul Democrat Armean
Gherla**

Vă rugăm a ne confirma primirea subvenției de lei 1000 (una mie) trimisă prin mandat telegrafic în ziua de 20 noiembrie a.c., destinată cheltuielilor pentru sărbătorirea celei de a 32-a aniversări a Armeniei Sovietice.

Acest fond va fi separat gestionat și decontat cu prima ocazie cu acte justificative pentru fiecare din cheltuială făcută.

Luptăm pentru Pace!

Resp.Adm.-Financiar
K. Sagatelian

(Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, Fondul „Comitetul Democratic Armenesc”, dos.1/1949, f.174)

STENOGRAMA

Ședinței de autodizolvare a Comitetului Democrat Armean din 29 martie 1953

Ședința se deschide la orele 11,30.

Tov. Marcarian Dinar: Comitetul Central al Comitetului Democrat Armean a convocat această ședință lărgită, pentru ca împreună să discutăm situația Comitetului Democrat Armean și tot împreună să luăm hotărâri în această privință.

Participă la această ședință membrii C.C., tov. delegați din partea filialelor Comitetului Democrat Armean și tov. activiști de bază din activul salariat și voluntar al Comitetului Democrat Armean București.

Ședința se va desfășura în felul următor:

Se va prezenta o expunere făcută din partea Executivului Comitetului Democrat Armean. După această expunere, tovarășii vor pune întrebări, cerând lămuriri asupra chestiunilor [pe] care cred că trebuie să le adâncească, iar după aceea discuții și ca rezultat al întrebărilor puse, al lămuririlor primite și al discuțiilor care vor avea loc, la urmă întreaga ședință va lua o hotărâre în privința desfășurării mai departe a activității și a situației Comitetului Democrat Armean.

Dacă sunteți de acord cu ordinea de zi propusă.

În unanimitate se declară de acord.

Tov. Pambuccian Grigor va prezenta expunerea.

După ce a citit expunerea, urmează întrebări. Au pus întrebări următorii tovarăși:

Aslanian Agas-Horion: Cu privire la viața zarului nu s-a arătat nimic.

Tov. Terzian Ludvig: Comitetul Democrat Armean duce o acțiune de popularizare a Armeniei Sovietice prin conferințe, filme, expoziții, publicitate etc. Cum se va desfășura mai departe această activitate?

Tovarășa Ingian Nurița: Cum vor rezolva Sfaturile Populare anumite probleme ale populației armenice? Cum se va desfășura munca de lămurire pentru armenii care nu cunosc bine limba română?

Tov. Kevorkian Kevork: În ce situație vor rămâne legăturile care le avea Comitetul Democrat Armean cu organizațiile progresiste armenice din țările capitaliste?

Tov. Nazarian Arșag: Care va fi situația ansamblurilor, adică a corului, orchestrei de instrumente populare, ansamblului de dansuri și teatrului?

Tov. Iazigian Miran: Cum se vor păstra mai departe legăturile cu A.C.X.-ul, știind că am primit materiale culturale, reviste etc.?

Tov. Cealâchian Margos: De ce existența pe mai departe a Comitetului Democrat Armean, în condițiile prezente, ar oferi posibilitatea de manifestare a unor tendințe de izolare națională?

Întrucât comitetele locale și centrale au dus o muncă serioasă de lămurire în privința cetățeniei, cum se va rezolva această problemă a muncii de lămurire?

Tov. Andonian Agop: În cadrul activității Comitetului Democrat Armean au fost diferite cercuri de studiu. Ce se va întâmpla cu ele, și anume: cursul scurt de istorie a P.C.U.S. și cercuri de cititori de pe lângă bibliotecă.

Tov. Timosian Garabet: Cum se va duce lupta antidașnaghistă.

În ce formă se va difuza presa și materialele de literatură venite din Armenia Sovietică, în sânul populației armenice?

Cum se va organiza viitoarea activitate organizatorică pentru a menține legătura cu Armenia Sovietică și oamenii muncii armeni?

Vor avea loc conferințe în limba armeană? Vor mai fi cursuri?

Tov. Vartanian Onig: Școlile armenesti primeau materiale din Armenia Sovietică. Cine ne va procura de acum încolo manualele de școli din Armenia Sovietică?

Tov. Andonian Antranic: Ați spus că în problema repatrierii C.D.A. a dus muncă. Pentru o eventuală repatriere, cine va organiza aceasta?

Care va fi viitoarea formă organizatorică a redacției ziarului „Hor-Ghianh” și a revistei „Sevan”? Legat de aceasta, cum se va duce propagandă în străinătate în rândul maselor democratice armenice?

Tov. Nonu Krikorian: S-au format la noi o serie de cadre, mai ales din elemente tinere, care activează mai mult în org. noastre decât în org. celelalte, ca: U.T.M., A.R.L.U.S. Ei, acum, prin autodizolvare, vor trebui să treacă la alte organizații. Cum se va face, și dacă există un serviciu de cadre să-i pună la dispoziție celorlalte org. de masă.

Tov. Marcarian Dinar: La unele din întrebările puse va răspunde tov. Pampuccian.

Tov. Pampuccian: Tovarășa Ingian a întrebat cum vor rezolva Sfaturile Populare anumite probleme ale populației armenice.

În privința aceasta, lucrurile stau destul de clar. Toți oamenii muncii sunt în diferite circumscripții, unde sunt deputați, și comitete cetățenești. Prin urmare, problemele lor se vor rezolva local, în circumscripția unde locuiesc. Anumite probleme pe care eventual deputatul din circumscripția respectivă nu le cunoaște, atunci dacă voi fi sesizat eu, în calitate de deputat, voi lua legătura cu deputatul din circumscripția respectivă, ce doleanțe juste ale cetățenilor să fie rezolvate prin deputații circumscripției locului unde domiciliază. Prin urmare, în loc direct să mă duc la sfat pentru rezolvarea

acestor probleme, voi lua legătura cu deputatul circ. respective, ca el să rezolve problemele oamenilor muncii de naționalitate armeană. În acest mod se va întâmpla aci, în capitală, urmând ca la Constanța, unde de asemenea există din cadrul minorității armenice un deputat, să facă acest lucru, iar în celelalte localități, prin deputații circumscripțiilor, care înțeleg să ducă linia partidului și atunci ce doleanțe vor fi juste, vor fi rezolvate. În privința aceasta, de altfel, se vor da și directive speciale tuturor organizațiilor de masă, Sfaturilor Populare, fiind organizațiile cele mai largi de masă și instituțiile respective care vor rezolva aceste probleme.

În privința faptului că sunt și armeni care nu cunosc limba română, aceasta se va face în felul următor:

Prin această autodizolvare a Comitetului Democrat Armean, în jurul căruia activează toți oamenii muncii de naționalitate armeană, ei o să ducă de acum munca în cadrul comitetelor cetățenești, în cadrul circumscripțiilor electorale și aceasta nu înseamnă că toți armenii de acolo nu vor cunoaște limba română, și vor fi oameni care vor înțelege limba armeană și vor fi interpreții celor care nu cunosc bine limba română.

În privința aceasta, de altminteri, Constituția R.P.R. dă dreptul de folosire a limbii materne, și acest lucru e respectat de toate instituțiile din Republica Populară Română.

Cu privire la întrebarea pusă de tov. Nonu Krikorian despre cadrele noastre de activiști care duc în același timp munci în alte organizații de masă. Pentru aceștia, noi, în limita în care i-am cunoscut și am fost solicitați de a da caracterizări sau aprecieri, le-am dat și în privința aceasta, asupra celor care au fost activiști într-adevăr activi, care au depus muncă aci, avem o evidență a lor și fără îndoială că vom pune la dispoziția organizațiilor de masă, a instituțiilor, aprecierile acestea pentru ca tovarășii să fie cunoscuți în activitatea lor, cu calitățile și lipsurile lor, pentru ca astfel plecând în altă muncă să fie cunoscuți.

Extinzând întrebarea aceasta cu privire la activiștii salariați ai Comitetului Democrat Armean, problema lor se va rezolva prin încadrarea în formele organizatorice care vor prelua activitatea în cadrul muncii ce s-a desfășurat până acum sub formă de Comitete Democratice Armene, adică la Așezămintele Culturale, Sfaturi Populare. Directive în privința aceasta se vor da și fără îndoială că oamenii vor fi puși după capacitatea lor, n-o să rămână nici unul din salariați în afara muncii. Ei vor fi încadrați și vor duce munca după capacitatea lor.

Tov. Marcarian Dinar: În ceea ce privește celelalte întrebări, în expunerea care v-a fost prezentată de tov. Pambuccian, se arată clar că Sfaturile Populare, A.R.L.U.S.-ul, Așezămintele Culturale, comitetele de luptă pentru pace, cuprind toate formele de muncă ale Comitetului Democrat Armean. Acesta va fi răspunsul general la întrebările ridicate, însă luându-le rând pe rând vom da răspunsuri la fiecare.

În ceea ce privește toate verigile, toate formele de activitate ale Comitetului Democrat Armean, vor fi continuate fiecare în legătură cu org. de masă care se ocupă cu acele atribuțiuni.

– Cum se va desfășura mai departe acțiunea de popularizare a Armeniei Sovietice.

Știm că nu numai Comitetul Democrat Armean desfășoară o acțiune de popularizare a unei republici sovietice. Există A.R.L.U.S., care popularizează întreaga Uniune Sovietică, deci va populariza și o republică a Uniunii Sovietice, Armenia. Chiar acele manifestări care le organiza cu prilejul aniversării Armeniei Sovietice, vor fi asigurate mai departe de A.R.L.U.S.

Tot în legătură cu Armenia Sovietică, cum se vor desfășura mai departe legăturile cu A.O.X-ul. Aceste legături vor exista, numai că nu le va mai ține Comitetul Democrat Armean, pentru că se va autodizolva, după cum va suna hotărârea. Dar toate materialele care le primeam prin A.O.X., respectiv conferințe, fotografii, chiar filme, și vor mai veni probabil cărți școlare, toate acestea vor putea să vină prin A.R.L.U.S., și el, cum duce o acțiune de popularizare a cărții sovietice, va avea grijă să asigure și răspândirea cărții armene în rândul populației armene, fie că le va pune în biblioteci, fie că anumite reviste vor fi difuzate prin Cartea Rusă etc.

– Care va fi situația ansamblurilor, corului, orchestrei de instrumente populare, ansamblului de dansuri și teatrului.

Acestea sunt forme de activitate culturală care în mod normal vor fi legate fie de resortul cultural al Sfatului Popular, fie de un cămin cultural, așa că și activitatea lor va fi asigurată. De altfel, toți știți că am avut un club artistic care are toate formele acestea de activitate. S-ar putea că în viitoarea formă nu va mai ține de Comitetul Democrat Armean și toate aceste forme vor fi trecute la Așezămintele Culturale, la Sfatul Popular, cum prevede hotărârea care se va lua de întreaga ședință.

– De ce existența pe mai departe a Comitetului Democrat Armean, în condițiile prezente, ar oferi posibilitatea de manifestare a unor tendințe de izolare națională.

Problema a fost ridicată de tov. Cealâchian Margos, care e secretar al unei filiale. Sunt convins că chiar și acolo a avut cazuri de astfel de manifestări și e bine că a ridicat. Să luăm un singur exemplu. Noi am dus de multe ori o acțiune de lămurire a populației armene pentru ca să facă formalități pentru obținerea cetățeniei române. Am alunecat însă pe o pantă nejustă: în loc să-i îndrumăm, ca să le arătăm unde să se adreseze, ce formalități, pur și simplu i-am luat de mână, am pus un delegat al Comitetului Democrat Armean, i-am făcut delegație și s-a făcut acest oficiu de către Comitetul Democrat Armean. Nu s-a prezentat în fond cetățeanul, ci Comitetul Democrat Armean, care a cerut pentru cetățeanul respectiv obținerea cetățeniei. Care au fost urmările: au existat la un moment dat manifestări foarte dese, când armenii au vorbit astfel: „De ce să mă duc la Miliție și să nu mă duc la Comitetul

Democrat Armean?” Arătau mai multă încredere Comitetului Democrat Armean. Or, aceasta ce e? E o manifestare a unor tendințe de izolare națională. Se duce la organizația lui cu caracter național, și aceasta și din lipsa noastră, că s-au încurajat astfel de tendințe.

Sau dacă am lua situația anumitor tineri de la Constanța, care au ajuns la vârsta să facă armata, sunt apatrizi și nu vor să dobândească cetățenia română, ca să nu facă armata, nu înseamnă o manifestare a tendinței de izolare națională?

Comitetul Democrat Armean, în actuala situație, prin menținerea sa în actualele condiții, ar crea posibilități elementelor dușmănoase în primul rând, ca să se manifeste în mod dușmănos, să ajungă la manifestări de izolare națională.

În expunere se spune că existența mai departe a Comitetului Democrat Armean ar oferi posibilitatea de manifestare a unor tendințe de izolare națională și trebuie să le punem în proiect.

În ceea ce privește problema cetățeniei. În privința aceasta, și în expunere s-a arătat și fiecare știe că pe baza acordării drepturilor depline în R.P.R. pentru toate minoritățile naționale, problema cetățeniei e rezolvată pe cale de lege și Comitetul Democrat Armean a desfășurat o largă activitate, lăsând la o parte formele nejuste, ca populația armeană să îndeplinească aceste formalități. Fără îndoială, marea majoritate au îndeplinit formalitățile să obțină cetățenia. La cea mai mare parte a venit aprobarea, au obținut cinstea de a deveni cetățeni ai Republicii Populare Române. Mai sunt o parte ale căror formalități sunt în curs, ei o vor primi.

În ceea ce privește problema de lămurire mai departe pentru obținerea cetățeniei. Cei care au întârziat din diferite motive – nu mă refer la cei care din dușmănie nu vor să devină cetățeni – cred că s-a vorbit destul în această privință, au cunoștință de legi, n-au decât să meargă să îndeplinească formalitățile. Cel care a înțeles și a devenit cetățean al R.P.R. e prieten al poporului român, iar cel care până acum nu și-a fixat atitudinea din acest punct de vedere poate fi considerat ca un dușman și tratat ca atare.

– Cercul de studiu al Cursului scurt de istorie și cercurile de citit.

Responsabilul cercului de studiu e un tov. profesor de la școala cu limba de predare armeană. La acest cerc participă toți tovarășii profesori și activiștii salariați ai Comitetului Democrat Armean București. Acum, în loc să înființăm cerc aci, va funcționa mai departe, pentru că se simte nevoia, va continua la școală, iar activiștii salariați ai Comitetului, care vor rămâne mai departe în formele de muncă ce se vor organiza, vor participa la cercul de studiu al Cursului scurt de istorie organizat la școală.

În ceea ce privește cercul de cititori, aceasta nu era o muncă excepțională a Comitetului Democrat Armean. La orice bibliotecă publică se organizau astfel de cercuri, astfel că cei care vor prelua biblioteca noastră vor păstra

mai departe și vor organiza încă noi cercuri de cititori. E un principiu de funcționare al oricărei biblioteci.

– Dacă se vor continua conferințele în limba armeană și vor mai fi cursuri.

În privința cursurilor cred că am dat un răspuns.

În ceea ce privește conferințele, vor fi organizate mai departe și conferințe în limba armeană, nu se vor organiza numai aci, care se organizau numai aci și acesta e încă un aspect al tendințelor de izolare națională.

La căminele culturale situate în raioane locuite de populație armeană și acolo se vor organiza conferințe în limba armeană și fiecare va putea să meargă pentru că acest drept de manifestare e asigurat de Constituția R.P.R. fiecărei minorități naționale.

În ceea ce privește desfășurarea mai departe a luptei antidașnaghiste, care erau formele concrete? Demascarea acțiunilor mârșave ca slugi ale imperialiștilor americani și englezi și în primul rând demascarea ca trădători ai populației armenice, ca lisânmaniști, se făcea în cadrul conferințelor care le țineam aci, prin presă, prin „Hor-Ghiank”, prin revistă, folosind material din Armenia Sovietică și așa mai departe.

Ziarul va rămâne mai departe în limba armeană, așa că nu se pune problema aceasta. Conferințe vor avea loc în cadrul anumitor cămine culturale și chiar organizate de organizațiile obștești care vor prelua activitatea. Așa că aceste posibilități de demascare, de luare de poziție, vor fi asigurate și pe viitor, cam în aceleași forme.

– Cine va organiza o eventuală repatriere?

Deocamdată o asemenea problemă nu se pune.

În expunere s-a arătat că partidul și guvernul Republicii Populare Române au dat un sprijin neprecupețit celor 2 repatrieri care au avut loc și acum vă sunt cunoscute. S-au pus trenuri gratuite la dispoziție până la Constanța, s-au asigurat fonduri pentru plata drumului, s-au scutit de orice taxă vamală toate bunurile luate cu ei. După ce au ajuns în Armenia Sovietică s-au asigurat sume mari pentru cumpărarea de chereștea și trimiterea ei să fie folosită pentru casele pentru repatriați. S-a văzut sprijinul partidului și guvernului. Dacă se va pune problema vreunei repatrieri, există partidul și guvernul care vor organiza ca să decurgă în cele mai bune condițiuni. Însă să nu ne facem o problemă din aceasta.

– Propaganda în rândul armenilor din afară, și o să răspund și tov. Horion, care a arătat că cu privire la ziar și revistă nu s-a menționat nimic.

Ne-am adunat aci să hotărâm autodizolvarea din punct de vedere organizatoric. Deci această hotărâre a noastră se referă la toate formele de activitate ale Comitetului Democrat Armean din punct de vedere organizatoric. În ceea ce privește presa, ziarul și revista, nu vom lua nici o hotărâre, rămânând să fie rezolvată ulterior această problemă de către forurile competente – poate Direcția Presei, poate Partidul. Deocamdată atât

ziarul, cât și revista continuă să apară în aceleași condiții până la noi dispoziții. Ziarul și revista vor rămâne și mai departe, vor continua să fie expediate în străinătate. Alt mijloc de propagandă în rândul armenilor nu avem, pentru că acesta era singurul mijloc. Ziarul și revista ajungeau în coloniile armenesti din țările capitaliste, prin acele abonamente individuale. Sigur că mai departe, pe măsură ce apar, vor fi trimise.

În ceea ce privește colectivul redacțional viitor al ziarului și revistei, se va hotărî ulterior. Azi privim numai din punct de vedere organizatoric toate problemele.

În ceea ce privește legăturile cu organizațiile progresiste ale armenilor din țările capitaliste. Să vedem concret care erau aceste legături. Ele se bazau pe un oarecare (oarecare pentru că era foarte rar) schimb de corespondență (primeam cam 2-3 scrisori pe an), pe trimiterea ziarului și a revistei acestor organizații și sigur le folosesc, reproducând în organizațiile lor diferite materiale apărute aci în R.P.R. Se mai întâmplă ca atunci când venea vreodată o delegație în Republica Populară Română, să se găsească vreun reprezentant al unei organizații progresiste din afară și prin mijlocirea Partidului se lua legătura cu ei și atunci vorbeam, le dădeam material etc.

Toate aceste posibilități de legătură vor fi menținute pe mai departe chiar dacă nu există Comitetul Democrat Armean. Atâta timp cât există ziarul și revista vor fi trimise mai departe. Schimb de corespondență va face organul care va rămâne, sau un anume resort care se va ocupa și dacă va fi nevoie, încă nu e, pentru că erau prea puține scrisori. Toate legăturile se bazau pe expedierea ziarului și a revistei în afară.

Dacă problema a fost pusă în legătură cu drepturile de care populația armeană se bucură în Republica Populară Română, drepturi consfințite în Constituția R.P.R., apoi toți care vin sub formă de diferite delegații în Republica Populară Română și vizitează diferite întreprinderi, instituții, se vor lovi de muncitori fruntași, stahanoviști, intelectuali, de armeni cinstiți, care le vor explica felul cum se desfășoară viața aci în R.P.R. Le va arăta în mod practic drepturile și libertățile de care se bucură, așa că nici aceasta nu constituie o problemă.

Tov. Horion: Cărțile care ar veni prin A.R.L.U.S. nu s-ar da gratuit, ci contra cost elevilor școlilor.

Tov. Marcarian Dinar: Aci, când am dat răspuns, de la început am spus că toate formele de activitate și toate legăturile vor fi asigurate mai departe de organizațiile obștești respective, în ceea ce privește cărțile școlare, am dat ca exemplu că vor veni prin A.R.L.U.S. E clar că cele care le primește gratuit, tot gratuit le va da, și la fel cu manualele școlare. În cazul de față s-ar putea ca acest aranjament să se facă prin Ministerul Învățământului Public. Am dat numai ca exemplu că una din aceste organizații care va prelua forma de activitate va prelua și această formă de organizare.

Tov. Maganian Anahid: Toate răspunsurile au fost foarte bine venite, însă situația filialelor o să fie ceva mai grea, pentru că primeam directive de la C.C. și ne conformam. Acum când în filiale sunt armeni puțini, cum vor desfășura manifestările cu caracter pur armenesc, de exemplu cine va mobiliza pentru 24 aprilie, care e pur armenescă?

Tov. Pambuccian a spus că conferințe se pot asculta la cămine de circumscripții, însă la filiale unde se pot asculta asemenea conferințe.

Tov. Marcarian: În expunere s-a arătat că propunem autodizolvarea Comitetului Democrat Armean și a filialelor sale, deci nu va mai exista această legătură de la o filială la un Comitet Central și toate manifestările în limba armeană vor fi asigurate de org. obștești care vor prelua întreaga muncă a Comitetului Democrat Armean. Acolo, desigur, vor activa în cadrul acestor organizații și o serie de foști activiști ai Comitetului Democrat Armean, care au datoria să sesizeze problemele specifice, și fără îndoială conducerea căminului sau organizației obștești respective va ține seama și va lua măsuri să se mobilizeze și există posibilități de mobilizare, fie prin afișaj etc.

Tov. Marcarian Dinar: Trecem la discuții.

Au luat cuvântul următorii tovarăși:

Aianian Agop: Am ascultat cu toții expunerea executivei Comitetului Central asupra problemei care se pune în fața noastră. Suntem cu toții tovarăși de muncă și de luptă în cadrul problemelor populației armenice din Republica Populară Română de ani de zile. Această muncă, această luptă am dus-o în condiții și grele, și mai târziu, după cucerirea puterii de către clasa muncitoare în Republica Populară Română, în condiții deosebite, care s-au desfășurat cu ajutorul Partidului, cu ajutorul statului nostru democrat popular, pe care l-am simțit și de care ne-am bucurat deplin. Trebuie să spunem că toți activiștii ne-am legat de această muncă, pentru că ea a reprezentat și reprezintă un scop, care urmărea lupta împotriva elementelor reacționare încă existente ale minorității armenice din Republica Populară Română, pentru sudura frățescă între frații și surorile populației armenice de la noi din țară, cu țara noastră de origine, Armenia Sovietică, pentru că iubeam Uniunea Sovietică, pentru că aveam dragoste neprecupețită față de ea.

Dar problema se pune altfel. Trebuie să judecăm nu după anumite sentimente care ne-au legat de această muncă ci trebuie să judecăm după învățătura marxist-leninistă, de alianță frățescă a oamenilor muncii de orice naționalitate, și de altfel în expunerea C.C., a Executivei C.C. a Comitetului Democrat Armean, se arată clar că izolarea națională nu mai putea continua în actuala etapă, pentru că munca și lupta noastră sunt deosebite în etape deosebite. Aceasta totuși nu înseamnă că de acum am terminat cu munca, cu lupta. Munca și lupta, în condițiile existenței sistemului capitalist, care înconjoară lagărul păcii în frunte cu Uniunea

Sovietică, trebuie continuată cu și mai mare vigilență, cu și mai mare hotărâre, cu și mai mare consecvență, și aceasta e datoria noastră a tuturor.

Prin autodizolvarea Comitetului Democrat Armean, nu trebuie să se înțeleagă și nu poate să se înțeleagă de nici un cetățean cinstit, nici un muncitor, că am terminat cu munca, cu lupta. Nu tovarăși, în etapa nouă, în condiții deosebite, trebuie să continuăm această muncă cu și mai mare hotărâre, dragoste față de Uniunea Sovietică, față de statul nostru democrat popular, sub conducerea partidului nostru scump, sub conducerea iubitului conducător al partidului nostru, tov. Gheorghiu-Dej. Aceasta e o datorie și o sarcină de onoare pentru toți armenii cinstiți din țara noastră.

Libertățile și drepturile de care ne bucurăm în condițiile statului democrației populare, în condițiile cuceririi puterii de către clasa muncitoare din Republica Populară Română, le datorăm glorioaselor armate sovietice care au eliberat țara noastră și luptei consecvente a Partidului Comunist, și azi continuăm sub conducerea Partidului Muncitoresc Român.

La Congresul al XIX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, marele Stalin, vorbind de țările de democrație populară, le-a numit brigăzi de șoc. Și populația armeană trebuie educată pe mai departe, pentru ca într-adevăr cuvintele marelui Stalin să fie aplicate și ca populația armeană să constituie, alături de poporul muncitor român, brigăzi de șoc, de luptă împotriva tendințelor agresive ale imperialiștilor americani și englezi și a tuturor agresorilor. Rămâne sarcina de a lupta împotriva tendințelor de a cuprinde populația armeană sub influența izolării naționale, și aceasta trebuie să constituie o luptă și o muncă mai viguroasă, mai accentuată pentru noi. Sarcina noastră e de a îndeplini planul cincinal în 4 ani și cu toții la locurile noastre de muncă, mobilizând și pe ceilalți, de a munci cu dragoste, de a avea stahanoviști armeni, de a avea luptători consecvenți armeni în comitetele de luptă pentru pace, de a avea luptători hotărâți pentru toate problemele în cadrul sfaturilor populare, în munca noastră de zi cu zi să desfășurăm o luptă aprigă, o muncă care să asigure îndeplinirea planului cincinal în 4 ani.

De asemenea, ne revine sarcina de a lupta în cadrul comitetelor de luptă pentru pace, de a întări lagărul păcii și a demasca pe ațâțătorii imperialiști americani și englezi, provocatori la un nou război.

Poporul armean, prin suferințele, prin masacrele suferite din ordinul imperialiștilor americani și englezi și de către ienicerii turci, cunoaște ce înseamnă umilința, jugul, batjocora, ce înseamnă să rămâi flămând și surghiunit, el știe ce înseamnă lupta pentru pace. Depinde de noi, de felul cum vom munci, să asigurăm creșterea puterii lagărului democrației, creșterea luptei pentru pace, pentru a asigura pacea oamenilor muncii de pe întreg globul pământesc.

Noi avem un scop final de la care nu ne abatem, acela ca pe întreg globul pământesc oamenii muncii să fie liberi, să stăpânească în țările lor, și acest

scop îl urmărim toți oamenii muncii, indiferent de naționalitate. Aceasta e sarcina, scopul luptei și muncii noastre și atunci aceasta e sarcina tuturor armenilor, a tuturor minorităților naționale, de a lupta pentru prietenia de nezdruccinat cu Uniunea Sovietică, cu frații și surorile din Armenia Sovietică, pentru construirea socialismului în Republica Populară Română.

Acestea consider că sunt sarcinile cu care trebuie să continuăm să muncim și să luptăm.

În calitate de membru încă al Comitetului Central al Comitetului Democrat Armean consider că e necesar în actuala etapă să se autodizolve Comitetul Democrat Armean, dar nu consider și nu văd că cu aceasta am încetat lupta. Lupta noastră continuă într-o nouă etapă. Închei strigând: „Trăiască victoria luptelor noastre, a tuturor oamenilor muncii de pe întreg globul pământesc”.

Kecegian Araci: Poporul muncitor armean și oamenii progresiști armeni din această țară, în ultimii 25 ani, au organizat, au fondat anumite organizații politice, prin care au dus lupta contra fascismului reacționar și popularizarea realizărilor din Uniunea Sovietică. Astfel, înainte de cel de-al 2-lea război mondial a fost fondat H.O.G.-ul, care a mobilizat întreaga populație progresistă armeană contra fascismului din această țară și contra reacțiunii armene.

După eliberarea noastră de către armata sovietică a fost înființată Uniunea Patrioților, care a dus o luptă intensă de a mobiliza populația în jurul P.M.R., de a participa masiv la manifestările pe care le organiza partidul contra capitaliștilor reacționari. După venirea la putere a guvernului în frunte cu Dr. Petru Groza a fost înființat Frontul Armean, care a organizat cele 2 repatrieri ale fraților noștri în Armenia Sovietică. În 1950 a fost înființat Comitetul Democrat Armean, care din primele zile a dus o acțiune însemnată de a mobiliza populația, de a o încadra cât mai repede în câmpul muncii pentru a participa mai activ la construirea socialismului.

A 2-a problemă pe care a pus-o a fost de a mobiliza populația armeană de a depune actele pentru cetățenie, și azi majoritatea covârșitoare sunt cetățeni ai Republicii Populare Române.

Azi am ajuns însă la o nouă etapă, în etapa în care existența unei organizații cu caracter politic a populației noastre nu numai că nu ar aduce folos, dar ar fi și periculoasă, pentru că ar duce la izolare națională, și știm care sunt urmările.

Azi, în Republica Populară Română, Partidul Muncitoresc Român, aplicând întocmai învățăturile politice înalte despre problema națională leninist-stalinistă, a rezolvat definitiv această problemă.

Pentru populația armeană există libertăți depline. Orice armean care e devotat regimului și e capabil poate să ajungă în posturile cele mai înalte în aparatul de stat.

În afară de Uniunea Sovietică și Republica Populară Bulgaria, Republica Populară Română e singura țară în care au libertăți depline egale cu populația majoritară.

În ultimul timp, am observat că activitatea merge din ce în ce mai slab. Punem fel de fel de întrebări, fără a adânci această problemă, și mă refer la un citat al marelui scriitor Ilia Ehremburg într-un articol unde spune că izolarea națională vine când există o persecuție. La noi nu mergea bine, deși persecuțiile încetaseră și toți tovarășii găsiseră un larg câmp de activitate, deci ei înșiși, nu noi venim cu propunerea noastră, în conștiința lor de mult [organizația se] dizolvase. De altfel, se mai pune problema: nu dizolvăm, ci se autodizolvă, și am putea pune întrebarea: suntem 35 oameni, oare avem dreptul să vorbim în numele întregii populații? Se poate, pentru că tovarășii care sunt aci la ședința aceasta nu sunt oameni luați la întâmplare. Avem pe fostul președinte și secretar general al H.O.G.-ului, președintele și secretarul general al Uniunii Patrioților, avem mulți membri ai Frontului Armean și toți membrii Comitetului Democrat Armean, și aceștia au condus lupta progresistă contra reacțiunii. Noi îi cunoaștem și acești tovarăși au dreptul în numele populației armenice să hotărască soarta Comitetului Democrat.

Mulțumim Partidului și Guvernului care ne ajută în munca noastră și în afară de aceasta ne dă posibilitatea și de acum să ducem activitatea noastră prin Clubul „Ștefan Sahumian”.

Cred, ca și orice armean, că trebuie să ducem activitatea noastră la locurile de muncă, să participăm activ pentru realizarea planului cincinal în 4 ani, pentru construirea socialismului, să luptăm pentru o prietenie cu marele popor sovietic, să luptăm pentru socialism și pentru pace.

Tov. Cealâchian Margos: Așa cum au arătat antevorbitorii, autodizolvarea Comitetului Democrat Armean în contextul actual e un lucru necesar și imperios. Sunt într-un tot de acord și o să vă spun, pentru a cunoaște mai bine cei care nu cunoașteți specificul Galațiului, de ce e necesară autodizolvarea organizației noastre.

Noi, în Galați, vorbesc ca secretar al filialei, suntem 75 de suflete. Acești 75 armeni au un local mai mare decât acesta în care suntem acum și am putea spune și o parte din clădirea de vis-à-vis. Activitatea noastră în general a fost mulțumitoare față de oamenii pe care i-am avut, însă nu era just, atâția oameni să folosească o clădire atât de mare, care putea deservi activitatea unei ramuri industriale sau a unui club al unui șantier din Galați. Era întrebuintat din două în două săptămâni sau o lună o dată în scopurile noastre. Era un lucru foarte nejust și dacă ni se solicita de a da această clădire, ne-am încăpățânat și am spus că e a noastră, cum pot trece peste organizația noastră. Era o orientare complet greșită și vedem acum foarte bine, și nu am vrut s-o dăm. Acest lucru e un lucru foarte nejust și care duce la fel pe panta izolării naționale, care e un lucru foarte periculos și dăunător. Aceasta nu înseamnă însă că noi nu mai trebuie să muncim în viitor, în

momentul când se autodizolvă organizația noastră, munca care trebuie s-o depunem trebuie să fie înzecită, însutită, să muncim cu mai mult elan pentru realizarea sarcinilor, să aducem fiecare contribuția noastră la construirea socialismului în scumpa noastră patrie. Muncim fiecare în producție, acolo fiecare din noi are diferite răspunderi, majoritatea din noi. Unii președinți A.R.L.U.S. sau în comitet, alții în comitetele de luptă pentru pace etc. Trebuie ca în cadrul acestor organizații să ducem munca mai departe.

Personal, îmi iau angajamentul, în calitate de membru al Comitetului Regional de luptă pentru pace din regiunea noastră, în calitate de corespondent al ziarului „Viața nouă” și în toate celelalte funcții pe care le avem fiecare din noi, să duc munca mai departe, să fiu hotărât în toate acțiunile, să fiu vigilent pentru a demasca uneltirile dușmanului și să lupt pentru realizarea tuturor sarcinilor, pentru a apăra pacea pentru care azi milioane de oameni luptă cu însuflețire, să lupt pentru a populariza realizările din Armenia Sovietică, pentru că acesta e un lucru care trebuie să-l fac nu numai eu, ci fiecare om cinstit care dorește să făurească o viață cinstită și bună.

Tov. Kevorkian Kevork: Azi e o zi istorică pentru noi, cei care am trăit în România și trăim în Republica Populară Română azi. În trecut, ca minoritate națională, am avut o luptă între naționalități, între armeni, între lagărul fascist dașnaghist și între lagărul progresist prieten al Uniunii Sovietice și al Armeniei Sovietice.

Am activat de mic copil în rândurile organizației H.O.G., pentru ajutorarea Armeniei Sovietice, pentru a îndeplini și eu datoria mea ca cetățean armean, refugiat din masacrele turcești.

A trecut timpul din 1938-1940, neagra luptă care se dădea atunci, când clica dașnaghistă, ajutată de Siguranță și de polițiștii din guvernul burghezo-moșieresc, ne-a dizolvat forțat, fiecare din noi care luase răspunderea să conducă mai departe fiind bătuți de Siguranță să încetăm activitatea noastră.

Odată cu venirea glorioasei armate sovietice în 1944, ne-am eliberat de guvernul burghezo-moșieresc, de dașnaghști, care dominau în colonia noastră, în frunte cu generalul fascist și am început activitatea noastră într-o nouă formă organizatorică progresistă.

În momentul de față nu avem decât să exprimăm o mare mulțumire pentru guvern, pentru partidul nostru, care ne-a ajutat foarte mult, pentru că am simțit cu toții, care am muncit în org. aceasta, tot ajutorul pe care ni l-a dat partidul nostru.

În expunerea făcută găsesc și eu foarte justă autodizolvarea Comitetului Democrat Armean. Sunt de acord și sunt de aceeași părere cu tovarășii care au vorbit înaintea mea.

Noi am votat pe deputații noștri în Marea Adunare Națională, am votat Constituția R.P.R., care ne asigură drepturi naționale, ca naționalitățile conlocuitoare din Republica Populară Română să dezvolte în limba lor maternă cultura în cadrul școlilor, al organizațiilor existente.

Ca cetățean al Republicii Populare Române îmi iau angajamentul de a lupta mai departe pentru a demasca pe toți dușmanii, fie armeni, fie români, ai regimului de democrație populară, și cozile de topor ale imperialiștilor americani și englezi. Îmi iau angajamentul ca în locul de muncă, și în orice sarcini, să duc mai departe lupta pentru cauza păcii și pentru triumful nostru, al clasei muncitoare.

Tov. Ascian Bohos: E justă autodizolvarea. Comitetul Democrat Armean a avut și lipsuri în muncă, care au reieșit în ultima ședință de activ de acum 3 luni.

Sunt de acord cu această propunere. Ca sarcină rămâne mai departe demascarea elementelor dușmănoase. Eu îmi iau acest angajament. Propun pregătirea unor activiști C.D.A. pentru lămurirea întregii populații armenice cu privire la autodizolvare.

Tov. Andonian Antranic: Ședința aceasta, subiectul acestei ședințe, aș vrea să o leg de o problemă care de altfel a fost discutată acum 35-40 de ani.

Discipoli credincioși și elevi ai lui Lenin și Stalin, Ștefan Sahumian și Spandarian, când erau trimiși în Transcaucazia, spuneau că duc lupta împotriva elementelor burgheze naționaliste de atunci, și aci leg, trebuie să se ducă cu tot aceeași putere și o luptă împotriva celor care se mențin pe poziția specificismului, pentru că și el este un dușman tot ca și naționalismul burghez.

Legat de această problemă, s-a pus azi această chestiune a tendinței de izolare națională și e foarte just, pentru că specificismul în mod implicit duce la izolare națională, care e un dușman tot atât de periculos ca și naționalismul burghez. Pentru a preîntâmpina această primejdie s-a găsit o justă rezolvare și aceasta ne vine prin autodizolvare. Desigur, prin aceasta nu înseamnă că activitatea noastră va dispărea complet, de ex. activitatea culturală, presa, teatrul, vor trece fie la org. culturale, fie la Sfatul Popular, și aceasta cu sprijinul partidului și guvernului nostru. Dacă această activitate se va duce prin org. obștești și Sfaturi Populare, va duce implicit și la o mai mare strângere a unității între muncitorii români, armeni și celelalte minorități naționale din Republica Populară Română. Deci, pentru că numai la anumite manifestări cu caracter festiv avem prilejul de a constata în rândul nostru muncitori români și celelalte minorități, azi acest lucru se va inversa, vor fi prezenți la toate manifestările noastre și noi la ale lor. Munca care se va duce în comun, va duce la sudura acestei unități, va duce la cunoașterea și mai mult a fiecărui om al muncii și prin aceasta va cimenta și mai mult simțământul în fiecare armean, că muncind mai bine va munci pentru o

viață mai bună, pentru pace, că va munci pentru îndeplinirea planului nostru cincinal în 4 ani.

Eu îmi iau angajamentul, ca activist al fostului Front al Armeniei, al Comitetului Democrat Armean, de a munci mai mult, mai bine și mai cu folos la locul de muncă, și de a fi vigilent împotriva tuturor uneltirilor dușmanilor dinăuntru, care vor să întunece viața fericită pe care ne-o dă azi regimul democrat popular.

Tov. Ingian Nurița: Până acum duceam munca de îndrumare în Comitetul Democrat Armean. Duceam toate muncile trasate de partid și tov. mei din Comitetul Democrat Armean și în Comitetul de Luptă pentru Pace. Când ieșeam pe teren, aveam de a lămuri pe armeni în limba armeană, să-i pot lămuri din toate punctele de vedere. Însă azi, fiind și în Comitetul de Luptă pentru Pace, îmi iau angajamentul că voi antrena cât mai mulți cetățeni în lupta pentru pace, de va fi român, o să-i vorbesc românește, de va fi armean, voi vorbi limba armeană, să nimicim dușmanii care ațâță la un nou război. Noi nu vrem să fie un nou război, să fim măcelăriți de dușmani, și îmi iau angajamentul că voi scoate la iveală toți dușmanii pe care îi cunosc.

Trăiască lupta pentru pace!

Tov. Garabetian Garbis: Tovarășii care au vorbit înaintea au arătat că în diferite etape organizațiile politice își schimbă forma, metodele de muncă sau își pierd necesitatea de a exista.

Comitetul Democrat Armean a fost o continuare a unor activități politice, a unor org. politice care în etapa lor au avut un rol deosebit, pe care întreaga masă l-a înfăptuit.

Comitetul Democrat Armean, fiind o organizație politică, în noile condiții create nu își mai are rostul, pentru că dacă celelalte organizații politice au avut menirea să lupte pentru drepturile populației armene din R.P.R., în condițiile care există azi, când problema națională e definitiv rezolvată, nu își are rostul existența unei organizații politice armene. Însă dacă din punct de vedere politic nu e vorba de drepturi ale minorității armene în Republica Populară Română, totuși minoritatea armeană are nevoie de o viață culturală. Viața aceasta culturală care s-a dezvoltat în cadrul Comitetului Democrat Armean, și care încetul cu încetul a venit și a împins celelalte activități la o parte, prin faptul că și-au pierdut necesitatea, și a luat locul majorității activității în cadrul Comitetului Democrat Armean, această activitate culturală vine și cere ca acest Comitet Democrat să fie dat la o parte, să fie dizolvat, pentru că activitatea culturală a simțit o frână în existența Comitetului Democrat Armean, și o să explic de ce.

În Republica Populară Română, în lupta care se duce pentru culturalizarea maselor, există diferite organizații obștești care duc această activitate. Prin prezența Comitetului Democrat Armean această activitate culturală în cadrul minorității armene era încătușată, era izolată. O să dau un exemplu.

Acum, în anul acesta, în întreaga țară, se desfășoară întreceri între căminele culturale, între formațiunile artistice ale căminelor culturale, ale formațiunilor artistice sindicale. La aceste întreceri, care nu sunt primele, nu au participat niciodată formațiunile din cadrul Comitetului Democrat Armean, care aveau dreptul. Nu au putut să ia parte, pentru că nu erau sub controlul și îndrumarea directă a org. de care aparțin căminele culturale, deci e clar că forma organizatorică care a existat și care a conturat activitatea existentă în cadrul Comitetului Democrat Armean a fost o frână în desfășurarea activității culturale.

Statul democrat popular din țara noastră asigură dezvoltarea culturii naționale în formă și socialistă în conținut. Statul democratic popular asigură condițiile pentru ca să se desfășoare această activitate.

Ca activist al Comitetului Așezămintelor Culturale, vreau să fac o propunere. În expunerea făcută și în răspunsuri s-a spus probabilitatea unei forme pe care o vor avea formațiunile artistice care au activat în cadrul Comitetului Democrat Armean. Propun ca aceste formațiuni să treacă direct la Comitetul Așezămintelor Culturale, fiind un organism de stat care controlează activitatea culturală a tuturor așezămintelor culturale din țară, poate da un sprijin serios, să îndrume mai bine activitatea culturală de aici, asigurând și limba care este necesară minorității armenilor de aici.

Am arătat că se desfășoară concursurile artistice pe țară la care pot participa toate elementele din formațiunile artistice, iar ele se vor evidenția în acest concurs. Comitetul Așezămintelor Culturale tipărește o serie de publicații în cadrul acțiunilor culturale. În cadrul Comitetului Democrat Armean activau diferiți activiști culturali care erau lipsiți de această îndrumare, deși veneau o serie de materiale din Uniunea Sovietică, prin presa pe care o primeam, însă fiind sub directă îndrumare a noastră, activitatea culturală a populației armenilor se va dezvolta și mai intens, dă posibilitatea ca elementele armenilor să se poată ridica în diferite activități artistice.

Am expus acestea pentru a arăta că însăși activitatea culturală, însăși masele noastre pot pretinde de la noi să dăm o extindere a acestei activități culturale și răspund unei probleme la care s-a răspuns deja, dacă avem dreptul sau nu să cerem autodizolvarea. Putem să răspundem încă o dată, că avem și obligația de a răspunde cerințelor de cultură ale populației armenilor prin asigurarea unei activități culturale și mai intense.

În ceea ce privește activitatea politică care se duce în rândul populației armenilor, cred că e de datoria noastră, a fiecăruia care suntem aici, și îmi iau angajamentul că activitatea politică în cadrul populației armenilor trebuie dusă, indiferent dacă există Comitet, ca orice cetățean conștient, să ducem muncă de lămurire a armenilor cinstiți și să demascăm cu tărie pe toți dușmanii statului, fie armeni sau români.

Tov. Diradurian Diran: Ne-am adunat aici, membrii Comitetului Central și activiști de bază, ca să luăm în discuție dacă mai e oportun să existe Comitetul Democrat Armean. În referatul prezentat s-a arătat în ce condiții a luat ființă Comitetul Democrat Armean și s-au dat cazuri concrete de motivare care determină ca în viitor să nu mai poată duce activitatea pe care a dus-o.

Noi cunoaștem sarcinile avute de către Comitetul Democrat, în ce măsură mare parte din sarcini au fost duse la îndeplinire și în același timp și anumite lipsuri pe care le-a avut.

Am să caut să trec să arăt câteva din lipsuri, să vedem că dacă vom continua mai departe munca sub forma care a existat, înseamnă că comitem grave abateri. Tov. Marcarian a dat cazuri concrete de tendințe de izolare națională și alte cazuri în legătură cu cetățenia, cum înțelegeau anumiți tovarăși că aceasta cade în sarcina noastră.

În munca noastră am asistat deseori, când anumite elemente, o parte elemente nelămurite, în alte cazuri chiar dușmănoase, considerau că rolul Comitetului Democrat Armean e acela de a face intervenții la organele de stat, și atunci asistam la diferite discuții, când unii erau trimiși în judecată, mutați cu serviciul, și aceștia veneau și cereau sprijinul, ca și cum organele de stat în Republica Populară Română nu-și făceau cu conștiinciozitate datoria. Ce se întâmplă? Comitetul se orienta just și îi îndrepta unde trebuie, dar în cadrul populației armenie mai existau și mai există elemente dușmănoase care interpretau în tot felul și căutau să submineze autoritatea, spunând că ce rost are dacă nu poate aranja situația unora și a altora.

Am mers pe o linie puțin greșită nu în sensul că nu am demascat, dar au fost cazuri când elementele dușmănoase căutau să ne convingă că în cadrul nostru lupta de clasă s-a stins, adică dacă e Armenia Sovietică toți armenii sunt la fel legați de ea. Am avut cazuri când anumite elemente dușmănoase s-au strecurat în jurul nostru și după aceea și-au aranjat situația să plece. Deci trebuie să recunoaștem că am avut cazuri când vigilența noastră nu a fost destul de trează, elemente care au încurajat din conducere și au fost înlăturate. Au fost unele cazuri când din conducerea Comitetului Democrat Armean și a fostului Front făceau uz de Legația Sovietică. Acestea au fost demascate. Până unde s-a mers cu acest naționalism și dușmănie față de Republica Populară Română! A spune că te duci la legație înseamnă a submina chiar statul de democrație populară. (Cazul Baboian, care a fost îndepărtat din conducere.)

Tovarășii și-au luat angajamente și au arătat ce sarcini ne revin. Consider că mai avem o sarcină, aceea de a duce muncă de lămurire în ce sens? Sunt tovarăși armeni muncitori nelămuriiți și poate o să privească cu tristețe situația acestei autodizolvări și în același timp elemente dușmănoase, că noi știm că așa ne învață toată literatura marxist-leninistă, că lupta de clasă nu se stinge și că dușmani ai regimului se găsesc și printre armeni. Armenii

nelămuriți care o să privească cu tristețe, ne revine sarcina să le arătăm de ce trebuie să se autodizolve Comitetul Democrat Armean. Elementele dușmănoase o să găsească teren și o să înceapă cu fel de fel de zvonuri, o să caute să submineze autoritatea de stat. Cu curaj să demascăm aceste elemente și să arătăm unde trebuie cum gândesc și cine sunt.

Îmi iau angajamentul să duc muncă de lămurire și să arăt oportunitatea acestei autodizolvări și să demasc elementele dușmănoase.

Chiar în discuțiile pe care le vom avea cu elemente nelămurite, unii o să spună că s-a dizolvat, deci munca culturală sau legăturile cu Armenia Sovietică s-au rupt și suntem izolați. Elementele progresiste, armene, înainte de 23 august au avut și ziar și club, aflau tot ce se află în Armenia Sovietică, dar azi, în condițiile actuale, nu vom putea duce activitatea culturală în cadrul Așezămintelor Culturale, în cadrul Căminelor Culturale? Deci nu e o problemă. Pentru unii, totul va fi că nu mai avem Comitet Democrat ca să facă intervenții. Noi ne vom întâlni, vom cunoaște toate scrierile, reviste, vom edita revista „Sevan” mai departe, deci această muncă va continua și în viitor.

Se pune problema muncii politice. Munca politică e foarte simplă. Fiecare dintre noi știm că Comitetul a avut sarcina să îndrume populația spre munci productive. Majoritatea din tineri, femei, sunt încadrați, deci muncă politică pe linie de Sindicat, U.F.D.R. sau U.T.M. va duce fiecare. Așa că nu e o problemă pentru munca politică. De altfel se suprapuneau aceste munci. De altfel, de acum un an, mulți tovarăși, în discuțiile pe care le aveam, ne puneam întrebarea: suntem în 1952, mai e cazul să existe Comitet Democrat Armean? Vedeam că e ceva putred și probabil că atunci condițiile nu erau coapte sau încă eram în etapa când trebuia să mai funcționeze, am ajuns când nu mai are rațiune existența lui.

Sunt în totul de acord cu referatul, sunt pentru autodizolvarea Comitetului Democrat Armean. Îmi iau angajamentul să țin legătura cu noua formă organizatorică culturală care va lua ființă. Cred că propunerea tov. Carabedian, de a trece ansamblurile la Așezămintele Culturale, e o propunere justă, vom vedea în ce măsură ulterior se poate realiza.

În concluzie, sunt de acord cu autodizolvarea.

În ceea ce privește munca politică, îmi iau angajamentul ca la locul de producție, sub formele organizatorice existente, să duc o activitate susținută, să contribuie pentru realizarea planului cincinal în 4 ani și să lupt pentru construirea socialismului în Republica Populară Română.

Tov. Sagatelian Karechin: Problema punerii în discuție a autodizolvării Comitetului Democrat Armean, așa cum de altfel au spus și tovarășii, nu e pentru noi, pentru cei care am fost la conducerea acestei organizații de masă, o problemă nouă. Această problemă însă se pune azi, pentru că azi condițiile sunt pe deplin formate. Azi mai ales, în ședința noastră, s-a constatat că toți tovarășii activiști de bază ai Comitetului Democrat Armean au hotărât, și în cuvântările lor au spus cuvântul lor răspicat, că într-adevăr condiții sunt

create și din punct de vedere politic nu mai avem ce face sub această formă de organizare.

Așadar, dacă această formă de organizare ar fi rămas mai departe, am fi contribuit în mod conștient la izolarea populației armenе, din punct de vedere național, de celelalte naționalități, de poporul român, de celelalte populații conlocuitoare ale acestei țări.

Legat de această problemă, și de ceea ce s-a spus până acum, e bine să reamintim că în 1950, din momentul în care fostul Front al Armeniei s-a transformat în Comitet Democrat Armean, Comitetul a avut un sprijin neprecupețit din punct de vedere financiar de la organele locale sau alte organizații de masă. Se știe că orice acțiune fără un sprijin material nu se poate duce. Înainte de 1950, pentru oricare manifestare de a noastră trebuia să umblăm de la unul la altul, sau la burghezii de altă dată, să putem face față sarcinilor. Or, aceasta nu era politic. De aceea, de la transformarea noastră în Comitet Democrat au fost asigurate posibilitățile noastre financiare și noi am fost într-adevăr motorul care se poate spune că am dinamizat, am popularizat și am adus pe un tărâm mai mult sau mai puțin al realității populația armeană din Republica Populară Română. Aceasta am făcut cu ajutorul, cu sprijinul partidului nostru, cu sprijinul și ajutorul org. din Republica Populară Română.

Azi am spus că, în condițiile create ca această organizație a noastră, să nu mai funcționeze în situația în care funcționează până în momentul actual, pentru că din lămurirea dusă, din toate prelucrările făcute, cetățenii români de origine armeană, majoritatea sunt de acum în câmpul muncii și la locul de muncă duc o activitate fie politică, fie culturală în cadrul întreprinderilor respective, în cadrul instituțiilor respective.

Ce trebuie să facem noi de acum încolo? E o sarcină pe care au spus-o și ceilalți tovarăși. Noi, la locul de muncă, trebuie să fim conștienți în epoca, în timpul în care trăim, astfel trebuie să îmbrățișăm toate aspectele muncii noastre fie administrative, fie profesionale, în mod special politice, ca într-adevăr țara noastră, Republica Populară Română, care merge cu pași înainte, cu pași repezi spre socialism, să poată cu o zi mai înainte să înfăptuiască această nouă societate.

Comitetul Democrat Armean a avut o muncă frumoasă de culturalizare, de educare politică. Această muncă, de acum încolo, și până acum s-a dus și se poate duce unde fiecare își are munca. Noi am dus o muncă aproape suprapusă. Acum s-a creat această premisă să trecem sub o altă formă organizatorică, dar fiecare să ducă munca unde este. Trebuie să fim cetățeni conștienți ai Republicii Populare Române, să avem o înaltă ținută morală și politică față de cei cu care venim în contact, să avem o vigilență sporită față de dușmanul de clasă, ca prin aceasta să putem să realizăm țelurile noastre. Fiecare din noi, la fel și eu, în locul meu de muncă unde din punct de vedere politic nu am putut aduce contribuția mea, având această sarcină în cadrul

Comitetului, îmi iau angajamentul să duc această muncă în cadrul instituției în care lucrez, ca în felul acesta să dovedesc că sunt un cadru conștient al minorității armenе din Republica Populară Română, că sunt un cetățean conștient al Republicii Populare Române.

Tov. Tigran Ter Gregorian: Ședința noastră constituie o cotitură în viața minorității armenе din Republica Populară Română.

Vorbitorii au arătat și din punct de vedere istoric cum s-au născut, au activat organizațiile de masă. Alții au arătat anumite stări de spirit în sânul populației, diferite interpretări date autodizolvării.

Aci noi am convocat un activ ridicat din punct de vedere politic, care își va însuși linia justă și va duce o acțiune temeinică de lămurire.

E bine să arătăm că în general, într-o viață colectivă, se organizează organizații de masă și obștești, comitete, cu scopuri precise, de exemplu sindicatele.

Când interesele respective sunt soluționate, organizația respectivă îndeplinindu-și sarcinile, își stinge din atribuțiuni.

În România în trecut au fost diferite organizații: Apărarea Patriotică, Uniunea Patrioților, care au avut scopuri bine precizate: lupta împotriva fascismului, în mobilizarea păturilor largi ale populației. După eliberare aceste organizații s-au autodizolvat. Apoi Frontul Plugarilor, organizație de 1000 ori mai mare ca C.D.A., care de asemenea s-a autodizolvat în momentul în care condițiile au fost coapte și ea și-a îndeplinit sarcinile. Astfel se va continua și mai departe, și în condițiile înlăturării încercuirii capitaliste va dispărea chiar statul. Trebuie explicat deci că nu trebuie ținută coada unei organizații. Care a fost situația C.D.A., pentru ce a luat ființă, ce sarcini a avut? În primul rând, a trebuit să restructureze din punct de vedere profesional populația armeană, formată în majoritate de o masă mic burgheză. Apoi lămurirea armenilor apatrizi pentru îndeplinirea formalităților de dobândire a cetățeniei Republicii Populare Române. Sarcinile cu caracter cultural veneau să completeze aceste sarcini cu caracter politic ale C.D.A.

Putem spune azi că C.D.A., printr-o activitate susținută, a reușit să îndeplinească, cu toate lipsurile, aceste 2 sarcini principale. Majoritatea populației armenе e încadrată în câmpul muncii și au făcut formalități pentru obținerea cetățeniei Republicii Populare Române. (A subliniat sprijinul dat de guvern și partid).

În ceea ce privește problema creării de condiții pentru manifestarea unor tendințe de izolare națională, e bine să arătăm că tov. Stalin, încă demult, special pentru poporul armean, a arătat că există 2 căi: una de organizare națională în frunte cu trădătorii dașnaghiști și alt drum revoluționar, de unire cu georgienii, azerbaigenii și celelalte popoare din Transcaucazia pentru doborârea exploatării și crearea unui stat care să asigure libertatea tuturor naționalităților și clasei muncitoare în întregime. Tovarășul Stalin

punea problema organizării oamenilor muncii în sindicate, care să cuprindă pe toți oamenii muncii din Transcaucazia, indiferent de naționalitate.

Suren Spandarian și Ștefan Sahumian, discipoli credincioși, au aplicat linia trasată de tov. Stalin și azi vedem cu toții că există armeni în Uniunea Sovietică, în diferite centre, peste granițele Armeniei Sovietice. Cum sunt organizați ei? În aceste centre nu există astfel de comitete pentru locuitorii armeni, există cluburi, case culturale, școli etc. La fel în Armenia Sovietică, Azerbaigean, Georgia etc. nu au comitete, sunt asigurate condiții de a se manifesta în limba maternă. De ce atunci în Republica Populară Română, unde problema națională s-a rezolvat, trebuie să mai existe comitete? Se vor asigura condiții pentru ca să aibă manifestări în limba armeană, în scopul educării populației armenice în spiritul internaționalismului proletar.

Există deja, așa cum s-a subliniat, organizații de masă de care se leagă perfect munca specific culturală a C.D.A. S-a adus o propunere justă de către tov. Garabetian, ca activitatea să fie preluată de Așezămintele Culturale, care e o instituție de stat în stare să asigure educarea multilaterală a populației armenice într-un spirit just.

De asemenea, nu înseamnă că prin autodizolvarea C.D.A. noi am terminat cu munca. Mulți dintre foștii activiști ai C.D.A. vor aduce contribuția lor în munca organizației obștești care va prelua munca. Vom adânci legăturile cu oamenii muncii, indiferent de naționalitate, pentru construirea socialismului în Republica Populară Română. Vom lupta cu hotărâre împotriva imperialiștilor, pentru apărarea păcii. Acesta e scopul principal, nimic nu ne va îndepărta de pe acest drum.

Tov. Iazigian Miran: Ca urmare a expunerii și discuțiilor, propun să se formeze o comisie de redactare a unei hotărâri în legătură cu autodizolvarea Comitetului nostru și propun pe tovarășii: Gregorian Tigran, Sagatelian Karekin și Aianian Agop.

Tov. Marcarian supune la vot propunerea de formare a unei comisii care să redacteze proiectul de hotărâre. Tov. în unanimitate se declară de acord. Apoi supune votului propunerea tovarășilor care să facă parte din comisie. În unanimitate se hotărăște să facă parte din comisie tovarășii propuși.

Urmează o pauză în care se redactează proiectul de hotărâre.

Tov. Marcarian Dinar: Reluăm ședința noastră, să vedem proiectul de hotărâre al Comisiei pe care am ales-o.

Tov. Sagatelian Karekin are cuvântul (Tov. citește proiectul de hotărâre [Anexa 2]).

Tov. Marcarian întreabă dacă are cineva completări.

Tov. să fie trecut termenul de autodizolvare a comitetelor locale.

Tov. se spune în proiect că activiștii salariați vor fi îndrumați către Sfaturi. Activiști suntem și noi, cei nesalariați.

Tov. Garabetian Garbis: Vreau să explic de ce fac obiecțiuni.

În ședința în care s-a discutat despre autodizolvare, au vorbit numeroși tovarăși care au arătat condițiile istorice care au existat înainte, care au făcut necesară existența unor anumite organizații, condițiile istorice care există azi și puteam vorbi mult, pentru că am discutat o etapă istorică când socotim că datorită condițiilor nu mai e necesar. Or, hotărârea trebuia să reflecte cele discutate, pentru că de vreme ce în noile condiții se ia azi o hotărâre care putem spune că e o hotărâre istorică pentru minoritatea armeană, și acest document e un document istoric, pentru că oricând se poate să se analizeze care au fost condițiile, ce hotărâre s-a luat.

Cred că e necesar ca în introducere să se arate organizațiile care au activat, de ce s-au transformat și care condiții sunt create azi care fac necesară autodizolvarea acestei organizații.

2. E vorba de trecerea la Așezămintele Culturale. Cred că e bine să fie în hotărâre, că se propune a se trece la Comitetul Așezămintelor Culturale, prin faptul că e un organ de stat, care nu e obligat să se supună adunării, ci se propune pentru a se trece.

Tov. Marcarian: Ceea ce s-a arătat, e menționat în hotărâre. Cred că n-a trecut absolut toate discuțiile, pentru că în fond atât expunerea, cât și întrebările, răspunsurile, discuțiile care au avut loc, împreună cu hotărârea, sunt consemnate toate în procesul verbal al ședinței. Procesul verbal prevede hotărârea de autodizolvare.

În ceea ce privește termenul, putem să înserăm, aceasta nu e nimic nepotrivit.

Noi am luat hotărârea. Fără îndoială că această hotărâre va trebui să fie aplicată și va fi aplicată de cineva, și cei care vor aplica această hotărâre a ședinței, desigur că vor face un plan de muncă cu termene concrete, precise, la care se va termina un plan de acțiune propriu-zis, la care se va termina în totalitate această hotărâre luată aici.

Tov. Marcarian pune apoi la vot hotărârea.

Hotărârea a fost votată în unanimitate.

Tov. Marcarian: Cu aceasta, Comitetul Democrat Armean se consideră autodizolvat și C.C. al Comitetului Armean încetează exercitarea funcțiilor sale.

Tov. Cealâchian Margos: În momentul de față nu mai avem Comitet Central. În momentul de față Comitetul nostru s-a autodizolvat. Totuși, s-a dat citire la un proiect de hotărâre, care a devenit hotărâre și care trebuie aplicat întocmai. Cine să aplice această hotărâre? Propun și susțin să alegem

o comisie centrală, care să urmărească aplicarea acestei hotărâri întocmai și propun să facă parte tovarășii: Marcarian Dinar, Tigran Ter Gregorian, Dr. Pambuccian, Sagatelian Karekin, Nazarian Arșag.

Tov. Marcarian pune la vot propunerea de a se forma o comisie centrală. Propunerea a fost votată în unanimitate. Apoi pune la vot aprobarea propunerilor făcute de către tov. Cealâchian Margos. Se votează în unanimitate.

În încheiere **tov. Marcarian** spune următoarele:

Nu rămâne decât să vă mulțumim pentru această nouă încredere, aceea de a duce la îndeplinire hotărârea luată. Vă asigurăm că vom trece imediat la alcătuirea unui plan de activitate pe care să-l respectăm în așa fel ca în cel mai scurt timp hotărârea să fie pusă în aplicare în întregime.

Suntem convinși că fiecare tov. care a participat la această ședință va pleca de aici cu hotărârea neclintită de a traduce în fapte angajamentele luate, că va munci din toate puterile pentru strângerea legăturilor de prietenie sinceră cu toți oamenii muncii din Republica Populară Română, indiferent de naționalitate, că va lupta din răspuțeri pentru realizarea planului cincinal în 4 ani, că va lupta cu toată hotărârea pentru demascarea elementelor care caută să pună piedici drumului luminos pe care pășesc azi toți oamenii muncii din țara noastră, că va contribui la marea cauză a apărării păcii.

Trăiască Republica Populară Română!

Trăiască avangarda revoluționară a oamenilor muncii din Republica Populară Română, forța conducătoare a lor, în frunte cu iubitul conducător, tov. Gh. Gheorghiu-Dej!

Trăiască invincibilul bastion al păcii, marea Uniune Sovietică, în frunte cu gloriosul partid al lui Lenin și Stalin!

Glorie nepieritoare marelui Stalin!

Ședința se ridică la orele 15.

[ANEXA 1]

EXPUNERE

Cu privire la autodizolvarea și încetarea activității
Comitetului Democrat al Populației Armene din R.P.R. și a comitetelor
sale locale

Tovarășii,

Între viața neagră de asuprire și exploatare în care trăia poporul român și minoritățile naționale în România burghezo-moșierească și viața luminoasă liberă și fericită pe care o trăiesc astăzi în condițiunile create de regimul democrat popular este o deosebire fundamentală.

În trecut populația armeană, ca și celelalte minorități naționale, era supusă jugului sălbatic al asupririi naționale, apariția unui armean nevoias în vreuna din instituțiile statului burghezo-moșieresc constituia un prilej de batjocură și umilințe. Pentru muncitorii armeni, porțile fabricilor erau închise sub pretextul că sunt „străini”. Populația armeană era târâtă aproape în fiecare lună la odioasa Siguranță burghezo-moșierească „pentru reglarea actelor”. În mai 1941 sute de armeni au fost închiși în lagăre numai pentru vina de a fi legați prin sânge de minunatul popor al Armeniei Sovietice.

Datorită urii turbate a clicilor conducătoare din România burghezo-moșierească față de marea țară a Socialismului victorios, populației armene îi era interzis sub amenințarea celor mai crunte persecuții de a vorbi sau a-și exprima dragostea pentru Uniunea Sovietică, pentru Armenia Sovietică.

În aceste timpuri de prigoană și teroare fascistă Partidul Comunist din România a fost singura forță care s-a ridicat cu hotărâre împotriva exploatării, a fascismului și a războiului antisovietic, împotriva asupririi naționale, pentru egalitatea deplină în drepturi a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate, pentru prietenie și frăție a tuturor celor ce muncesc.

Condus de Partidul Comunist pe calea sigură a victoriei socialismului, poporul muncitor, folosind din plin condițiile favorabile create prin eliberarea țării noastre de către invincibila armată sovietică, a zdrobit pentru totdeauna puterea claselor exploatoare și a instaurat regimul de democrație populară.

Consecvent învățaturii leninist-staliniste în chestiunea națională, P.M.R. a lichidat politica sălbatică de asuprire națională, a asigurat egalitate deplină în drepturi a minorităților naționale cu poporul român și a creat acestora cele mai largi posibilități de dezvoltare multilaterală.

Astăzi, minoritățile naționale din țara noastră, deopotrivă cu poporul muncitor român, se bucură de drepturi și libertăți depline, consfințite în noua Constituție a Republicii Populare Române.

A fost reglementată pe cale de lege situația cetățeniei majorității armenilor apatrizi, acordându-le cinstea de a fi cetățeni ai Republicii Populare Române.

Oamenilor muncii armeni li s-a asigurat învățământul în limba maternă. În București există o școală elementară în limba armeană, în centrele locuite de armeni sunt numeroase biblioteci cu mii de cărți, reviste, se editează ziare și alte publicații în limba armeană. Numai în 2 ani s-au organizat 12 expoziții, oglindind realizările Armeniei Sovietice. Un număr mare de armeni sunt încadrați în aparatul de stat și în armata Republicii Populare.

În toate sectoarele vieții economice, culturale și obștești, oamenii muncii armeni întâlnesc prețuirea și dragostea frățească a oamenilor muncii români și ai minorităților naționale. Se întărește și se cimentează frăția de nezdruccinat între poporul român și minoritățile naționale.

În regimul democrat-popular dreptul la muncă, dreptul la odihnă, la asigurarea de bătrânețe sunt garantate prin Constituție. A rămas de domeniul

amintirii vremea când muncitorii armeni, ca și toți muncitorii din țara noastră, trăiau cu nesiguranța zilei de mâine, erau zvârliți afară din întreprinderi, îndurând chinul șomajului.

Astăzi n-a mai rămas nici urmă de șomaj. Expropriind pe exploataorii burghezi, capitaliști, și trecând minele, fabricile, transporturile, băncile etc. în proprietatea poporului muncitor, statul nostru dezvoltă neîncetat industria socialistă asigurând baza materială a folosirii largi a dreptului la muncă.

Muncitorii armeni muncesc cu râvnă în fabrici și uzine, mulți dintre ei devenind fruntași în producție și stahanoviști, contribuind astfel prin munca lor la realizarea sarcinii trasate de partid și guvern – realizarea cincinalului în 4 ani.

Tovarăși,

Dacă în trecut armenilor din România le era interzis să vorbească despre Țara Socialismului, despre viața fericită a poporului sovietic, în condițiile de azi ale regimului de democrație populară, populației muncitoare armene i s-au creat cele mai largi posibilități de cunoaștere a realizărilor minunate din Uniunea Sovietică, din Armenia Sovietică.

Se dezvoltă neconținut dragostea fierbinte a oamenilor muncii armeni față de patria lor de origine – Armenia Sovietică –, parte inseparabilă a U. R.S.S., în cadrul căreia popoarele sovietice și-au găsit libertatea și fericirea.

La proclamarea Armeniei Sovietice, Marele Stalin spunea:

„Mult încercata și chinuita Armenie, care prin grația Antantei și a dașnacilor a fost condamnată la foamete, ruină și pribegie, Armenia înșelată de toți «prieteni» săi și-a găsit astăzi izbăvirea, declarându-se țară sovietică”.

„Să aflu toți cei care trebuie s-o știe că *numai* Puterea Sovietică a fost în stare să rezolve o anumită «problemă» armeană, cu care zadarnic și-au bătut capul bătrânii lupi ai diplomației imperialiste”.

Partidul Muncitoresc Român și Statul Democrat Popular au dat un sprijin deosebit pentru repatrierea oamenilor muncii armeni care doreau să se întoarcă în patria lor de origine. În ultimii ani, peste 3.000 de persoane din rândul populației armenesti, care au cerut repatrierea, au fost ajutați să se întoarcă în Armenia Sovietică.

Prin munca desfășurată, C.D.A. a contribuit la lupta Partidului Muncitoresc Român pentru educarea populației muncitoare armene în spiritul frăției și prieteniei de nezdruccinat cu poporul muncitor român și minoritățile naționale din țara noastră, al devotamentului față de Republica Populară Română, al dragostei fără margini față de marea Uniune Sovietică și față de Marele Stalin, neuitatul învățător și conducător al omenirii progresiste al cărui nume nemuritor va rămâne veșnic în inima poporului român și a popoarelor din întreaga lume.

Populația muncitoare armeană, recunoscătoare Partidului Muncitoresc Român și Comitetului său Central, în frunte cu tov. Gheorghe Ghorghiu-Dej, iubitul și încercatul nostru conducător, pentru viața luminoasă, liberă și fericită ce s-a creat minorităților naționale, se alătură din ce în ce mai activ în lupta întregului popor muncitor pentru întărirea și înflorirea scumpei noastre patrii, Republica Populară Română.

Mii de oameni ai muncii armeni încadrați în sindicate și cooperative de producție meșteșugărești sunt organizați și mobilizați în efortul comun pentru construirea socialismului în R.P.R.

În cadrul comitetelor de luptă pentru pace populația muncitoare armeană își manifestă solidaritatea cu lupta partizanilor păcii din lumea întreagă, împotriva imperialiștilor americani și englezi ațâțători la un nou măcel mondial.

A.R.L.U.S.-ul, comitetele de luptă pentru pace, căminele culturale asigură educarea culturală, națională în formă, socialistă în conținut, a maselor largi populare din țara noastră.

În cuprinderea și antrenarea oamenilor muncii în activitatea politică, economică și culturală a țării, un rol deosebit îl au sfaturile populare, cele mai largi organizații de masă ale întregului popor muncitor, organizații care prin comisiile permanente și comitetele cetățenești atrag sute de mii de oameni ai muncii – români, maghiari, armeni, evrei etc. – la rezolvarea tuturor problemelor legate de munca și viața lor zilnică. Sarcinile pe care le avea Comitetul Democrat Armean în momentul creării sale sunt astăzi rezolvate în întregime de către Sfaturile Populare și celelalte organizații de masă.

Întărirea cuceririlor revoluționare ale poporului nostru muncitor și asigurarea de noi victorii pe drumul luminos al construirii socialismului se realizează prin îndrumarea și încadrarea tot mai activă a tuturor oamenilor muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate, în activitatea Sfaturilor Populare, a Sindicatelor, Cooperăției, A.R.L.U.S.-ului și a celorlalte organizații largi de masă, conduse de Partidul Muncitoresc Român.

Reiese în mod clar că în noile condiții de deplină libertate și egalitate în drepturi, pe care le-a creat Partidul Muncitoresc Român și regimul democrat-popular, și ale existenței unor asemenea organizații largi cum sunt Sfaturile Populare – organe locale ale puterii de stat – și alte organizații ale întregului popor muncitor, care rezolvă cu succes toate problemele care preocupă pe toți oamenii muncii indiferent de naționalitate, nu mai este necesară menținerea mai departe a Comitetului Democrat al Populației Armene din R.P.R. ca organizație aparte a populației armene. Aceasta ar împiedica întărirea și mai puternică a unității de luptă și a frăției de nezdruccinat a întregului popor muncitor, oferind condițiuni pentru menținerea unor manifestări de izolare națională din partea populației armene.

Fără îndoială că într-o asemenea situație menținerea în continuare a Comitetului Democrat Armean nu mai este necesară și de aceea propunem autodizolvarea sa și încetarea activității sale, cât și a comitetelor locale.

Tovarăși,

Analizând munca desfășurată de la înființare sa, se poate constata că bucurându-ne de grija părintească și permanenta îndrumare dată de Partidul Muncitoresc Român, Comitetul Democrat Armean a îndeplinit în mare măsură sarcinile care i-au fost trasate.

Pentru îndrumările și sprijinul pe care partidul i l-a acordat în tot timpul activității sale, Comitetul Democrat Armean exprimă sentimentul său de adâncă recunoștință față de Partidul Muncitoresc Român și Comitetul său Central, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Asigurăm conducerea partidului și personal pe conducătorul nostru iubit, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, că nu vom precupeți nici un efort pentru realizarea planului cincinal în 4 ani, pentru construirea socialismului, pentru apărarea păcii, în felul acesta contribuind și la lupta fraților și surorilor noastre din patria de origine, care în cadrul mării familii a popoarelor sovietice făuresc astăzi comunismul.

Trăiască scumpa noastră patrie – Republica Populară Română!

Trăiască frăția de nezdruccinat dintre poporul român și minoritățile naționale în lupta pentru construirea socialismului și apărarea păcii!

Trăiască Partidul Muncitoresc Român și Comitetul său Central în frunte cu iubitul nostru conducător, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Trăiască marea și invincibila Uniune Sovietică, în frunte cu gloriosul și încercatul Partid Comunist al Uniunii Sovietice.

Glorie nepieritoare slăvitului învățător, prieten și părinte, neuitatul și scumpul nostru Iosif Vissarionovici Stalin!

29.III.1953

2 ex. E.R.

[ANEXA 2]

HOTĂRÂRE

cu privire la autodizolvarea și încetarea Comitetului Democrat al Populației Armene din R.P.R. și a comitetelor sale locale

Condus de Partidul Comunist pe calea sigură a victoriei socialismului, poporul muncitor, folosind din plin condițiile favorabile create prin eliberarea țării noastre de către invincibila armată sovietică, a zdrobit pentru totdeauna puterea claselor exploatare și a instaurat regimul de democrație populară.

Consecvent învățaturii leninist-staliniste în chestiunea națională, P.M.R. a lichidat politica sălbatică de asuprire națională, a asigurat egalitate deplină în drepturi minorităților naționale cu poporul român și a creat acestora cele mai largi posibilități de dezvoltare multilaterală.

Astăzi, minoritățile naționale din țara noastră, deopotrivă cu poporul muncitor român, se bucură de drepturi și libertăți depline, consfințite în noua Constituție a Republicii Populare Române.

În regimul democrat-popular dreptul la muncă, dreptul la odihnă, la asigurarea de bătrânețe, sunt garantate prin Constituție. A rămas de domeniul amintirii vremea când muncitorii armeni ca și toți muncitorii din țara noastră trăiau cu nesiguranța zilei de mâine, erau zvârliți afară din întreprinderi, îndurând chinul șomajului.

Muncitorii armeni muncesc cu râvnă în fabrici și uzine, mulți dintre ei devenind fruntași în producție și stahanoviști, contribuind astfel prin munca lor la realizarea sarcinii trasate de partid și guvern – realizarea cincinalului în 4 ani.

Mii de oameni ai muncii armeni încadrați în sindicate și cooperative de producție meșteșugărești sunt organizați și mobilizați în efortul comun pentru construirea socialismului în R.P.R.

În cadrul comitetelor de luptă pentru pace populația muncitoare armeană își manifestă solidaritatea cu lupta partizanilor păcii din lumea întreagă, împotriva imperialiștilor americani și englezi, ațâțători la un nou măcel mondial.

A.R.L.U.S.-ul, comitetele de luptă pentru pace, căminele culturale, asigură educarea culturală, națională în formă, socialistă în conținut, a maselor largi populare din țara noastră.

Sarcinile pe care le avea Comitetul Democrat Armean în momentul creării sale sunt astăzi rezolvate în întregime de Sfaturile Populare și celelalte organizații de masă.

Transformările sociale din R.P.R. și noile condiții de deplină libertate și egalitate în drepturi, pe care le-a creat Partidul Muncitoresc Român și regimul democrat popular, existența unor organizații largi cum sunt Sfaturile Populare, organe locale ale puterii de stat și de alte organizații ale întregului popor muncitor, care rezolvă cu succes toate problemele care preocupă pe toți oamenii muncii indiferent de naționalitate, fac ca menținerea mai departe a Comitetului Democrat al Populației Armene din R.P.R. ca organizație aparte a populației armene să nu mai fie necesară.

Comitetul Democrat Armean hotărăște:

- 1) Autodizolvarea și încetarea activității Comitetului Democrat Armean și a comitetelor sale locale.
- 2) Comitetele locale ale Comitetului Democrat Armean își vor analiza în ședințe munca desfășurată și vor lua măsuri de încetare a activității lor.
- 3) Activiștii Comitetului Democrat Armean și ai comitetelor locale vor fi încadrați corespunzător capacității fiecăruia în activul sfaturilor populare și

a celorlalte organizații culturale și obștești și în aparatul de stat. Clubul artistic „Stepan Sahumian” din str. Armenească nr. 11, format din cor, echipă de dansuri, orchestră populară și echipă teatrală, împreună cu Casa Culturală Armeană din Bulevardul Republicii nr. 43, cu biblioteca și cu inventarul respectiv, să fie trecute la Așezăminte Culturale.

4) Împreună cu președintele comitetului executiv al Sfatului Popular, comitetele locale vor hotărî căror organizații obștești să repartizeze bunurile lor mobile și imobile.

Comitetul Democrat Armean exprimă întreaga sa dragoste și recunoștință Partidului Muncitoresc Român și Comitetului său Central în frunte cu iubitul nostru conducător, tov. Gh. Gheorghiu Dej, pentru permanenta îndrumare ce i-a fost acordată în tot timpul activității sale.

Activul Comitetului Democrat Armean și toți oamenii muncii armeni au sarcina să se încadreze și mai activ în comisiile permanente și comitetele cetățenești ale sfaturilor populare, în sindicate și alte organizații obștești ale întregului popor, în cadrul cărora să mărească eforturile lor în lupta întregului popor muncitor pentru construirea socialismului în R.P.R., pentru apărarea păcii, împotriva ațâțătorilor la război americani și englezi.

29.III.1953

ER 3 ex.

(Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos. 21/1953, f.6-38)

C.C. al P.M.R.

Secția Organelor Conducătoare de Partid, Sindicale și de U.T.M.

Registratura, Nr. 8801

Data: 12 V 1953

RAPORT

ASUPRA AUTODIZOLVĂRII

COMITETULUI DEMOCRAT AL POPULAȚIEI ARMENE DIN R.P.R.

Duminică 29 martie a.c. a avut loc în sediul din str. Armenească nr. 13 o ședință lărgită a C.C. [al] C.D.A., la care au mai participat responsabilii colectivelor C.D.A. București și delegați din partea filialelor C.D.A. (total 39 participanți).

S-a luat în discuție situația Comitetului Democrat Armean în condițiile actuale și necesitatea autodizolvării acestui comitet precum și a comitetelor sale locale.

Expunerea a fost făcută de tov. Gr. Pambuccian. S-au pus întrebări și s-au făcut discuții: în legătură cu problema presei și a publicațiilor în limba armeană, problema legăturilor cu A.O.K.S., Armenia Sovietică, cu manifestări de tendințe de izolare națională, posibilitatea de organizare de manifestațiuni culturale în limba armeană etc. Au dat ample lămuriri și au tras concluzii tov. D. Marcarian și T. Ter Grigorian.

Ședința a fost de acord cu cele arătate și a hotărât autodizolvarea C.D.A., numind o comisie care să aplice hotărârea. Comisia a fost formată din: D. Marcarian, Tigran Ter Grigorian, G. Pambuccian, K. Sagatelian și A. Nazaretian.

Comisia și-a alcătuit un plan de muncă la a cărui realizare a trecut imediat. Astfel:

miercuri 1 aprilie a avut loc o ședință cu un număr de 73 activiști voluntari ai C.D.A. București, cărora li s-a comunicat hotărârea ședinței lărgite a C.C. [al] C.D.A. din 29 martie a.c., dându-se în același timp lămuriri, în scopul ca fiecare să poată duce mai departe muncă de lămurire.

Ședințele de autodizolvare la toate filialele au avut loc în prezența delegaților trimiși de la centru, după cum urmează:

C.D.A. Craiova – miercuri 1 aprilie a.c., delegat din partea comisiei pentru aplicarea hotărârii Tov. T. Sismanian.

C.D.A. Ploiești – duminică 5 aprilie – tov. K. Sagatelian

C.D.A. Gherla – duminică 5 aprilie – tov. A. Vartanian

C.D.A. Focșani – sâmbătă 4 aprilie – tov. D. Diradurian

C.D.A. Brăila – duminică 5 aprilie – tov. T. T. Grigorian

C.D.A. Galați – duminică 5 aprilie – tov. G. Pambuccian

C.D.A. Constanța – duminică 5 aprilie – tov. D. Marcarian

La toate filialele, delegații trimiși de la centru au luat legătura cu Comitetul P.M.R. și cu Sfatul Popular. Cu excepția C.D.A. Gherla, la toate ședințele de autodizolvare ale celorlalte filiale C.D.A. au participat tovarăși din partea organizației locale sau regionale a P.M.R.

Arhiva filialelor C.D.A. a fost predată în întregime la Partid, afară de arhiva C.D.A. Gherla, care a fost adusă la București[1].

La Gherla, Craiova, Ploiești, Focșani, Brăila și Galați, sediile C.D.A. împreună cu inventarele respective s-au pus la dispoziția Sfatului Popular respectiv, iar la Constanța, sediul cu biblioteca, cu ansamblul și inventarele respective au rămas la dispoziția Regionalei P.M.R. Constanța.

La ședința de autodizolvare a filialei Constanța au participat 43 activiști.

Cei doi activiști salariați ai C.D.A. Constanța au fost imediat plasați în alte munci, cu ajutorul Regionalei P.M.R. Constanța.

În București s-au luat următoarele măsuri:

Întreaga arhivă a C.D.A. și arhiva mai veche aparținând fostei organizații Frontul Armeniei și H.O.G. (Comitetul pentru ajutorarea Armeniei Sovietice) a fost împărțită în 3 părți:

- a) Arhivă propusă pentru a fi depusă la Partid.
- b) Arhivă propusă pentru distrugere prin ardere.
- c) Arhivă în legătură cu activitatea adm.-financiară.

Clubul artistic „Stepan Sahumian” din str. Armenească nr. 11, compus din cor, orchestră, echipă de dansuri și teatru, precum și biblioteca din B-dul Republicii 43, împreună cu inventarele respective au fost trecute la Așezămintele Culturale. De asemenea, s-a propus un număr de 14 foști activiști voluntari ai C.D.A., care să sprijine (toți prin muncă voluntară) activitatea responsabilului numit de Așezămintele Culturale.

În ce privește ziarul „Nor Ghiank” și revista „Sevan”, ele își vor continua deocamdată apariția în aceleași condițiuni. S-a scos titlatura de „organ al C.D.A.”. Până la dispozițiunile ce se vor primi, tovarășii din comisia pentru aplicarea hotărârii de autodizolvare vor sprijini îndeaproape activitatea colectivului redacțional.

* * *

Ca stări de spirit care s-au ivit în sânul populației armenie în legătură cu autodizolvarea C.D.A., semnalăm următoarele:

a) Atât în București, cât și în Constanța există o stare de oarecare neîncredere în rândurile celor vârstnici, care cred că în urma autodizolvării C.D.A., nu vor mai avea posibilitatea de a frecventa bibliotecii cu cărți în limba armeană și conferințe în limba armeană.

b) Unii tineri din Constanța și-au arătat părerea de rău pentru concertul de estradă la a cărui pregătire au muncit aproape trei luni și care nu se va mai da.

c) Unii activiști voluntari ai C.D.A. au manifestat mulțumirea de faptul că li s-a ridicat această sarcină, pentru a activa mai intens la locurile de muncă.

d) Nu s-au semnalat până în prezent manifestări cu caracter dușmănos, iar cei ce au participat la ședințele de autodizolvare (în special București și Constanța) continuă să ducă muncă de lămurire acolo unde se lovesc de situațiuni care cer aceasta.

* * *

Credem că comisia pentru aplicarea hotărârii de autodizolvare și-a îndeplinit însărcinările primite și deci tovarășii care au făcut parte din această comisie pot înceta activitatea.

Dinar Marcarian
Gr. Pambuccian
Arșag Nazarian
Karekin Sagatelian
Tigran Ter Gregorian

(Arhivele Naționale București, Organizația „Frontul Armeniei”, Fondul 43, dos. 21/1953, f.39-42)

[1] Ulterior a revenit la Cluj, unde astăzi poate fi consultată în cadrul filialei din localitate a Arhivelor Naționale.

